

Perspectiefnota 2024

Inhoudsopgave

Perspectiefnota 2024.....	1
Inhoudsopgave	2
Inleiding	4
Leeswijzer.....	5
Van begroting 2023 naar perspectiefnota 2024	6
Inleiding	6
1. Meerjarig saldo begroting 2023.....	6
2. Mutaties bestaand beleid	7
3. Herzien meerjarig saldo	18
4. Specifieke mutaties	18
5. Geactualiseerd herzien meerjarig saldo	21
6. Uit te werken richtingen / inspanningen	23
7. Incidenteel beschikbare algemene middelen waaronder de (belangrijkste) reserves	30
Inleiding ambitiebegroting.....	33
Programma Leefbare kernen.....	34
Actielijn 1 Wonen: Perspectief op woningbouw	34
Actielijn 2 Economie, arbeidsmarkt, 3 O's, recreatie en vrijetijdseconomie.....	36
Actielijn 3 Ruimte en maatschappelijke voorzieningen	38
Actielijn 4 Integrale veiligheid.....	39
Financiën Leefbare kernen	40
Programma Buitengebied in Balans	41
Actielijn 1 Agrarische sector: Perspectief bieden aan de agrarische sector	41
Actielijn 2 Landschap en natuur	43
Financiën Buitengebied in Balans	43
Programma Leefomgeving van de toekomst.....	44
Actielijn 1 Verduurzamen - Op weg naar energieneutraal en aardgasvrij wonen en werken	46
Actielijn 2 Opwek - Duurzame energievoorziening	47
Actielijn 3 Duurzame Mobiliteit	48
Financiën Leefomgeving van de toekomst.....	49
Programma Positieve Gezondheid.....	51
Actielijn 1 Zorg dichtbij en op orde	51
Actielijn 2 Gezond in je hoofd en in je vel	52

Actielijn 3 Iedereen kan en mag meedoen.....	52
Financiën Positieve Gezondheid.....	53
Programma Toekomstbestendige gemeente Tubbergen en ambtelijke organisatie Noaberkracht.....	55
Actielijn 1 Samenlevingsgerichte bestuursstijl	55
Actielijn 2 Een sterk en toekomstbestendig Noaberkracht.....	57
Actielijn 3 Financieel gezond blijven	58
Financiën Toekomstbestendige gemeente Tubbergen en ambtelijke organisatie Noaberkracht.....	58
Basisbegroting.....	59
Programma Bestuur & middelen	59
Programma Dienstverlening & burgerzaken	61
Programma Veiligheid	61
Programma Openbare ruimte & mobiliteit.....	62
Programma Economie.....	63
Programma Onderwijs.....	64
Programma Sport & accommodaties	64
Programma Cultuur & recreatie	65
Programma Sociaal domein.....	65
Programma Milieu	67
Programma Volkshuisvesting & ruimtelijke ordening.....	69

Inleiding

Voor u ligt de perspectiefnota 2024 van de gemeente Tubbergen die door het college van Tubbergen aan u als raad aangeboden wordt. Doel van deze perspectiefnota 2024 is tweeledig.

1. Actualisatie van de financiële stand van zaken
2. Stellen van kaders en geven van richting

Ad. 1 Actualisatie van de financiële stand van zaken

Om op een integrale manier te kunnen komen tot het stellen van kaders en het geven van richting is het van belang dat er beeld en gevoel is bij de financiële mogelijkheden en onmogelijkheden. Daarom beginnen we deze perspectiefnota met het actualiseren van ons herziene meerjarige saldo. Zeg maar het structurele meerjarige financiële plaatje. Dit doen we door mutaties bestaand beleid (veelal autonome ontwikkelingen of zaken waarover reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden) meerjarig te vertalen. Over deze zaken wordt in deze perspectiefnota besluitvorming gevraagd. Daarna brengen we een aantal zogenaamde specifieke mutaties in beeld waarover in de perspectief ook besluitvorming wordt gevraagd. Dit leidt tot een geactualiseerd herzien meerjarig saldo dat we als uitgangspunt hebben genomen voor onze uit te werken richtingen / inspanningen.

Daarnaast brengen we ook de laatste stand van zaken van onze reserve positie in beeld. Hierbij houden we rekening met de bestendige gedragslijn om het voordelige saldo vanuit de jaarrekening 2022 en het voordelige saldo van de jaarschijf 2023 uit deze perspectiefnota 2024 toe te voegen aan de algemene reserve. De, door uw raad vastgestelde ratio van 1,5 betreffende het weerstandsvermogen blijft voor ons het uitgangspunt om de noodzakelijke hoogte en het mogelijke surplus van de algemene reserve te bepalen. Het surplus op de algemene reserve wordt daarna toegevoegd aan Reserve Incidenteel Beschikbare Algemene Middelen. De geactualiseerde stand van deze reserve is door ons als uitgangspunt genomen voor onze uit te werken richtingen / inspanningen.

Ad. 2 Stellen van kaders en geven van richting

De perspectiefnota bepaalt op hoofdlijnen de richting voor de komende vier jaren. De richtinggevende en kaderstellende uitspraken uit de perspectiefnota (zowel inhoudelijk als financieel) zijn een opdracht van de gemeenteraad aan het college om zaken nader uit te werken. Ze zijn uitgangspunt bij de begroting 2024 die later dit jaar wordt opgesteld en waar ook verdere besluitvorming plaatsvindt.

In het presidium is afgesproken de voorbereiding van de Perspectiefnota anders te doen dan voorgaande jaren. Voordat het college de Perspectiefnota opstelt, geeft de raad de politieke prioriteiten aan. Dit heeft plaatsgevonden op 19 april 2023. Voorafgaand aan die bijeenkomst heeft op 21 maart 2023 een bijeenkomst plaatsgevonden waar de raad ambtelijk geïnformeerd is over de stand van zaken van de verschillende programma's en de ontwikkelingen die spelen.

Tijdens de raadsvergadering van 19 april 2023 hebben alle raadsfracties hun politieke prioriteiten ingebracht ter voorbereiding op de perspectiefnota 2024. Om hieruit enige richting te kunnen bepalen is een poging gedaan om zogenaamde "rode draden" te destilleren. Het aantal malen dat een onderwerp is genoemd is hierbij leidend. Aangezien sommige onderwerpen onder de noemer van verschillende programma's is benoemd heeft er ook een clustering plaatsgevonden. Dat betekent dat sommige "rode draden" bestaan uit onderwerpen die meerdere malen en soms onder verschillende programma's zijn benoemd. Het college heeft deze "rode draden" opgenomen in een raadsbrief (nummer 35) en daarbij de vraag gesteld of de juiste "rode draden" uit de verschillende politieke prioriteiten zijn gedestilleerd en of de weergave volledig is. Hiervoor is gebruik gemaakt van een overzicht opgesteld door de Griffie welke ook als bijlage bij raadsbrief 35 was gevoegd. Vervolgvraag in deze raadsbrief was of de benoemde rode draden als nader uit te werken richtingen kunnen worden opgenomen in de perspectiefnota 2024.

Op 30 mei jongstleden is tijdens de reguliere raadsvergadering gesproken over de raadsbrief met daarin de "rode draden". De algemene lijn die het college heeft opgetekend aan de hand van de inbreng van de verschillende fracties is dat de fracties zich wel kunnen vinden in de gestelde uit te werken richtingen maar het graag wat specifiek en concreter hadden gezien. In de paragraaf uit te werken richtingen / inspanningen poogt het college hier invulling aan te geven. Het college heeft hierbij uiteraard ook rekening houden met de financiële mogelijkheden. Ook heeft de raad aangegeven dat men graag ziet wat er met de, door hun ingebrachte, politieke prioriteiten is gedaan en waar dat wel of niet is terug te vinden. Hiervoor hebben wij het overzicht van de griffie, die als bijlage bij raadsbrief 35 was gevoegd, uitgebreid met een extra kolom en dit nieuwe overzicht als bijlage bij deze perspectiefnota 2024 gevoegd.

De uit te werken richtingen / inspanningen uit de perspectiefnota zijn een opdracht van de gemeenteraad aan het college om zaken nader uit te werken. Ze zijn uitgangspunt bij de begroting 2024 die later dit jaar wordt opgesteld en waarover ook verdere besluitvorming plaatsvindt. Voor de meeste uit te werken richtingen volstaan we met een algemene omschrijving van het doel, een korte toelichting daarop en het benoemen van mogelijke inspanningen.

Bij een aantal van de uit te werken richtingen ontkomen we er niet aan om naast een algemene omschrijving van de uit te werken richting ook wat dieper in te gaan op mogelijke inspanningen. Een aantal inspanningen is naar onze mening namelijk al concreet genoeg dat wij u reeds in deze perspectiefnota kunnen voorzien van een eerste uitwerking. Hiermee geven we naar verwachting ook invulling aan de roep vanuit de gemeenteraad om wat specifiek en concreter te zijn. Feit is wel dat verdere besluitvorming (zeker over het beschikbaar stellen van middelen) plaatsvindt bij de begroting 2024 of middels een separaat raadsbesluit als de omstandigheden (de voortgang) daarom vragen.

Leeswijzer

In deze leeswijzer worden een aantal zaken toegelicht zodat u deze perspectiefnota makkelijker kunt lezen. Allereerst een korte toelichting op de opbouw van de perspectiefnota.

Deze perspectiefnota heeft als basis het Coalitieakkoord gemeente Tubbergen 2022-2026 met de naam "En noe, met mekaar, vedan!". Het zogenaamde ambitiedeel van deze begroting is gebaseerd op de volgende 5 opgaven uit dit coalitieakkoord:

- Leefbare kernen
- Buitengebied in Balans
- Leefomgeving van de toekomst
- Positieve gezondheid
- Toekomstbestendige gemeente Tubbergen en ambtelijke organisatie Noaberkracht

Na dit ambitiedeel (de ambitiebegroting) volgt de basisbegroting die bestaat uit de volgende 11 basisprogramma's

1. Programma Bestuur en Middelen
2. Programma Dienstverlening en Burgerzaken
3. Programma Veiligheid
4. Programma Openbare Ruimte en Mobiliteit
5. Programma Economie
6. Programma Onderwijs
7. Programma Sport en Accommodaties
8. Programma Cultuur en Recreatie
9. Programma Sociaal Domein

10. Programma Milieu

11. Programma Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Er is een wederzijds relatie tussen de ambitiebegroting en de basisbegroting. Er zijn namelijk zaken vanuit de basisbegroting die een directe link met de ambitiebegroting hebben en vice versa.

- Projecten die voortkomen uit ambities kunnen na uitvoering en afronding structurele lasten met zich meebrengen in de beheerfase. De financiering van het project vindt plaats vanuit de ambitiebegroting (incidenteel), terwijl de structurele lasten afvloeien naar de basisbegroting en een plek krijgen onder een van de elf programma's.
- Activiteiten en inspanningen (reguliere capaciteit en middelen) vanuit de basisbegroting kunnen bijdragen aan het bereiken van de doelen in de ambitiebegroting. Daarnaast kan ook (reguliere) capaciteit aan de basisbegroting worden onttrokken om te worden ingezet voor de ambities (projecten en processen).

We beginnen deze perspectiefnota 2024 echter met een actualisatie van onze financiële stand van zaken om redenen zoals reeds is aangegeven in de inleiding.

Van begroting 2023 naar perspectiefnota 2024

Inleiding

Om een gestructureerd beeld te geven van de opbouw en het verloop van het meerjarige saldo volgen we onderstaande opzet:

Allereerst ziet u in paragraaf 1 het beginsaldo van deze perspectiefnota 2024 weergegeven. Dit saldo vindt zijn oorsprong in de begroting 2023 en vormt de basis waarmee verder wordt gewerkt.

In paragraaf 2 schetsen we het beeld van het ontstaan van het begrotingsaldo aan de hand van de zogenaamde mutaties op de uitvoering van het bestaande (dus vastgestelde) beleid.

In paragraaf 3 treft u het herzien meerjarige saldo na verwerking mutaties bestaand beleid aan

In paragraaf 4 zijn de specifieke mutaties weergegeven.

Het geactualiseerde herzien meerjarig saldo is vervolgens weergegeven in paragraaf 5.

In paragraaf 6 staan we stil bij een aantal nader uit te werken richtingen.

Tot slot geven we in paragraaf 7 een overzicht van de beschikbare incidentele middelen waaronder de stand van zaken van de (belangrijkste) reserves.

1. Meerjarig saldo begroting 2023

Zoals u van ons gewend bent, zoeken we in elk van de P&C-documenten in financiële zin aansluiting bij het laatst vastgestelde document. Voor de perspectiefnota 2024 betekent dit dat we aansluiting zoeken bij het saldo van de begroting 2023.

Gemeente Tubbergen	2023	2024	2025	2026	2027
Herzien meerjarig saldo begroting 2023	739	1.311	2.130	-371	-407
Storting in algemene reserve	-739	0	0	0	0
Herzien meerjarig saldo begroting 2023	0	1.311	2.130	-371	-407

2. Mutaties bestand beleid

In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verschillende mutaties op basis van bestand beleid. Dit kunnen autonome ontwikkelingen zijn of zaken waarover reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Mutaties bestand beleid	2023	2024	2025	2026	2027
Septembercirculaire 2022					
- hogere algemene uitkering	364	344	288	1.209	219
- op te nemen taakmutaties	-74	-63	-23	-23	0
- op te nemen stelposten	43	213	340	-96	150
Decemercirculaire 2022					
- hogere algemene uitkering	39	20	20	19	24
- op te nemen taakmutaties	-19	-20	-21	-21	-26
Rekenkamercommissie		-23	-23	-23	-23
Inhuur Griffie	-60				
Taakstelling kwaliteitsplan Groen	-35	-35	-35	-35	-35
Kosten juridische ondersteuning en juridische controlling	-50	-50	-50	-50	-50
BIBOB		-19	-19	-19	-19

Leges omgevingsvergunningen	75				
Leges bestemmingsplanwijzigingen	50				
Structurele raming omgevingswet	50				
Overbrenging archief naar statische fase	-100				
Uitvoeringsprogramma 2023-2028 cultuurregio Twente	-54				
Sociaal Domein	44	-35	-33	-45	10
Dividenden					
- Enexis	21				
- Twence	390				
- BNG	35				
Werkbudet coalitieakkoord					
Noaberkracht - begroting 2024					
- autonome ontwikkelingen	-100	-223	-251	-282	-282
- inzet stelpost prijscompensatie	44	65	65	65	65
- knelpunten	-	-52	-52	-52	-52
- organisatieontwikkeling		-44	-44	-44	-44
- gevolgen nieuwe cao	-872	-900	-930	-959	-990
- in te zetten stelposten (ook toekomstig)	872	900	930	959	990
- samenhangende objectenregistratie					

Verbonden partijen - begrotingen 2024					
- OmgevingsDienst Twente		-300	-300	-300	-300
- Samen Twente		-106	-106	-106	-106
- VRT		5	5	5	5
- Recreatieschap		-31	-31	-31	-31
- Stadsbank		-26	-26	-26	-26
- inzet stelpost loon- en prijscompensatie verbonden partijen		389	389	389	389
Kleine(re) verschillen	-16	7	12	5	-1
Totaal mutaties bestaand beleid	647	16	105	539	-133

Toelichtingen op mutaties bestaand beleid

Septemercirculaire 2022

Meestal verschijnen jaarlijks drie circulaire's. In mei, september en december. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september van de vertaling van de Miljoenennota, december rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. De septemercirculaire bevat informatie over de actualisatie van het accres op basis van de Miljoenennota en een eenmalige rijksbijdrage in 2026.

De hoogte en omvang van de algemene uitkering uit de septemercirculaire 2022 laat het volgende meerjarige verloop zien:

gemeente Tubbergen	2023	2024	2025	2026	2027
Stand septemercirculaire 2022	33.702	34.076	35.690	34.703	34.392
Stand meicirculaire 2022	33.338	33.732	35.402	33.494	34.173
Saldo -> Hogere algemene uitkering	364	344	288	1.209	219

Deze hogere algemene uitkering is naast een aantal taakmutaties vooral een gevolg van compensatie voor loon- en prijsaanpassingen. Verderop in deze toelichting komen we daar op terug. De belangrijkste verklaring zit echter in een eenmalige extra rijksbijdrage in 2026.

Eenmalige rijksbijdrage

Het grootste positieve financiële effect uit de septembercirculaire wordt veroorzaakt door een eenmalige rijksbijdrage van het rijk voor het jaar 2026. Het Rijk werkt met gemeenten aan een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026. In aanloop daarnaartoe stelt het kabinet eenmalig € 1 miljard extra in 2026 beschikbaar. Via de algemene uitkering komt € 924 miljoen beschikbaar. Voor de gemeente Tubbergen betreft dit een bedrag van € 854.000. Een bedrag van € 76 miljoen wordt toegevoegd aan het BTW-compensatiefonds.

Taakmutaties

Naast deze eenmalige rijksbijdrage in het jaar 2026 zijn ook een aantal taakmutaties opgenomen in de septembercirculaire 2022 die betrekking hebben op de jaren 2023 en verdere. De taakmutaties die in de septembercirculaire 2022 zijn benoemd en die van toepassing zijn op de gemeente Tubbergen zijn:

Taakmutaties	2023	2024	2025	2026	2027
- asiel (inburgering)	-51	-40			
- wet kwaliteitsborging bouw (Wkb)	-23	-23	-23	-23	0
Totaal taakmutaties	-74	-63	-23	-23	0

Asiel (inburgering)

In het bestuurlijk akkoord met betrekking tot de opvang van asielzoekers op 26 augustus jl. is afgesproken dat het kabinet voldoende financiële middelen beschikbaar stelt voor integratie. Als gevolg van een hogere instroom van inburgeraars is afgesproken het budget voor de inburgering voor de jaren 2022, 2023 en 2024 op te hogen met respectievelijk € 20, 40 en 30 miljoen. Hiermee worden gemeenten in staat gesteld alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden.

Wet kwaliteitsborging bouw

De wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) treedt naar verwachting vanaf 1 januari 2023 gefaseerd in werking. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Deze taken vervallen hiermee bij gemeenten die overigens wel het bevoegd gezag blijven houden. Tegelijkertijd wijzigen bepaalde wettelijke taken en krijgen gemeenten er extra wettelijke taken bij, zoals registratie en beoordeling van de Wkb-meldingen. Zoals aangekondigd in paragraaf 3.3.6 van de meicirculaire 2022 ontvangen gemeenten, voor de noodzakelijke voorbereidingen die de gemeenten nog moeten treffen tot de inwerkingtreding van de Wkb in 2022 een bijdrage van € 25 miljoen in aanvulling op de 10 miljoen die eerder in 2021 is verstrekt. Daarnaast ontvangen de gemeenten na inwerkingtreding een jaarlijkse bijdrage (tot en met 2026) van € 10 miljoen voor het uitvoeren van de Wkb-taken. Zoals aangekondigd zijn de middelen in deze circulaire verwerkt.

Accres

Via de normeringssystematiek 'samen trap op en samen de trap af' wordt de algemene uitkering van het gemeentefonds geïndexeerd, ook wel het accres genoemd. Sinds de meicirculaire 2022 is het accres gesplitst in een volume- en een nominaal deel, waarbij het nominale deel ter compensatie is van loon- en prijsstijging en het volumedeel ter compensatie van bevolkingstoename en reëel accres. Vervolgens zijn in de septembercirculaire 2022 de accresen vanaf 2022 bijgewerkt. Voor alle jaren vanaf 2023 is sprake van een lichte opwaartse bijstelling van het nominale deel (t.b.v. loon- en prijsstijgingen) van het accres.

De bedragen hebben tot en met 2025 een structurele doorwerking. Op de normeringssystematiek zijn sinds de meicirculaire 2022 de volgende wijzigingen van toepassing:

- De splitsing in een volume- en een nominaal deel. Het jaarlijkse volumedeel staat vast en het loon en prijsontwikkeling-deel beweegt mee met de CPB-ramingen naar de stand van de meicirculaire van dat jaar.
- Het Rijk en de VNG zijn kort na de meicirculaire 2022 overeengekomen dat het volume-accres voor de jaren 2022 tot en met 2025 wordt bevroren.
- Vanaf 2026 wordt het gemeentefonds niet langer via de normeringssystematiek geïndexeerd. Er wordt geen volume-accres meer verstrekt, alleen nog maar een nominaal accres voor de loon- en prijsontwikkeling.

Voor de licht opwaartse bijstelling van het nominale deel van het accres (t.b.v. loon- en prijsbijstellingen) ramen we stelposten.. Nu zeker is dat het volume accres voor de jaren 2022 tot en met 2025 wordt bevroren kunnen we ook de ramingen voor mogelijke onderuitputting bij het Rijk naar beneden bijstellen. Dit beide meerjarige aanpassingen levert het volgende beeld op:

Stelposten	2023	2024	2025	2026	2027
- verhogen stelpost prijscompensatie	-363	-445	-487	-540	-461
- verlagen stelpost onderuitputting	406	658	827	444	611
Totaal stelposten	43	213	340	-96	150

Samenvatting

Samenvatting	2023	2024	2025	2026	2027
Hogere algemene uitkering	364	344	288	1.209	219
Totaal taakmutaties	-74	-63	-23	-23	0
Totaal stelposten	43	213	340	-96	150
Budgettair effect	333	494	605	1.091	369

Decembercirculaire

Meestal verschijnen jaarlijks drie circulaire. In mei, september en december. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september van de vertaling van de Miljoenennota, december rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. Dit is dus de laatste van dit jaar.

De hoogte en omvang van de algemene uitkering uit de decembercirculaire 2022 laat het volgende meerjarige verloop zien:

gemeente Tubbergen	2023	2024	2025	2026	2027
stand decembercirculaire 2022	33.741	34.096	35.710	34.722	34.416
stand septembercirculaire 2022	33.702	34.076	35.690	34.703	34.392
Saldo -> hogere algemene uitkering	39	20	20	19	24

Taakmutaties

Het verschil in de hoogte van de algemeen uitkering wordt naast een correctie uit de septembercirculaire 2022 en een bijstelling van een aantal maatstaven (hoeveelheidsverschillen) vooral veroorzaakt door zogenaamde taakmutaties. Taakmutaties zijn middelen die met een bepaald oogmerk aan het gemeentefonds zijn toegevoegd of onttrokken, maar waar geen bestedingsverplichting aan ten grondslag ligt. Wanneer ze nieuw zijn worden ze eenmalig afzonderlijk benoemd om inzicht te creëren waaraan het rijk meer of minder geld gaat besteden. Maar het uitgangspunt van de gehele algemene uitkering is en blijft dat de middelen vrij aanwendbaar zijn. Binnen de gemeente Tubbergen kennen we de lijn dat voor deze taakmutaties een stelpost wordt opgenomen in afwachting van te ontwikkelen beleid. Zodra door college en raad wordt ingestemd met het ontwikkelde beleid kan een beroep worden gedaan op deze stelpost(en). Indien ervoor wordt gekozen geen beleid te ontwikkelen dan kan de stelpost vrijvallen ten gunste van de algemene middelen. De taakmutaties die in de decembercirculaire 2022 zijn benoemd en die van toepassing zijn op de gemeente Tubbergen zijn:

Taakmutaties	2023	2024	2025	2026	2027
- wet goed verhuurderschap	-24	-25	-26	-26	-26
- wet kwaliteitsborging bouw (Wkb)	5	5	5	5	
Totaal taakmutaties	-19	-20	-21	-21	-26

Wet Goed Verhuurderschap

Gemeenten krijgen meer mogelijkheden om malafide verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gericht aan te pakken. Deze afspraken worden uitgevoerd in de vorm van het wetsvoorstel Goed Verhuurderschap, dat naar verwachting in juli 2023 in werking zal treden. Voor de structurele kosten wordt een bedrag van € 12,4 miljoen met ingang van 2023 toegevoegd.

Wet kwaliteitsborging bouw

Het betreft hier een correctie op de taakmutaties uit de septembercirculaire 2022.

Samenvatting

Samenvatting	2023	2024	2025	2026	2027
Hogere algemene uitkering	39	20	20	19	24
Totaal taakmutaties	-19	-20	-21	-21	-26
Budgettair effect	20	-0	-1	-2	-2

Rekenkamercommissie

Per 1 januari 2024 moeten we een onafhankelijke rekenkamer hebben met externe leden. Raadsleden mogen niet meer in een rekenkamer zitten. De verhoging is nodig om de externe leden te kunnen betalen maar er is ook budget nodig voor onderzoek.

Binnenkort ontvangt het presidium een voorstel over hoe de rekenkamer per 1 januari 2024 in te vullen. Of een eigen rekenkamer voor Tubbergen of aansluiten bij de rekenkamer van Oldenzaal, Dinkelland en Losser.

Inhuur Griffie

Als gevolg van ziekte binnen de Griffie moet noodgedwongen worden ingehuurd

Taakstelling kwaliteitsplan groen

Het Kwaliteitsplan Openbaar Groen (KOG) is gestart in 2021 en kent een doorlooptijd van 4 jaren. Hiervoor is in totaal 927 K. beschikbaar gesteld. Vooruitlopen op het kwaliteitsplan is er eenmalig een budget van 105 K beschikbaar gesteld om een impuls te geven aan de kwaliteit van de groenvoorzieningen door middel van omvorming. De verwachting was destijds dat door deze kwaliteitsimpuls het onderhoudswerkzaamheden voordeliger zouden worden. Hiervoor is een taakstelling van 35 K opgenomen.

Uit ervaringen blijkt dat met het omvormen en herinrichten van het openbaar groen veel winst behaald is in de kwaliteit van de openbare ruimte. Het jaarlijks onderhoud van deze heringerichte gebieden blijft intensief om het kwaliteitsbeeld te handhaven. Ook huidige prijsstijgingen door de extreme inflatie noodzaken dat de huidige onderhoudsbudgetten onder druk staan. Hierdoor kan de taakstelling niet gehaald worden waardoor deze ten laste van de algemene middelen komt.

Kosten juridische ondersteuning en juridische controlling

Uit ervaringscijfers over de afgelopen jaren blijkt dat het reguliere budget van € 10.000 onvoldoende is en moet worden verhoogd met een bedrag van € 50.000 .

BIBOB

In maart 2023 zijn de vernieuwde beleidsregels 'toepassen Wet Bibob gemeente Tubbergen 2023' vastgesteld. Hierdoor wordt een nog nadrukkelijker signaal voor de bescherming van haar integriteit afgegeven, hetgeen met het vaststellen reeds van tevoren kenbaar wordt gemaakt. Dit vraagt wel extra ambtelijk inzet die wordt ingeschat op 0,5 FTE. Het aandeel van de gemeente Tubbergen hierin bedraagt € 19.000

Leges omgevingsvergunningen

In de eerste maanden zijn een aantal grotere plannen afgesloten waardoor er in 2023 naar verwachting meer leges binnekomen dan geraamd.

Leges bestemmingsplanwijzigingen

Er zijn een aantal grote plannen afgesloten waarvoor veel leges in rekening zijn gebracht (woningbouw industriestraat, herontwikkeling locatie Hondebrink en plan Weleveld)

Stelpost omgevingswet

In het coalitieakkoord zijn we er van uit gegaan dat de implementatie van de Omgevingswet leidt tot structurele effecten. Deze zullen echter pas op de middellange tot lange termijn zichtbaar worden en zijn afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden. Een eerste voorzichtige inschatting komt neer op een structureel bedrag van € 50.000 . Gezien het uitstel van de omgevingswet naar 1 januari 2024 weten we al wel dat we in 2023 geen beroep hoeven te doen op deze stelpost en dat deze dus op incidentele basis kan vrijvallen.

Overbrenging archief naar statische fase

De Provinciale Archiefinspectie eist overbrenging dossiers Tubbergen 1985-2002 naar de statische fase. Dit is arbeidsintensief werk: opschonen, bewerken en beschrijven- van duizenden dossiers. Daarvoor is nu geen capaciteit, dus moeten we extern inhuren. Schatting kosten: € 100.000,

Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente

De 14 wethouders Cultuur in Twente hebben samen met het culturele veld en de provincie Overijssel een Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente opgesteld voor de periode 2023-2028. Cultuurregio Twente is een samenwerking tussen alle 14 Twentse gemeenten op het gebied van cultuur. In het voorgestelde uitvoeringsprogramma staan de thema's en projecten waarop de komende jaren een gezamenlijk programma wordt ontwikkeld en uitgevoerd. Dit programma moet leiden tot een versterking van het culturaanbod in Twente en de samenwerking in de regio. De betrokken wethouders in de regio hebben ingestemd. De financiële bijdrage bedraagt 42 cent per inwoner per gemeente per jaar voor een periode van 6 jaar. Dit komt voor Tubbergen neer op een incidenteel bedrag van € 53.837 (2024: € 2.692, 2025: € 10.767, 2026/2027/2028: € 13.459 per jaar).

Sociaal Domein

Sociaal Domein	2023	2024	2025	2026	2027
Exploitatiebijdrage SPN	44	-29	-27	-39	17
Stadsbank Oost Nederland	-11	-11	-11	-11	-11
Indexatie budgetten	-201	-201	-201	-201	-201
inzet stelpost prijscompensatie	201	201	201	201	201
bijstandsuitkeringen	100	100	100	100	100
begroting Ontplooi	-92	-92	-92	-92	-92
Kleine(re) verschillen	3	-3	-3	-3	-3
Totaal	44	-35	-33	-45	11

Stadsbank Oost Nederland

De gemeente wil maximale aandacht blijven schenken aan de meest kwetsbare inwoners. Dit geldt ook voor de inwoners die moeten rondkomen van het absolute minimum. Om dit concreet te maken is het essentieel dat de hulpverlening zowel laagdrempelig, dichtbij als efficiënt is ingericht. Om hier uitvoering aan te geven heeft het college in maart 2023 besloten gebruik te maken van de hybridevorm van dienstverlening door de Stadsbank. Hiermee krijgen onze inwoners de zorg en aandacht die past bij de visie van de gemeente. In de praktijk betekent dit dat Schakel de toegangspoort is voor al onze inwoners die in de problemen (dreigen) te geraken. Hierdoor krijgt ook preventie inhoud. Escalatie van schuldenproblematiek wordt hiermee ook zoveel mogelijk voorkomen. De kosten van dit hybridemodel bedragen € 11.584 per jaar (inzet klantregisseur voor een dagdeel per week).

Indexatie budgetten en inzet stelpost prijscompensatie

De gevolgen van de gestegen lonen en prijzen hebben ook hun doorwerking op de ramingen binnen het sociaal domein. Vanaf het jaar 2023 moeten we voor ruim € 200,000 een structureel beroep doen op de stelposten loon - en prijscompensatie ter dekking van de indexatie van de verschillende ramingen binnen het sociaal domein. De grootste kostenstijgingen hebben betrekking op het (leerlingen)vervoer, huishoudelijke ondersteuning en jeugd.

Bijstandsuitkeringen

Halverwege mei 2023 is het voorlopig budget 2023 bekend gemaakt. Het voorlopige macrobudget bedraagt € 6,015 miljard, het voorlopige BUIG-budget voor de gemeente Tubbergen bedraagt € 2.633.000.

Het BUIG-budget voor de gemeente Tubbergen is opgebouwd uit een aantal onderdelen:

- Objectief bepaald deelbudget (voorspelling verwachte uitgaven o.b.v. een kansmodel);
- Historisch bepaald deelbudget (voorspelling verwachte uitgaven o.b.v. historische uitgaven (jaar T-2));
- Deelbudget dak- en thuislozen en instellingsbewoners (verwachte uitgaven o.b.v. laatst bekende netto lasten);
- Deelbudget loonkostensubsidie (verwachte uitgaven o.b.v. laatst bekende netto lasten) (dit is per 2022 zo voor dit deelbudget, daarvoor was dit ook historisch).

De gemeente Tubbergen wordt voor 25% objectief gebudgetteerd en voor 75% op basis van historische uitgaven (T-2). Deze verdeling is afhankelijk van de gemeente grootte.

Definitief 2022 vs. voorlopig 2023

Het voorlopige budget 2023 bedraagt € 2.633.000. Wat opvalt is dat we in 2023, ten opzichte van het definitief budget 2022, € 119.000 meer ontvangen dan in 2022. Onderstaand de belangrijkste wijzigingen:

- Macrobudget is gedaald met € 6,7 miljoen, dit betekent voor Tubbergen een afname van € 3.000.
- Budgetaandeel: Per saldo een wijziging van € 95.000 voordelig. Het aandeel van de gemeente Tubbergen in het macrobudget is veranderd door het objectieve kansmodel en de historische uitgaven. Er wordt per 2023 geen onderscheid meer aangegeven in welke mutatie het historische gedeelte met zich meebrengt en welke mutatie het objectieve gedeelte.
- Vangnetuitkering en overige mutaties: € 27.000 voordeel.

Opgemerkt moet worden dat we t/m 2025 jaarlijks een bedrag van € 9.270 terug moeten betalen aan het Rijk i.v.m. een ontvangen voorschot in 2016 m.b.t. instroom statushouders. Dit bedrag wordt jaarlijks van de totale uitkering afgehaald.

Belangrijk aandachtspunt: Het kabinet heeft besloten om per 1 januari 2021 de minimumlonen te indexeren met ruim 10%. Dit betekent een forse stijging van de bijstandsnormen en de hoogte van de (maximale) LKS-bedragen per 1 januari. SZW heeft ervoor gekozen voor deze indexatie nog geen extra budget toe te kennen bij de voorlopige beschikking 2023. Gemeenten ontvangen bij de definitieve budgetten 2023 (dus in oktober 2023) de indexatie voor loon- en prijsbijstelling. SZW heeft wel voor alle gemeenten een indicatie van het voorlopige budget inclusief indexatie in 2023 gegeven. Het macrobudget stijgt gedurende 2023 naar verwachting met circa € 660 miljoen vanwege de indexatie. Voor de gemeente Tubbergen betekent dit een bedrag van ca. € 290.000.

Let op: bovenstaande verschillen betreffen het verschil tussen budget 2021 (definitief) en budget 2022 (voorlopig), niet de wijziging ten opzichte van de huidige raming.

Wat betekent dit voor de raming van de gemeente Tubbergen?

Ten opzichte van de huidige raming van de gemeente Tubbergen (o.b.v. nader voorlopig 2021 meerjarig), betekent dit meerjarig het volgende beeld:

Gemeente Tubbergen	2023	2024	2025	2026
Raming Tubbergen	€ 2.524.000	€ 2.524.000	€ 2.524.000	€ 2.524.000
Voorlopig 2023 meerjarig	€ 2.633.000	€ 2.633.000	€ 2.633.000	€ 2.633.000
Minus voorschot statushouders	€ 9.270	€ 9.270	€ 9.270	€ 0
Mutatie	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 109.000

De meerjarenraming op basis van de nader voorlopige uitkering 2023 is structureel € 100.000 hoger dan de meerjarenraming op basis van de nader voorlopige uitkering 2022. Dit voordeel wordt integraal betrokken bij het opstellen van de Perspectiefnota 2024.

Let op: Het budgetaandeel van de gemeente Tubbergen in de nieuwe verdeling van de loonkostensubsidies is op dit moment hoger dan de nettolasten 2021 en de prognose van de nettolasten 2022. Het budgetaandeel bedraagt € 744.000, terwijl de nettolasten 2021 € 470.000 bedragen. Dit heeft ermee te maken dat het macrobudget LKS voorlopig € 377 miljoen is terwijl de uitgaven in 2021 € 244 miljoen waren. Dit macrobudget wordt waarschijnlijk in het definitieve budget 2023 bijgesteld naar beneden. Dit is echter ook afhankelijk van de ontwikkeling van de nettolasten, zowel landelijk gezien als in de gemeente Tubbergen.

Ontplooi

Ten opzichte van de begroting 2022 is er een afname van 7 personen (6 fte) in groepsdetacheringen. Sprake is van overplaatsing naar beschut en daarnaast stond een aantal personen in de begroting 2022 onterecht op groepsdetacheringen. Deze personen zijn individueel gedetacheerd en hiermee niet in begeleiding bij Ontplooi. 7 personen minder in groepsdetachering heeft tot gevolg dat de opbrengsten detacheringen afnemen met 51K (6 fte * € 8.530). Hierdoor stijgt de bijdrage per saldo ten opzichte van de begroting 2022 wat tevens een hogere risico-opslag tot gevolg heeft. Daarnaast stijgt de bijdrage als gevolg van hogere huisvestings- en personeelskosten.

Dividenden

Van een drietal organisaties zijn de uit te keren dividendbedragen bekend. In alle gevallen zijn deze bedragen hoger dan het geraamde bedrag. Het gaat om Enexis, BNG en Twence. De hoge meeropbrengst komt vooral door het dividend Twence. Het resultaat 2022 van Twence is enorm verbeterd door hogere energie-opbrengsten (deze meeropbrengsten worden als eenmalig beschouwd).

Werkbudget Coalitieakkoord

In het coalitieakkoord 2022-2026 en daarna ook in de begroting 2023 is een structureel "werkbudget" opgenomen. Dit budget is bedoeld om binnen het reguliere werk, dis binnen de basisprogramma's, ruimte te hebben om in te kunnen spelen dan wel te kunnen anticiperen op initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving. Voorgesteld wordt dit budget als volgt te verdelen.

- Basisprogramma Economie ->beleid en uitvoering economische promotie (ondernemersprijs e.d) € 20.000
- Basisprogramma Bestuur en Middelen - kinderburgemeester en kinderraad € 5.000
- basisprogramma Openbare ruimte - kleine maatregelen in de openbare ruimte (o.a. op verzoek kinderraad) € 7.500
- Basisprogramma Sport en Accommodaties - bijdragen voor (kleine) initiatieven € 7.500
- Basisprogramma Cultuur en recreatie - bijdragen voor (kleine) initiatieven € 10.000

Noaberkracht - begroting 2024

In de raadsvergadering van 30 mei is de begroting 2024 van Noaberkracht behandeld De financiële consequenties van deze begroting 2024 zijn door vertaald in het meerjarige perspectief van de gemeente Tubbergen. Meest in het oog springend zijn de kosten van de nieuwe CAO voor het ambtelijk personeel. Wij gaan er van uit dat deze kosten worden gecompenseerd via dealgemene uitkering uit het gemeentefonds. Daarnaast blijkt een aantal reguliere kosten binnen Noaberkracht hoger uit te pakken als gevolg van de inflatie. Deze (doorbelaste) kosten dekken wij uit onze stelposten. Uit de begroting van Noaberkracht blijkt ook dat structureel wordt ingezet op het zijn en blijven van een aantrekkelijke werkgever. Zo wordt het opleidingsbudget gefaseerd verhoogd naar op termijn een percentage van 2% van de personeelsopvang. Voor een verdere specificatie en onderbouwing wordt verwezen naar de begroting 2024 van Noaberkracht.

Het onderwerp "samenhangende objectenregistratie" behoeft een extra (financiële) toelichting. Het is namelijk zo dat deze post uit de begroting 2024 van Noaberkracht wordt gedekt uit de reserves van de beide deelnemende gemeenten. Voor de gemeente Tubbergen gaat het om een incidenteel bedrag van € 88.000. Verderop in dit financiële hoofdstuk wordt de Reserve Incidenteel beschikbare Algemene Middelen (RIBAM) toegelicht waar ook formeel wordt besloten over deze post.

Verbonden partijen - begrotingen 2024

In de raadsvergadering van 30 mei zijn de begrotingen van de verschillende verbonden partijen behandeld. De financiële effecten hiervan nemen we in meerjarig perspectief mee in deze perspectiefnota 2024.

Overige kleine mutaties

Het betreft hier meerder kleine(re)verschillen.

Voorgesteld wordt in te stemmen met de aangegeven en toegelichte mutaties bestaand beleid en deze te verwerken in het herziene meerjarige saldo.

3. Herzien meerjarig saldo

Rekening houdend met de mutaties op basis van bestaand beleid uit de vorige paragraaf ontstaat het volgende herziene meerjarige saldo:

Gemeente Tubbergen	2023	2024	2025	2026	2027
Herzien meerjarig saldo begroting 2023	-	1.311	2.130	-371	-407
Totaal mutaties bestaand beleid	663	9	93	534	-96
Herzien meerjarig saldo na mutaties bestaand beleid	663	1.320	2.223	163	-503

Uit dit herziene meerjarige saldo na mutaties bestaand beleid blijkt dat er sprake is van een aantal incidentele meevallers in 2023 die een positief saldo in het jaar 2023 veroorzaken. Daarnaast valt op dat het zogenaamde "ravijnjaar 2026" door de extra eenmalige toevoeging door het Rijk aan het gemeentefonds van € 1 miljard is verschoven naar het jaar 2027.

In de volgende paragraaf genaamd specifieke mutaties treft u onze richtinggevende voorstellen aan hoe wij hier mee denken te moeten omgaan.

4. Specifieke mutaties

In deze paragraaf staan we stil bij ontwikkelingen die verder gaan dan het bestaande (dus vastgestelde) beleid maar wel degelijk omvangrijke financiële consequenties (kunnen) hebben en ook zeker gezien de politiek bestuurlijke impact de nodige toelichting behoeven. De volgende specifieke mutaties worden in deze paragraaf behandeld:

- Herijking gemeentefonds
- Actualisatie coalitieakkoord 2022-2026

Herijking gemeentefonds

De herverdeeleffecten van de herijking gemeentefonds zijn bekend gemaakt via de meicirculaire 2022 en zijn als volgt opgenomen in de begroting 2023.

Herverdeeleffect herijking	2023	2024	2025	2026
Nadeel van € 25,67 per inwoner	-547	-547	-547	-547
Suppletieuitkering	387	68	0	0
Budgettair effect	-160	-479	-547	-547

De herijking van het gemeentefonds wordt met ingang van het jaar 2023 ingevoerd. Voor de herverdeeleffecten geldt een zogenaamd ingroeipad. De uiteindelijke herverdeeleffecten van de herijking van het gemeentefonds komen voor de gemeente Tubbergen neer op een nadeel van € 25,67 per inwoner. Dit komt voor de gemeente Tubbergen neer op een nadeel van € 160.000 in 2023 olopend

naar een structureel nadeel van € 547.000 vanaf het jaar 2025. Voor de gemeente Tubbergen werkt naast het niet hebben van een centrumfunctie ook de inkomstenmaatstaf (de mogelijkheid om zelf inkomsten te verwerven) negatief door in deze herijking.

Kijken we wat verder naar deze mogelijkheden om zelf inkomsten te verwerven dan moet vooral worden gedacht aan de Onroerende Zaak Belasting (OZB) . Omdat we in het coalitieakkoord 2022-2026 hebben afgesproken de lastendruk voor inwoners zo laag mogelijk te houden bekijken we de mogelijkheden om zelf inkomsten te verwerven wel in het totale beeld van de lokale lastendruk. Dus niet alleen de OZB maar de totale lokale lasten zoals deze elk jaar via de gemeentelijke aanslag aan de inwoners worden verzonden.

Wanneer we kijken naar de lokale lastendruk (OZB, afvalstoffenheffing en rioolrecht) dan blijkt volgens de atlas van de lokale lasten zoals die jaarlijks door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) wordt opgesteld dat Tubbergen met de lokale lasten onder het landelijk gemiddelde zit. Met een 38e plek op de ranglijst (waarbij de nummer 1 het goedkoopst is en nummer 342 het duurst) blijkt Tubbergen qua lokale lastendruk € 137 onder het landelijkgemiddelde te zitten

Lokale lasten gemeente Tubbergen volgens COELO				
	2020	2021	2022	2023
Woonlasten meerpersoonshuishouden	705	723	813	807
Plek op landelijke ranglijst	60	47	56	38
Vergelijkende cijfers volgens COELO				
	2020	2021	2022	2023
Goedkoopste gemeente	573	598	667	652
Duurste gemeente	1440	1517	1736	1874
Gemiddeld landelijk	767	813	904	944
Gemiddeld Overijssel	766	796	868	896

Deze feitelijke weergave laat een stuk onbenutte belastingcapaciteit zien wat dus zou betekenen dat Tubbergen inderdaad in staat is om (extra) eigen inkomsten te verwerven. Deze onbenutte belastingcapaciteit (verschil in lokale lastendruk ten opzichte van het landelijk gemiddelde) wordt ook benoemd onder de kengetallen uit de laatste jaarbegrotingen.

Het college geeft in overweging om een deel van de onbenutte belastingcapaciteit in te vullen om daarmee een deel van de negatieve herverdeeleffecten voortkomend uit de herijking van het gemeente op te kunnen vangen. Hierbij denkt het college in eerste instantie aan het gefaseerd toegroeien naar het gemiddelde niveau van de lokale lastendruk in Overijssel. Dat zou betekenen dat er ruimte is om de lokale lastendruk gefaseerd te verhogen met 10%. Aangezien deze actie moet leiden tot het verkrijgen van algemene dekkingsmiddelen om de negatieve herverdeeleffecten te kunnen opvangen is het verhogen van de OZB tarieven hiervoor het middel. Omdat een aantal jaar geleden al is besloten tot een extra verhoging van de OZB tarieven van 1% per jaar bovenop de reguliere indexatie volgens de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is er nog ruimte voor 6% extra stijging. Een gefaseerde stijging van 2% extra per jaar vanaf het jaar 2024 en dat dus drie jaar lang levert het volgende beeld op:

Gemeente Tubbergen	2023	2024	2025	2026	2027
Verhoging OZB opbrengst naar gemiddeld niveau lokale lasten Overijssel (10%)	0	100	200	300	300

Voorgesteld wordt in te stemmen met een extra verhoging van de OZB tarieven met 2% per jaar ingaande 2024 voor een periode van 3 jaar tot aan het gemiddelde niveau van de lokale lastendruk in Overijssel en de geraamde meeropbrengst te verwerken in het herziene meerjarige saldo.

Actualisatie coalitieakkoord 2022-2026

Op 13 juli 2022 is het coalitieakkoord 2022 - 2026 met de naam "En noe, met mekaar, vedan" door (een meerderheid van) de raad vastgesteld. Dat is inmiddels een jaar geleden en dus tijd om een eerste (financiële) actualisatie uit te voeren. Deze eerste financiële actualisatie levert het volgende beeld op:

Actualisatie coalitieakkoord 2022-2026 gemeente Tubbergen	2023	2024	2025	2026	2027
Werkbudget buitengebied in balans	50				
Werkbudget positieve gezondheid	25				
Werkbudget leefomgeving van de toekomst (duurzaamheid)	25				
Uitvoeringskosten duurzaamheid t.l.v. rijksvergoeding	99	99	99	99	99
Werkbudget leefbare kernen	50				
Overlap regeling binnenstedelijke herontwikkeling en inbreiding / uitbreiding	200				

Werkbudget strategische capaciteit	100				
Werkbudget participatie	-100				
Werkbudget recreatie en toerisme	50				
Totaal actualisatie coalitieakkoord 2022-2026 gemeente Tubbergen	499	99	99	99	99

Toelichting op actualisatie

Ten eerste zijn we gekomen tot een bijstelling en herschikking van de verschillende werkbudgetten. De bijstelling levert in totaliteit een incidenteel voordeel op van € 300.000 waarvan we een bedrag van € 100.000 beschikbaar willen houden als werkbudget voor participatie. Hierna resteert een incidenteel voordeel van € 200.000.

Daarna bleek uit onze actualisatie dat er een zekere overlap zit in het instrument regeling binnenstedelijke herontwikkeling in relatie tot het budget voor inbreiding voor uitbreiding. Beide onderwerpen streven feitelijk hetzelfde doel na wat ons heeft doen besluiten om het budget inbreiding voor uitbreiding van € 400.000 voor de helft toe te voegen aan de regeling binnenstedelijke herontwikkeling en de andere helft te laten vrijvallen. Dit levert een voordeel op van € 200.000.

Deze beide meevallers samen goed voor € 400.000 kunnen worden onttrokken aan de reserve coalitieakkoord en worden toegevoegd aan de algemene middelen.

De laatste actualisatie heeft betrekking op een nieuwe rijksregeling voor uitvoeringskosten klimaat. Deze regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid' (CDOKE) betreft een vergoeding aan gemeenten voor uitvoeringskosten in het kader van klimaat en energiebeleid. De gemeente Tubbergen ontvangt voor de eerste drie jaren een bedrag van ongeveer € 400.000 per jaar om te besteden aan uitvoeringskosten. Het college is van mening dat uitvoeringskosten die zijn "voorgefinancierd" via de algemene middelen als eerste ten laste van deze rijksvergoeding moeten worden gebracht. Dat levert een (structureel) voordeel op voor de algemene middelen van € 99.000. Dat het woord structureel tussen aanhalingstekens staat is bewust en het college wil daarmee feitelijk twee dingen zeggen. Ten eerste het eerste deel van de rijksregeling beslaat een periode van 3 jaar (2023, 2024 en 2025) met de opmerking dat het rijk heeft toegezegd dat een latere regeling over de jaren 2026 tot en met 2030 later wordt vastgesteld. De middelen daarvoor zijn gereserveerd op de rijksbegroting. Ten tweede wil het college aangeven dat wordt gewerkt aan een klimaatvisie. Deze zal naar verwachting in de loop van het jaar 2023 gereed zijn voor behandelingen en bespreking. Naar aanleiding hiervan zullen ook de ambities op dit vlak en dus ook de benodigde uitvoeringskosten bekend zijn.

Voorgesteld wordt in te stemmen met (de financiële gevolgen van) de actualisatie van het coalitieakkoord 2022-2026 en de vrijvallende middelen te verwerken in het herziene meerjarige saldo

5. Geactualiseerd herzien meerjarig saldo

Geactualiseerd herzien meerjarig saldo na specifieke mutaties

Rekening houdend met de (financiële gevolgen van de) zogenaamde specifieke mutaties uit de vorige paragraaf dan ontstaat het volgende geactualiseerde herzien meerjarig saldo:

Gemeente Tubbergen	2023	2024	2025	2026	2027
Herzien meerjarig saldo begroting 2023	-	1.311	2.130	-371	-407
Totaal mutaties bestaand beleid	647	16	105	539	-133
Verhoging OZB opbrengst naar gemiddeld niveau lokale lasten Overijssel (10%)		100	200	300	300
Totaal actualisatie coalitieakkoord 2022-2026 gemeente Tubbergen	499	99	99	99	99
herzien meerjarig saldo na specifieke mutaties	1.146	1.526	2.534	567	-141

Uit dit geactualiseerde herzien meerjarig saldo na specifieke mutaties blijkt een behoorlijke financiële verbetering. Vanaf het jaar 2027 is er echter nog steeds sprake van een nadelig saldo. Dit wordt, zoals in vorige paragrafen ook al aangegeven, veroorzaakt door de onzekerheid op het gebied van de nieuwe financieringssytematiek. Het Rijk werkt met gemeenten aan een nieuwe financieringssytematiek vanaf 2026. In aanloop daarnaartoe heeft het kabinet eenmalig € 1 miljard extra in 2026 beschikbaar gesteld (zie mutaties bestaand beleid). . Voor de gemeente Tubbergen betreft dit een bedrag van € 854.000. Door de extra eenmalige toevoeging door het Rijk aan het gemeentefonds van € 1 miljard is het zogenaamde "ravijnjaar" verschoven naar het jaar 2027.

Aangezien er nog steeds geen nieuws is over de nieuwe financieringssytematiek blijft de onzekerheid bij gemeenten over het financiële meerjarige beeld. Dit maakt het opstellen van een deugdelijke meerjarenbegroting bijzonder lastig. Via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is hier aandacht voor gevraagd wat heeft geresulteerd in een toezegging van het Rijk dat de € 1 miljard vanaf 2027 structureel wordt toegevoegd aan het gemeentefonds. Inmiddels blijkt dat deze € 1 miljard inderdaad is opgenomen in de voorjaarnota 2023 van het Rijk. De verwerking hiervan wordt naar verwachting opgenomen in de meicirculaire 2023 waarna ook de exacte gevolgen voor de gemeenten bekend worden en formeel kunnen worden opgenomen in de (meerjaren)begroting. Normaliter nemen wij de (gevolgen van de) meicirculaire mee in de komende jaarbegroting en niet in de perspectiefnota. Gezien de omvang en de "hardheid" van deze toevoeging wijken wij af van deze bestendige gedragslijn en houden we in deze perspectiefnota wel rekening met deze structurele toevoeging van € 1 miljard aan het gemeentefonds. Vooralsnog en vooruitlopend op de (gevolgen van de) meicirculaire 2023 gaan we uit van een structureel hogere algemene uitkering vanaf het jaar 2027 van € 850.000.

Rekening houdend met het vooruitlopend op de meicirculaire 2023 uitgaan van een structureel hogere algemene uitkering vanaf het jaar 2027 van € 850.000 dan ontstaat het volgende geactualiseerde herzien meerjarig saldo:

Gemeente Tubbergen	2023	2024	2025	2026	2027
Herzien meerjarig saldo begroting 2023	0	1311	2130	-371	-407
Totaal mutaties bestaand beleid	647	16	105	539	- 133
Verhoging OZB opbrengst naar gemiddeld niveau lokale lasten Overijssel (10%)		100	200	300	300
Totaal actualisatie coalitieakkoord 2022-2026 gemeente Tubbergen	499	99	99	99	99
Ontwikkeling nieuwe financieringssystematiek Rijksoverheid					850
Herzien meerjarig saldo met extra geld 2027 nieuwe financieringssystematiek	1.146	1.526	2.534	567	709

Zoals blijkt uit deze tabel slaat het nadelige in 2027 om in een voordelig saldo van € 709.000 . Dit voordelige saldo nemen we vooralsnog en vooruitlopend op de meicirculaire 2023 als richtinggevend uitgangspunt voor de verdere uit te werken richtingen in deze perspectiefnota 2024.

Voorgesteld wordt in te stemmen met het herziene meerjarige saldo na specifieke mutaties en het voordelige saldo over het boekjaar 2023 ten bedrage van € 1.146.000 te storten in de algemene reserve.

Voorgesteld wordt vooralsnog en vooruitlopend op de meicirculaire 2023 uit te gaan van een hogere algemene uitkering in 2027 van € 850.000 en het hierdoor ontstane voordelige saldo van ongeveer € 700.000 als richtinggevend uitgangspunt te nemen voor de verder uit te werken richtingen in deze perspectiefnota 2024.

6. Uit te werken richtingen / inspanningen

Aanleiding

De perspectiefnota bepaalt op hoofdlijnen de richting voor de komende vier jaren. De richtinggevende en kaderstellende uitspraken uit de perspectiefnota (zowel inhoudelijk als financieel) zijn een opdracht van de gemeenteraad aan het college om zaken nader uit te werken. Ze zijn uitgangspunt bij de begroting 2024 die later dit jaar wordt opgesteld en waar ook verdere besluitvorming plaatsvindt.

In het presidium is afgesproken de voorbereiding van de Perspectiefnota anders te doen dan voorgaande jaren. Voordat het college de Perspectiefnota opstelt, geeft de raad de politieke prioriteiten aan. Dit heeft plaatsgevonden op 19 april 2023. Voorafgaand aan die bijeenkomst heeft op 21 maart 2023 een bijeenkomst plaatsgevonden waar de raad ambtelijk geïnformeerd is over de stand van zaken van de verschillende programma's en de ontwikkelingen die spelen.

Tijdens de raadsvergadering van 19 april 2023 hebben alle raadsfracties hun politieke prioriteiten ingebracht ter voorbereiding op de perspectiefnota 2024. Om hieruit enige richting te kunnen bepalen is een poging gedaan om zogenaamde "rode draden" te destilleren. Het aantal malen dat een onderwerp is genoemd is hierbij leidend. Aangezien sommige onderwerpen onder de noemer van verschillende programma's is benoemd heeft er ook een clustering plaatsgevonden. Dat betekent dat sommige "rode draden" bestaan uit onderwerpen die meerdere malen en soms onder verschillende programma's zijn benoemd. Het college heeft deze "rode draden" opgenomen in een raadsbrief (nummer 35) en daarbij de vraag gesteld of de juiste "rode draden" uit de verschillende politieke prioriteiten zijn gedestilleerd en of de weergave volledig is. Vervolgvraag in deze raadsbrief was of de benoemde rode draden als nader uit te werken richtingen kunnen worden opgenomen in de perspectiefnota 2024.

Op 30 mei jongstleden is tijdens de reguliere raadsvergadering gesproken over de raadsbrief met daarin de "rode draden". De algemene lijn die het college heeft opgetekend aan de hand van de inbreng van de verschillende fracties is dat de fracties zich wel kunnen vinden in de gestelde uit te werken richtingen maar het graag wat specifiek en concreter hadden gezien.

In het vervolg van deze paragraaf poogt het college hier invulling aan te geven. Het college zal hierbij uiteraard ook rekening houden met de financiële mogelijkheden. Tijdens de bijeenkomst van 21 maart 2023 is de raad ambtelijk bijgepraat over de financiële stand van zaken van de gemeente Tubbergen. Hieruit bleek dat de komende jaren (met name vanaf het jaar 2026) de nodige financiële onzekerheden kent en dat de financiële mogelijkheden zeker niet onbeperkt zijn. Bij het stellen van kaders en het formuleren van richtinggevende uitspraken zal hier zeker rekening mee moeten worden gehouden. Deze opmerkingen is ook opgenomen in raadsbrief nummer 35.

Inleiding

De uit te werken richtingen / inspanningen uit de perspectiefnota zijn een opdracht van de gemeenteraad aan het college om zaken nader uit te werken. Ze zijn uitgangspunt bij de begroting 2024 die later dit jaar wordt opgesteld en waarover ook verdere besluitvorming plaatsvindt. Voor de meeste uit te werken richtingen volstaan we met een algemene omschrijving van het doel, een korte toelichting daarop en het benoemen van mogelijke inspanningen.

Bij een aantal van de uit te werken richtingen ontkomen we er niet aan om naast een algemene omschrijving van de uit te werken richting ook wat dieper in te gaan op mogelijke inspanningen. Een aantal inspanningen is naar onze mening namelijk al concreet genoeg dat wij u reeds in deze perspectiefnota kunnen voorzien van een eerste uitwerking. Hiermee geven we naar verwachting ook invulling aan de roep vanuit de gemeenteraad om wat specifiek en concreter te zijn.

Het college ziet, met inachtneming van de inbreng vanuit de raadsvergadering van 19 april en 30 mei op dit moment de volgende uit te werken richtingen:

- Blijvende en zo nodig extra inzet op woningbouw in elke kern passend bij de lokale behoefte (behoud jongeren)
- Behoud en versterken Maatschappelijke voorzieningen / maatschappelijk vastgoed
- Blijven inzetten op deelname aan gebieds- en overlegtafels met aandacht voor balans tussen agrarisch ondernemen en natuur
- Blijvende en zo nodig extra inzet op energiebesparende maatregelen en energiearmoede
- Extra inzet op preventie binnen het sociaaldomein
- Behoud kwaliteit openbare ruimte met name vanuit veiligheid en toerisme
- (extra) inzetten op aantrekkelijk werkgeverschap

In richtinggevende zin houden wij, vooruitlopend op verdere uitwerking en daadwerkelijke besluitvorming rekening met het volgende middelenbeslag:

Uit te werken richtingen gemeente Tubbergen	inc	2024	2025	2026	2027
- Extra inzet op preventie binnen het sociaal Domein	300	225	225	225	225
- Behoud en versterken maatschappelijke voorzieningen / maatschappelijke vastgoed	4.365	115	165	215	265
- Behoud kwaliteit openbare ruimte met name vanuit veiligheid en toerisme	1.515	35	125	125	145
- Behoud en versterken toeristische positie	0	65	65	65	65
Totaal uit te werken richtingen	6.180	440	580	630	700

Extra inzet op preventie binnen het sociaal domein

Het voorkomen van sociale problematiek is speerpunt van onze programmatische aanpak. Ons doel is om binnen de piramide van zorgverlening zoveel mogelijk ondersteuning te bieden in het voorliggend veld, ten einde vergaande en gespecialiseerde zorg te voorkomen. Door in te zetten op preventie optimaliseren wij onze gemeentelijke inzet. Wij denken daarbij aan een breed palet aan ondersteuning op het gebied van onder andere jeugd en gezin, jeugdhulp, sportbeoefening, persoonlijke vervoersplannen en doelgroepenbeleid.

Behoud en versterken maatschappelijke voorzieningen / maatschappelijk vastgoed

De clustering van maatschappelijk vastgoed heeft de laatste jaren geleid tot verschillende plannen in de kernen Manderveen, Fleringen, Langeveen en Geesteren. (In Reutum wordt eveneens gewerkt aan een toekomstplan voor maatschappelijk vastgoed). Vanuit het Maatschappelijk Akkoord is ruimte gegeven aan dorpen om planvorming op te starten zodat de toekomstbestendigheid van kern kan worden gewaarborgd. Hoewel de intenties van zowel de gemeente als initiatiefnemers constructief zijn, en aanhaken bij onze ambities op het gebied van maatschappelijk rendement, draagvlak en positieve gezondheid, moet ook de haalbaarheid en betaalbaarheid van deze initiatieven worden bezien. Naast externe financiering en subsidiëring is van gemeente een omvangrijke bijdrage nodig in de investering van deze opgaven. De dekking voor deze investeringen is zeer uitdagend in het licht van onze financiële positie. Dat betekent dat er richtinggevende keuzes moeten worden gemaakt. Om te komen tot richtinggevende keuzes binnen de financiële kaders (en armslag), wordt bij elk initiatief (plan) onderscheid gemaakt tussen de wettelijke taken van de gemeente en de investering in maatschappelijk rendement. Voor wat betreft de wettelijk taak wordt gedoeld op de onderwijscomponent, waarbij gemeente als overheid verantwoordelijk is voor de investering in huisvesting. De investering in maatschappelijk rendement gaat over het effect dat tot stand kan komen in de samenleving als gevolg van de realisatie van een geclusterde voorziening (MFA) zoals saamhorigheid, positieve gezondheid, verenigingsleven, duurzaamheid. Daar ligt geen (wettelijke) verplichting maar een ambitie.

Manderveen

In Manderveen is 'de huiskamer' (waarin basisonderwijs en andere voorzieningen worden geïntegreerd) zo goed als gerealiseerd. Het plan wordt door de kern gedragen en met veel zelfwerkzaamheid uitgevoerd. Onder druk van stijgende bouwkosten en duurzaamheidsmaatregelen kan het plan niet binnen de bestaande begroting worden afgerond. Aangezien het plan in de afrondende fase is (en planaanpassing niet mogelijk is) heeft de Raad inmiddels voorzien in extra dekking. (**Raadsbesluit 30 mei 2023**).

Geesteren

In Geesteren is een aantal jaren geleden een locatieonderzoek uitgevoerd waarin werd onderzocht waar de nieuwe basisschool moest komen. Daarbij is uiteindelijk gekozen voor herbouw op de bestaande plek. Vervolgens is een gebiedsontwikkelingstraject gestart om rondom de school en de kerk een integraal plan (en invulling van vastgoed) tot stand te brengen, waarbij educatie, cultuur, ontmoeting en verblijf centraal stonden. Deze gebiedsontwikkeling heeft niet tot uitvoerbare planvorming geleid, omdat bepalende vastgoedposities niet verworven konden worden. Vervolgens werd ingezet op 3 afzonderlijke deelprojecten. 1) De realisatie van een nieuwe basisschool met kinderdagopvang. 2) De herinrichting de Dorpsstraat ter plaatse van het kerkplein en winkelvoorzieningencluster. 3) Het realiseren van een sport- en gezondheidscluster nabij de bestaande sporthallocatie (Vitaal en leefbaar Geesteren).

1) Het realiseren van een nieuwe basisschool is onderdeel van eerdere besluitvorming. Na uitwerking van het bouwplan is middels een aanbesteding gekomen tot de meest voordelige prijs. Desondanks blijkt door ontwikkelingen in de markt (bouwkostenstijging) dat er sprake is van een overschrijding van het geraamde budget. Aangezien het hier gaat om een basisvoorziening wordt voortzetting van het plan en realisatie als meest realistische optie beschouwd. De Raad heeft inmiddels voorzien in extra dekking. (**Raadsbesluit 30 mei 2023**).

2) De herinrichting van de Dorpsstraat moet bijdragen aan een betere verkeersafwikkeling en ontsluiting en parkeervoorziening van de winkelcluster, waarbij de openbare ruimte multifunctioneel gebruikt kan worden met het oog op ontmoeting en verblijf. Het plan kan worden gezien als een infrastructurele verbetering voor het gebied en de kern Geesteren. Het maatschappelijk effect is de vinden in het uitgangspunt dat de gehele kern profiteert van deze aanpassing. Het gebied krijgt een impuls waarbij op dagelijkse basis bezoekers de voordelen van herinrichting ondervinden.

Voorgesteld wordt te kiezen voor een sobere en doelmatige inrichting, met hergebruik van materialen, als basis. Door zelfredzaamheid of financiële bijdragen van ondernemers kunnen mogelijkheden ontstaan om een plusvariant (betere uitstraling, nieuwe materialen) te realiseren.

3) De stichting VLG heeft een ambitieus plan uitgewerkt voor een multifunctionele accommodatie. Geesteren moet het meest vitale en leefbare dorp van Twente worden met de nieuwe accommodatie als centrale ontmoetingsplek. Het plan is omvangrijk en bevat voorzieningen als ontvangst, centrale ontmoeting, sporthal (4 zaaldelen), beweegbox, fitness en krachtsport en 1e lijnszorg. Daarbij wordt de doorsteek naar de buitensport gemaakt met mogelijk infrastructurele aanpassingen. Het geheel is ingekaderd in een valucase waarin wordt omschreven welke maatschappelijk doelen worden behaald. Er wordt ingezet op: 1) verlagen beroep op maatwerkarrangementen; 2) op peil houden vrijwilligersbestand; 3) afname overgewicht; 4) afname eenzaamheid onder jongeren en ouderen. De (gemotiveerde) aanname is dat deze doelen worden verwezenlijkt door de aanwezigheid van het beoogde MFA en de programmering van activiteiten die worden ontplooid vanuit deze geclusterde voorziening. De investeringsraming is zeer fors en komt uit op 24 miljoen, waarvan gemeente circa 18 miljoen voor haar rekening zou moeten nemen. Deze claim is dusdanig omvangrijk, dat ondanks de gedragen maatschappelijke voornemens, financiële dekking vanuit gemeente onhaalbaar is.

Voorgesteld wordt om een (naar verhouding met de neergelegde claim) beperkte bijdrage beschikbaar te stellen, waarbij de maatschappelijke effecten van het plan worden omarmd, zonder dat deze worden gekoppeld aan de realisatie van een nieuw gebouw. De centrale vraag is of een deel van de maatschappelijke doelen kunnen worden behaald met bestaand maatschappelijk vastgoed, programma's en activiteiten. De consequentie van deze richting is dat verdere planuitwerking richting een MFA niet meer aan de orde is, tenzij vanuit de stichting VLG omvangrijke externe financiering kan worden gevonden. Dat lijkt op voorhand geen realistisch verzoek.

Langeveen

In Langeveen speelt de unieke situatie dat al het maatschappelijk vastgoed in het dorp al een aantal jaren aan vervanging toe is. Een situatie die maakt dat nu het moment er is om te investeren in een MFA, zodat er sprake zal zijn van een situatie waarin al het maatschappelijk vastgoed voor een periode van 30 tot 40 jaar bestendig zal zijn. De werkgroep (nu stichting MVL) werkt al geruime tijd samen met een grote groep bestuurders van sport- en cultuurverenigingen, dorpsraad, en school aan de totstandkoming van een MFA ten behoeve van de versterking van de leefbaarheid in het dorp. Het plan omvat een onderwijsvoorziening, sporthal, en verschillende maatschappelijke ruimten. De realisatie van het MFA dient te leiden tot sociale inclusie & cohesie, toekomstbestendig woongenot voor jong & oud, efficiënte inzet van vrijwilligers, vermindering reisbewegingen binnensport en school (uren, brandstof, uitstoot), substantiële verlaging van de energielasten. Het plan draagt bij aan onze doelstellingen van positieve gezondheid en biedt de kern een bijzondere kans om toekomstbestendig te worden.

Op basis van een actuele bouwkostenraming blijkt dat de investeringsraming €10,7 miljoen bedraagt. De Stichting MVL gaat al uit van een gemeentelijke bijdrage van € 4,5 miljoen. Dit financiële kader is gaandeweg het traject meegegeven, waarbij de onderwijscomponent als basis is genomen met een aanvullende investering in maatschappelijk rendement (de mogelijkheid om een integrale maatschappelijke voorziening te realiseren). Na extra fondsenwerving, aangetrokken subsidies en hoge mate van zelfwerkzaamheid wordt het tekort alsnog geraamd op €1,9 miljoen. Hoewel dit plan aansluit bij onze maatschappelijke doelen is de financiële claim omvangrijk. De werkgroep realiseert zich dit en wil een uiterste inspanning leveren om extra aanvullende middelen te zoeken door meer zelfwerkzaamheid, subsidies en externe financieringsbronnen. De inzet is gericht om het totaal plan voor de kern te bewerkstelligen.

Aanvullende dekking voor een investering bovenop de reeds aangegeven 4,5 miljoen is uitdagend in het licht van onze financiële positie. Bovendien moet rekening houden worden met processen in andere kernen. Als basisuitgangspunt kan worden overwogen om binnen de reeds aangegeven financiële kaders te blijven en aan te sturen op planaanpassing. Hierbij bestaat echter een (groot) risico dat het plan geen doorgang vindt en het draagvlak in de kern verloren gaat. Dat wordt door de werkgroep ook dusdanig gesignaleerd.

Vanuit de werkgroep is gevraagd om een aanvullende bijdrage alsnog te overwegen. Specifiek wordt aangestuurd op:

- Heroverweging van de bijdrage door de gemeente aan het gedeelte van de sporthal voor bewegingsonderwijs;
- Verstrekken van een laagrentende lening BNG;
- Sociale hypotheek;
- Toewijzen en naar voren halen (toekomstige) KGO-gelden
- Het op marktwaarde taxeren van de gronden;
- Overdragen vrijkomende grond Mariaschool.

Hoewel voorgestelde richtingen creatief, constructief een meedenkend zijn levert dit geen ander financieel perspectief op. Het zal onder de streep leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage, die van dekking moet worden voorzien. Anderzijds lopen we aan tegen de grenzen van onze wettelijke of beleidsmatige ruimte. Gemeente verstrekt geen leningen. KGO gelden zijn toegewezen aan investeringen in ruimtelijke kwaliteit. Speculeren met overname grond (getaxeerde marktwaarde, terwijl al sprake is van een voorlopige koopovereenkomst met de stichting), danwel het overdragen van een grondpositie (Mariaschool) om geld te genereren door herontwikkeling past niet bij onze rol van overheid. Het feit dat vanuit de werkgroep verschillende ideeën voor extra dekking worden aangeleverd toont aan dat het plan in dusdanig vergevorderd stadium is, dat in het kader van de perspectiefnota (richting de begroting) een definitief oordeel gegeven moet worden over de financiële haalbaarheid van het plan. Vanuit financieel oogpunt zal extra dekking voor een investering in Langeveen ten koste kunnen gaan van processen in andere kernen, danwel het volledig uitputten van de gemeentelijke reservepositie.

Voorgesteld wordt om in te stemmen met de oorspronkelijke gemeentelijke bijdrage. Hierbij moeten wij ons realiseren dat als de MFA inclusief basisonderwijsvoorziening daardoor niet tot stand komt, gemeente binnen afzienbare tijd een wettelijke taak heeft om te investeren in de huisvesting van de Mariaschool. Op basis van het huidige IHP (2017) zou sprake zijn van renovatie. Echter naar de huidige inzichten van 'energieprestatie' (ENG) en 'frisse scholen' is het ten eerste de vraag of renovatie adequaat is. Ervaring leert ons dat complete nieuwbouw waarschijnlijker is. Het is nu niet aan te geven welke financiële last hiermee gepaard gaat. Wanneer de raad hierin aanleiding ziet om tot een ander oordeel te komen dan voorgestelde richting zal de raad de financiële consequentie hiervan moeten afwegen ten opzichte van de incidentele (resterende) reservepositie (danwel meerjarenbegroting). Een extra bijdrage zal door de werkgroep worden gezien als een stimulans om het totaalplan tot een goede einde te brengen.

Fleringen

Ook in Fleringen wordt gewerkt aan een maatschappelijk initiatief waarbij de school wordt samengevoegd met het kulturhus. Het plan kent een lange voorbereiding. Met het plan wordt beoogd het voorzieningenniveau in de kern te behouden en de vrijkomende schoollocatie vrij te spelen voor woningbouw. De definitieve kostenraming van het plan is (onder meer als gevolg van een aantal onjuiste aannames in het ontwerp) nog onbekend. Er kan niet worden geanticipeerd op een totaalbeeld over de financiële claim.

Voorgesteld wordt om het plan verder uit te laten werken en een afweging te maken in de volgende perspectiefnota, danwel beslismoment in de P&C cyclus

Samenvatting bijdrage in de investering per initiatief

Huiskamer Manderveen inclusief basisonderwijs	Bij raadsbesluit van 15 december 2020 is € 840.000 krediet beschikbaar gesteld.	Bij raadsbesluit van 30 mei 2023 € 421.800 aanvullend krediet beschikbaar gesteld.
Geesteren basisschool Aloysiuschool	Bij raadsbesluit van 25 januari 2022 is € 4.897.663 krediet beschikbaar gesteld.	Bij raadsbesluit van 30 mei 2023 € 1.130.058 aanvullend krediet beschikbaar gesteld.
Langeveen MFA inclusief basisonderwijs	Het onderdeel van het plan dat is toe te rekenen aan basisonderwijs wordt op basis van de normvergoeding vastgesteld op €2,9 miljoen. De grondpositie wordt ingenomen conform verwervingswaarde van circa €600.000. De bijdrage als investering in maatschappelijk rendement bedraagt €1,0 miljoen. Derhalve is het voorstel om te voorzien in dekking voor een investering van € 4,5 miljoen.	Richting: geen onderlegger te vinden voor dekking van (gedeeltelijke) aanvullende bijdrage van 1,9 miljoen.
Geesteren Dorpsstraat	Geraamde kosten bedragen tussen € 400.000 en € 800.000, afhankelijk van planomvang en mogelijkheid tot hergebruik materialen. Een sobere en doelmatige ingericht plangebied is te realiseren	Richting: €400.000 toekennen voor doelmatige inrichting.

	voor €400.000, waarbij bestaande materialen worden hergebruikt.	
Geesteren MFA	Planvorming financieel zeer uitdagend. Gevraagde gemeentelijke bijdrage te omvangrijk. Met het plan wordt een hoog ambitieniveau nagestreefd, waarbij wordt ingezet op verdedigbare maatschappelijke doelen.	Richting: €1,0 miljoen toekennen aan maatschappelijke opgave (als investering in maatschappelijk rendement).
Fleringen MFA inclusief basisonderwijs	Bij raadsbesluit van 15 februari 2022 is €1.149.568 krediet beschikbaar gesteld. Geen concreet financieel totaal overzicht.	Richting: afweging op een later besluitmoment (begroting of volgende perspectiefnota).

Behoud kwaliteit openbare ruimte met name vanuit veiligheid en toerisme

Het op niveau houden van onze openbare ruimte vergt onderhoud. Wij hebben de ambitie om onze inzet op het gebied van kwalitatief openbaar groen voort te zetten. Daarnaast leggen wij de nadruk op de veiligheid en toekomstbestendigheid van onze kunstwerken door een meerjarenonderhoudsplan op te stellen. Hiervoor is opdracht verstrekt voor het opstellen van een inspectierapport voor 110 kunstwerken. Het doel van dit rapport is om inzicht te krijgen in de technische staat, het benodigde onderhoud en de instandhoudingskosten van deze gemeentelijke objecten. Uit dit onderzoek is gebleken dat de algemene (technische) staat/conditie van de geïnspecteerde objecten redelijk is. De betonnen bruggen hebben de slechtste staat van onderhoud. Vijf kunstwerken meten met prioriteit worden vervangen. Ook is gebleken dat aanvullend onderzoek en inspectie noodzakelijk om te kunnen tot een MOP. De verwachting is de resultaten van de nader uit te voeren onderzoeken zullen ongeveer medio 2024 bekend zijn. Op basis daarvan kan medio 2024 een voorstel worden opgesteld met ook de benodigde middelen vanaf 2025. Vooruitlopend hierop is financiële ruimte nodig voor noodzakelijke vervanging en (achterstallig) onderhoud. In eerste instantie is een incidenteel bedrag van € 1 miljoen benodigd om de noodzakelijke vervangingen en het achterstallige (groot) onderhoud de komende twee jaar (2024 en 2025) te kunnen uitvoeren. Daarnaast willen wij vanaf 2024, eveneens vooruitlopend op de resultaten van de nader uit te voeren onderzoeken al wel structurele ruimte in onze meerjarenbegroting reserveren.

Behoud en versterken toeristische positie

Onze toeristische positie is een uithangbord van onze gemeente en zorgt voor een verdienmodel voor een groot aantal ondernemers. Door de jaarlijkse toename van bezoekers vinden wij het van belang om te investeren in ons toeristisch klimaat. Wij doelen hiermee op de samenwerking in de regio, maar ook de samenwerking in NOT verband. Daarnaast willen wij onze ondernemers een helpende hand kunnen bieden via een uitvoeringsbudget gekoppeld aan onze bedrijfsconsulenten, bedoeld voor onderzoek en ontwikkeling.

(Extra) Inzetten op aantrekkelijk werkgeverschap

Dit is een belangrijk speerpunt in het programma organisatieontwikkeling zoals dat is opgenomen in de begroting van Noaberkracht. Binnen dit programma organisatieontwikkeling wordt vooral via de actielijn 5 "ambtenaar van de toekomst" ingezet op het zijn en blijven van een aantrekkelijke werkgever. De beide deelnemende gemeenten in Noaberkracht hebben hier middels het vaststellen van de begroting 2023 en begroting 2024 ook aanvullende middelen voor beschikbaar gesteld.

Voorgesteld wordt in te stemmen met de uit te werken richtingen / inspanningen en deze te betrekken bij het opstellen van de begroting 2024 waar verdere besluitvorming plaatsvindt of bij separaat raadsvoorstel als de omstandigheden (voortgang) daarom vragen.

7. Incidenteel beschikbare algemene middelen waaronder de (belangrijkste) reserves

In deze paragraaf zoeken we aansluiting bij de gepresenteerde cijfers uit de begroting 2023. Met deze cijfers als uitgangspunt gaan we daarna de mutaties benoemen en toelichten zodat het meest recente beeld van de incidenteel beschikbare algemene middelen waaronder de (belangrijkste) reserves ontstaat. Zoals aangegeven nemen we cijfers uit de begroting 2023 als vertrekpunt.

Beschikbare algemene incidentele middelen	€
- Weerstandcapaciteit ratio 1,5 (algemene reserve)	4.500.000
- Reserve coalitieakkoord 2022-2026	6.705.000
- Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen	3.502.000
Totaal Beschikbare algemene incidentele middelen - begroting 2023	14.707.000

Algemene reserve

Rekening houdend met een aantal mutaties op grond van bestaand beleid (grondexploitaties) en een aantal specifieke raadsbesluiten ontstaat het volgende beeld van de algemeen reserve:

Algemene reserve - stand uit begroting 2023	4.500.000
Bij: saldo jaarverantwoording 2022	1.895.000
Bij: resultaten grondcomplexen 2022	-218.000
Bij: voordelig saldo septembercirculaire 2022	242.000
Bij: voordelige saldo jaarschijf 2023 uit perspectiefnota 2024	1.146.000
Herziene stand algemene reserve	7.565.000
Benodigde weerstandscapaciteit	4.500.000
Surplus -> naar reserve incidenteel beschikbare algemene middelen	3.065.000

Deze aangegeven mutaties zijn voorzien van een raadsbesluit en lopen op grond van bestaand beleid via de algemene reserve.

Uitgaande van de, in deze begroting bepaalde, weerstandscapaciteit en de daaraan gekoppelde ratio van 1,5 moet de stand van de algemene reserve ten minste €4.500.000 zijn. Conform bestaande beleid wordt het meerder (het zogenaamde surplus) “afgeroomd” en gestort in de reserve incidenteel beschikbare algemene middelen.

Voorgesteld wordt in te stemmen met het verloop en de opzet van de algemene reserve en het surplus op de algemene reserve ten bedrage van € 3.065.000 “af te romen” en te storten in de reserve incidenteel beschikbare algemene middelen.

Reserve Incidenteel Beschikbare Algemene Middelen (RIBAM)

In de begroting 2023 is weergegeven dat de vrije ruimte in deze reserve € 3.502.000 bedraagt. Inmiddels zijn een aantal besluiten genomen en hebben een aantal autonome ontwikkelingen plaatsgevonden wat maakt dat de reserve incidenteel beschikbare algemene middelen op dit moment het volgende beeld laat zien:

Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen - stand begroting 2023	3.502.000
bij: surplus algemene reserve	3.065.000
bij: opheffen reserve centrumplan	696.000
bij: co-financiering Tubbergen Bruist	173.000
bij: compensatie omgevingswet uit septembercirculaire 2022	341.000
bij: (subsidie) Fietspad Manderveenseweg	450.000
bij: vrijval werkbudgetten MAT	189.000
af: samenhangende objectenregistratie	-88.000
af: toekomstbestendig maatschappelijk vastgoed	-106.000
bij: restant stelpost Corona - budgetoverheveling vanuit jaarverantwoording 2022	442.500
bij: uitvoeringsplan SD - budgetoverheveling vanuit jaarverantwoording 2022	156.000
af: huiskamer Manderveen	-422.000
af: Vlaskoel - dak en gevelisolatie	-330.000

Herziene stand	8.068.500
-----------------------	------------------

De verschillende mutaties zijn voorzien van een raadsbesluit of worden middels deze perspectiefnota voorzien van een raadsbesluit.

De uit te werken richtingen / inspanningen doen voor een bedrag van € 6.180.000 een beroep op de RIBAM. Specificatie:

Uit te werken richtingen / inspanningen	
Langeveen	2.900.000
uitvoeringsplan Sociaal Domein	300.000
Centrumplein Geesteren	400.000
Vitaal Geesteren	1.000.000
Gymzaal Reutum - groot onderhoud	65.000
Veiligheid Almeloseweg Harbrinkhoek / Mariaparochie	515.000
MJOP Kunstwerken	1.000.000
Totaal uit te werken richtingen /inspanningen	6.180.000

Rekening houdend met het middelenbeslag voortkomend uit de aangegeven uit te werken richtingen / inspanningen resteert een stand van RIBAM van € 1.888.500.

Voorgesteld wordt in te stemmen met de aangegeven mutaties op de reserve incidenteel beschikbare algemene middelen.

Reserve Coalitieakkoord 2022-2026

Met het uitvoeren van coalitieakkoord worden ook de middelen uit deze reserve aangesproken. In het jaar 2022 is voor een bedrag van € 292.000 een beroep gedaan op deze reserve. Deze zijn toegelicht in de jaarverantwoording 2022. Hierdoor komt de stand van deze reserve per 1 januari 2023 uit op een bedrag van € 6.413.000.

In het kader van de actualisatie van het coalitieakkoord (eerder in deze perspectiefnota opgenomen onder de specifieke mutaties) wordt voorgesteld een bedrag van € 400.000 aan deze reserve te onttrekken en toe te voegen aan de algemene middelen. Daarnaast is de jaarschijf 2023 van het coalitieakkoord opgenomen in de begroting 2023 en zijn de lasten daarvan op begrotingsbasis ten bedrage van € 2.755.000 onttrokken aan deze reserve.

Dit maakt dat we uitgaan van een stand van deze reserve eind 2023 van € 3.258.000.

Herziene stand algemene incidentele middelen

Rekening houdend met de aangegeven en toegelichte mutaties op de genoemde reserves ontstaat het volgende beeld van de algemene incidentele middelen:

Beschikbare algemene incidentele middelen	€
- Weerstandcapaciteit ratio 1,5 (algemene reserve)	4.500.000
- Reserve coalitieakkoord 2022-2026	3.258.000
- Reserve incidenteel beschikbare algemene middelen	1.888.500
Totaal Beschikbare algemene incidentele middelen - perspectiefnota 2024	9.646.500

Inleiding ambitiebegroting

Zoals reeds is aangegeven in de algemene inleiding heeft deze begroting het coalitieakkoord gemeente Tubbergen 2022-2026 met de naam "En noe, met mekaar, vedan!" als basis. Het zogenaamde ambitiedeel van deze begroting is gebaseerd op de volgende 5 opgaven uit dit coalitieakkoord:

- Leefbare kernen
- Buitengebied in Balans
- Leefomgeving van de toekomst
- Positieve gezondheid
- Toekomstbestendige gemeente Tubbergen en ambtelijke organisatie Noaberkracht

Deze 5 opgaven zijn in eerste instantie verder beschreven en uitgewerkt in actielijnen en doelen waarna op hoofdlijnen wordt aangegeven hoe we hier een bijdrage aan denken te gaan leveren.

In deze perspectiefnota staan we onder deze opgaven vooral stil bij actuele ontwikkelingen die wellicht van invloed kunnen zijn op de doelen en de inspanningen. Bij de opgaven Leefomgeving van de toekomst en Positieve gezondheid benoemen en beschrijven we deze actuele ontwikkelingen in de kop van de opgave. Voor de overige drie opgaven benoemen en beschrijven we de actuele ontwikkelingen per actielijn. Op onderdelen heeft dit geleid tot een aantal nader uit te werken richtingen en inspanningen.

Per opgave wordt afgesloten met een financieel overzicht. In deze perspectiefnota volstaan we met een herhaling van de beschikbaar gestelde middelen uit het coalitieakkoord 2022-2026 zoals opgenomen in de begroting 2023. In dit overzicht zijn ook de beschikbare werkbudgetten opgenomen.

Binnen het programmabureau wordt een bijdrage geleverd aan het behalen van maatschappelijke effecten. Hier wordt sturing gegeven aan bestuurlijke ambities, veranderopgaven en strategisch inspanningen. Dit komt samen in verschillende programma's (ambities), waaraan werkbudget is gekoppeld. Het werkbudget wordt ingezet om (externe) advieskosten te dekken en (participatie)processen in de kernen te faciliteren. Daarnaast wordt het werkbudget ingezet voor bekostiging van evenementen, bijeenkomsten, sprekers (en alle bijkomende kosten die daarbij horen).

Het werkbudget is in eerste aanleg niet bedoeld als uitvoeringsgeld om projecten zelf te bekostigen. Onder de 5 opgaven wordt indien mogelijk een nadere duiding en verdeling over de jaren gegeven. Dat is echter niet in alle gevallen op voorhand mogelijk om de simpele reden dat we ook afhankelijk zijn van initiatieven vanuit de samenleving en het tempo en enthousiasme waarmee deze initiatieven gaan spelen. Het beschikbaar hebben van werkbudgetten is met name ook bedoeld om te slagvaardig te kunnen inspelen op de genoemde initiatieven. Om de raad toch op de hoogte van de besteding en bestemming van de werkbudgetten zeggen we toe dat in elk van de komende P&C-documenten (en met name het programmajournaal) verslag wordt gedaan van de bestemming en besteding van de werkbudgetten.

Programma Leefbare kernen

Inleiding Leefbare kernen

Leefbare kernen gaat over het wonen, werken en verblijven in onze kernen. Wij stimuleren kernen waar het aangenaam wonen is, waar bedrijvigheid is en waar mensen werk kunnen vinden. Ruimte voor jeugd en ontwikkeling van talent. Maar vooral ook kernen waar ruimte is om elkaar te ontmoeten en om samen te komen. Kernen met een veilige leefomgeving.

We zien onze leefomgeving veranderen. Het wordt moeilijker om voorzieningen in stand te houden. Dit geldt voor winkels, horeca, kerken, kulturhusen, sportvoorzieningen en scholen. Aan de andere kant zien we initiatieven uit de kernen waarbij nieuwe plannen en combinaties van functies ontstaan. Dit maakt de kernen krachtiger. Van oudsher zijn onze inwoners gewend om de leefbaarheid van hun omgeving in eigen hand te nemen en te zorgen dat het er goed vertoeven is. Het versterken van de leefbaarheid van onze kernen wordt door inwoners en gemeente samen opgepakt.

We realiseren ons dat het leefbaar houden van de kernen een doorlopende inspanning vraagt. In de huidige vier jaar zullen we vooral inzetten op de meerjarige woningbouwprogrammering, versterking van maatschappelijk vastgoed en het vitaal houden van verblijfsgebieden. We vertalen onze ambities naar vier actielijnen:

- Wonen
- Economie, arbeidsmarkt, 3O's, Recreatie en vrijetijdseconomie
- Ruimte en maatschappelijk vastgoed
- Integrale veiligheid

Actielijn 1 Wonen: Perspectief op woningbouw

Wij willen dat het aantal en het type woningen in onze kernen passen bij de vraag. Het uitgangspunt is daarbij dat inwoners voor hun woning zoveel mogelijk in hun eigen gemeente terecht kunnen. Ook is het belangrijk dat woningen voor elke doelgroep bereikbaar en toegankelijk zijn. Vanuit de gemeente willen we bouwen binnen de grenzen van een kern. In de meeste gevallen gaat het om plekken die verbeterd moeten worden of plekken waarvan de bestaande functie vervalst. Denk hierbij aan het verdwijnen van een bedrijf, het transformeren van bestaand vastgoed of het slopen van oude woningen. Als er binnen de kern geen plekken zijn om te bouwen, kijken we naar bouwmogelijkheden aan de rand van een kern. Inbreiding waar het kan, uitbreiding waar het moet.

Kernen zijn verschillend in de behoefte aan woningen. Daarom blijven we in gesprek om te kijken wat bij elke kern past. We willen diversiteit in woningbouw. Het gaat hierbij om huur en koop voor verschillende doelgroepen, door elkaar heen gebouwd. We willen inzetten op een nog actiever grondbeleid en gaan de mogelijkheden hiervoor in beeld brengen. Er is verschil in hoeveel en welk soort woningen nu nodig en gewenst zijn en wat de vraag over 15 jaar is. Huidige knelpunten zijn bijvoorbeeld betaalbare woningen voor starters en woningen voor ouderen. In onze Woonvisie kijken we op basis van onderzoek en gesprekken met alle betrokkenen vooruit op de vraag naar woningen. We proberen te sturen op het aanbod van woningen dat daarop aansluit. Hierbij houden we de behoefte op de lange termijn en de bestaande voorraad in het oog.

Ons doel

Wij willen sturen op een meerjarige woningbouwprogrammering. Via ons grondbedrijf treden wij op als ontwikkelaar. Via ons ruimtelijk en planologisch instrumentarium faciliteren wij particuliere initiatiefnemers en projectontwikkelaars. Wij willen het grootste gedeelte van de geprognoseerde woonbehoefte tot 2030 in de huidige bestuursperiode faciliteren.

In 2026 kijken we terug op een woonbeleid dat uitvoeringsgericht is geweest, waarbij in elke kern nieuwe mogelijkheden voor woningbouw zijn ontstaan, passend bij de lokale behoefte.

Hoe leveren we een bijdrage aan Perspectief op woningbouw

We willen als gemeente als volgt werken aan een het perspectief op woningbouw:

- Aan het stuur zitten. We spannen ons via ons grondbedrijf in om nieuwe woningbouwplannen op de markt te brengen. We zijn proactief, verweven gronden op strategische locaties en zorgen voor een continue planvoorraad en beschikken over een meerjarenprogrammering woningbouw.
- Faciliterend. We zijn gesprekspartner voor particuliere initiatiefnemers. We adviseren over de ontwikkelkansen van locaties en geven kaders mee voor welke doelgroepen ontwikkeld moet worden.
- Samenlevingsgericht werken met gebieden en doelgroepen. We participeren in ontwikkeltrajecten in de kernen toekomstbestendig te zijn. Indien vrijkomende locaties ontstaan, bijvoorbeeld door clustering van vastgoed, onderzoek wij hoe dergelijke locaties kunnen bijdragen aan het woonbeleid.
- Financieren. Wij stimuleren de herontwikkeling van inbreidingslocaties, ook wanneer herontwikkeling financieel uitdagend is. Door middel van de stimuleringsregeling kunnen wij een bijdrage leveren aan het haalbaar maken van een herontwikkelingslocatie.

Actuele ontwikkelingen

De woningmarkt is in beweging. Hoewel de vraag naar woningen nog steeds groot is zien wij een aantal trends en ontwikkelingen, waardoor wij ons perspectief op woningbouw moeten actualiseren.

- Door een stijging van de (hypotheek)rente en verhoging van materiaalkosten en arbeid is de betaalbaarheid van woningen verder onder druk komen te staan. Het tot uitvoering brengen van ons woningbouwprogramma wordt hierdoor een grotere uitdaging. Wij blijven inzetten op het bieden van perspectief voor elke kern, waarbij differentiatie in woningbouw aanbod centraal staat. Daarnaast willen wij verkennen welke alternatieve financieringsvorming voor woningbouw kansrijk zijn om de betaalbaarheid voor meer doelgroepen te vergroten.
- De Woningstichting heeft haar portefeuillestrategie aangepast. Waar men eerder uitging van het afstoten van vastgoed heeft men nu het beleid verlegd naar het bijbouwen van nieuwe sociale huurwoningen en verduurzamen van bestaand vastgoed. Dit draagt bij aan de doelstellingen van onze woningbouwopgave. Wij zullen in meer woningbouwplannen kunnen voorzien in sociale huur.
- Wij zien dat de huisvesting van statushouders steeds lastiger wordt, ook in relatie tot de stijgende vraag naar sociale huurwoningen door reguliere woningzoekers. Daarbij zien wij dat de taakstelling voor huisvesting van statushouders elk half jaar hoger wordt. Een groter aanbod aan sociale huurwoningen zal op termijn kunnen voorzien in deze woonvraag. In tussentijd verkennen wij ook mogelijkheden van transformatie van bestaand vastgoed. Daarnaast zien wij in de breedte van woningzoekenden met spoed (spoedzoekers) een aanvullende behoefte aan alternatieve woonvormen. Wij willen richtinggevend verkennen om in de grotere kernen ruimte te geven aan prefab bouw, waarbij kleinere wooneenheden kunnen worden gerealiseerd.

- Met betrekking tot onze volkshuisvestelijke opgaven zien wij voor ouderen een verschuiving van beleid. De Rijksoverheid beweegt toe naar een aanpak waarbij alleen voor de zwaarste (zorg)indicatiestelling integrale huisvesting met zorg kan worden geboden. Dat betekent dat in de toekomst (nog) meer moet worden ingezet op het thuis kunnen blijven wonen met zorg op afroep c.q. beschikbaar in directe omgeving. Zorgverleners geven aan dat verspreide ligging van de zorgvraag in de toekomst problematisch wordt. Deze ontwikkeling moet worden betrokken bij onze volkshuisvestelijk opgave en zo mogelijk leiden tot clustering van woningen in woongebieden met zorg.

Actielijn 2 Economie, arbeidsmarkt, 3 O's, recreatie en vrijetijdseconomie

Het bieden van een economisch perspectief en werkgelegenheid heeft een nauwe relatie met voldoende ontwikkelruimte voor bedrijven en voor locaties waar bedrijven zich kunnen vestigen. Daarbij ligt de nadruk op het behouden en versterken van het lokale bedrijfsleven. Goede vestigingsmogelijkheden voor het bedrijfsleven betekent voldoende en passende bedrijventerreinen in de grote kernen. We geven lokale ondernemers in alle kernen de ruimte door in te zetten op maatwerk. Wij verbinden partijen aan elkaar en helpen met het vinden van de juiste routes.

Centraal staan het behoud en de versterking van de bedrijvigheid, de werkgelegenheid en ons verdienvermogen. Er is een collectief belang voor het versterken van de brede economie in Tubbergen en in Twente. Twente in zijn geheel als aantrekkelijke en bereikbare regio voor wonen, werken en recreëren. Hierbij wordt ingezet op samenwerkingen met de ondernemers(verenigingen), verbindingen tussen de 3 O's (ondernemers, onderwijs, overheid) en het collectieve belang van een brede welvaart. Hierbinnen is veel ruimte voor onze lokale arbeidsmarkt, vrijetijdseconomie en ontwikkeling van talent. Met betrekking tot vrijetijdseconomie zit er nog veel potentie in het economisch perspectief van de sector. Om dit te kunnen verzilveren, willen we blijvend inzetten op het verbeteren van de kwaliteit en de producten die worden geleverd.

Ons doel

Wij willen een bijdrage leveren aan een sterke economische sector. Wij willen dat ons bedrijfsleven participeert en profiteert van de ontwikkelingen in Noordoost Twente en de regio Twente. Wij verbinden partijen via ons netwerk binnen de 3O's. Daarnaast herkennen wij in onze gemeente een sterke vorm van vrijetijdseconomie, waarbij wij inzetten op kwalitatief toerisme.

In 2026 kijken we terug op:

- Nieuw gerealiseerde bedrijventerreinen in de grote kernen.
- Een versterkt centrum van de kern Tubbergen (waarbij uitvoering is en wordt gegeven aan het centrumplan 2022).
- Een goed onderhouden relatie met onze ondernemers inclusief perspectief op wat wij verstaan onder goed centrum/ondernemersmanagement.
- Een bijdrage geleverd aan talentontwikkeling via de 3 O's.
- Een goede balans tussen de landschapskwaliteiten van ons gebied, de leef- en werkomgeving voor inwoners en de groeimogelijkheden van de toeristische sector;
- Geboden mogelijkheden voor marktconforme en gebiedspassende bedrijvigheid;
- Uitvoering van projecten en ideeën die gericht zijn op toerisme of dagrecreatie als aanvulling op het bestaande aanbod, gericht zijn op interessante doelgroepen of zorgen voor seizoenverlenging;
- Ingerichte toeristisch interessante locaties in de kernen en in het buitengebied.

Hoe leveren we een bijdrage aan Economie, arbeidsmarkt en 3 O's, recreatie en vrijetijdseconomie

We willen als gemeente als volgt werken aan een het perspectief op woningbouw:

- Ontwikkelen. We ontwikkelen nieuwe bedrijfsgronden zodat onze lokale ondernemers kunnen uitbreiden en nieuwe bedrijven zich kunnen vestigen, ontplooiën.
- Verbinden. We zetten ons netwerk in om partijen binnen de regio met elkaar te verbinden.
- Initiëren. We starten nieuwe projecten met het oog op de toegevoegde waarde voor ondernemers.
- Participeren en stimuleren. We participeren in gebiedsprocessen en stimuleren de doorontwikkeling van centrumgebieden. Ook nemen we daarbij als gemeente een actieve ontwikkelende rol in.

Actuele ontwikkelingen

Bedrijventerreinen

Wat betreft ons economisch perspectief ligt de eerste behoefte bij het kunnen beschikken over nieuwe bedrijfsgronden. We verrichten inspanningen om in de 3 grote kernen nieuwe bedrijventerreinen te kunnen ontwikkelen. De behoefte aan nieuwe bedrijfsgronden is becijferd op basis van lokale (meerjarige) behoefte. Daarover zijn recentelijk in de regio afspraken gemaakt, zodat onze ruimtebehoefte ook in regionaal verband is afgestemd. Inhoudelijk zien wij een uitdaging om nieuwe bedrijvenconcepten planologisch geregeld te krijgen. We zien dat ondernemers op het raakvlak van detailhandel en bedrijfsmatige activiteiten bedrijfsconcepten doorontwikkelen, waarbij het de vraag is waar dergelijke initiatieven moeten worden gehuisvest (in de centra of op bedrijventerreinen). We ambiëren maatwerk te kunnen leveren.

Regionale samenwerking

Ten aanzien van de 3O's wordt op regionale schaal onverminderd intensief samengewerkt tussen Overheid, Ondernemers en Onderwijs. Voor komend jaar verwachten we vooral een uitrol van de nieuwe Regio Deal. In 2023 is de deal afgerond met de Rijksoverheid en in 2024 zal de uitvoering, die mede is gefinancierd door de Agenda voor Twente, zijn beslag krijgen. De Regio Deal is voor ondernemers een belangrijke kans om bij te dragen aan projecten op gebied van duurzaamheid, zorg, talentbehoud en toekomstbestendigheid van het MKB.

Recreatie en toerisme

Wat betreft Recreatie en toerisme signaleren wij een aantal trends die wij betrekken bij ons beleidsinspanningen en samenwerking met de sector.

- Het toerisme in Nederland normaliseert. Het aantal overnachtingen lag in 2021 (coronaperiode) in Nederland op een recordhoogte als gevolg van het binnenlands toerisme. De trend lijkt zich vanaf 2023 weer te normaliseren (cijfers hiervoor zijn nog niet bekend).
- De consument blijft – ondanks de druk die hij voelt in zijn portemonnee – veel geld uitgeven in de vrijetijdssector. Dit is positief, echter geeft het 'herstel' van de sector vaak een te rooskleurig beeld. Ondernemers geven aan dat zij de inkooprijzen gemiddeld 5 tot 7,5 % harder zien stijgen dan hun verkoopprijzen. Tevens blijft het personeelstekort, met name in de horeca, groot. Landelijk geeft een derde van de bedrijven aan minstens een dag minder open te zijn. De gemiddelde omzetzak door personeelstekort bedraagt 12 procent. Stijgende energiekosten zijn hierin nog niet meegerekend.
- Door de coronacrisis is het consumentengedrag ten aanzien van vrije tijd verandert. Men is o.a. flexibeler geworden in hun werk- en privébalans door 'plaats- en tijdonafhankelijk werken'. De beleving en inzet van vrijetijd is daardoor anders. Het is makkelijker geworden om paar dagen weg te gaan. Deze ontwikkeling kan positief bijdragen aan seizoensspreiding.

- Door de coronacrisis heeft de eigen inwoner het lokale recreatieve product en de omgeving (her)ontdekt. Landelijk richten gebiedsmarketingbureaus zich daarom steeds meer op de eigen inwoner. Twente Marketing doet dit ook, en richt zich naast interessante bezoekers van buiten, ook steeds meer op de eigen Tukker.

Actielijn 3 Ruimte en maatschappelijke voorzieningen

Vanuit het perspectief van leefbaarheid is het van belang dat er in de kernen ruimte is om elkaar te ontmoeten. Maatschappelijk vastgoed (cultuur, sport, onderwijs) voorziet hierin, maar staat vaak onder druk door een moeizame exploitatie, verouderd vastgoed of kwetsbaarheden in bestuur of beheer. Er is een trend waarneembaar dat maatschappelijk vastgoed in kernen wordt geclusterd op één locatie om voldoende toekomstbestendig te zijn en kruisbestuiving (in zowel organisatie als bezoekers) te bewerkstelligen. Wanneer deze beweging vanuit de samenleving zelf komt, moedigen wij dat aan. De bestaande initiatieven blijven we ondersteunen. Wij horen graag welke ideeën leven en welke opgaven men in de kernen wil aanpakken.

Een breed draagvlak is een vereiste. Daarbij vinden wij het belangrijk dat het niet om de stenen zelf gaat, maar vooral om het maatschappelijk effect dat tot stand wordt gebracht als functies worden gecombineerd.

Ten aanzien van het maatschappelijk vastgoed herkennen wij de opgaven rondom herbestemming van kerkelijk vastgoed. Als wij een vraag krijgen uit de dorpen, kunnen we het proces faciliteren. Hierbij vinden wij draagvlak in de kernen belangrijk.

Ons doel

Wij willen een bijdrage leveren aan een robuust voorzieningenniveau. Wij zijn van mening dat maatschappelijk vastgoed duurzaam moet worden geëxploiteerd en dat kan het beste tot stand komen vanuit de kernen zelf. Wij dragen bij door te adviseren en processen te ondersteunen.

In 2026 kijken we terug op:

- Kansrijke clustering van voorzieningen met een duurzaam perspectief op exploitatie en beheer.
- Effectieve regeling verduurzaming vastgoed.
- Een goede samenwerking in en met onze kernen bij vraagstukken waarbij onderwijs, cultuur, sport en aanpalende (commerciële) dienstverlening wordt gecombineerd.

Hoe leveren we een bijdrage aan Ruimte en maatschappelijke voorzieningen

We willen als gemeente als volgt werken aan een het perspectief op woningbouw:

- Faciliteren en inbrengen van kennis. Wij ondersteunen de kernen waarin processen tot stand komen om maatschappelijk vastgoed te vernieuwen en toekomstbestendig te maken. Wij participeren in projectgronden en brengen kennis in.
- Subsidiëren en financieren. Wij leveren een financiële bijdrage aan het toekomstbestendig maken van maatschappelijk vastgoed. Enerzijds via subsidieregelingen. Anderzijds via investeringsbijdragen. De basis voor onze financiële steun is het maatschappelijk effect dat teweeg wordt gebracht met voorgenomen plannen en het profijt voor de inwoners dat hiermee in de kernen tot stand wordt gebracht.

Actuele ontwikkelingen

De clustering van maatschappelijk vastgoed heeft de laatste jaren geleid tot verschillende plannen in de kernen Manderveen, Fleringen, Langeveen en Geesteren. (In Reutum wordt eveneens gewerkt aan een toekomstplan voor maatschappelijk vastgoed). Vanuit het Maatschappelijk Akkoord is ruimte gegeven aan dorpen om planvorming op te starten zodat de toekomstbestendigheid van kern kan worden gewaarborgd. Hoewel de intenties van zowel de gemeente als initiatiefnemers constructief zijn, en aanhaken bij onze ambities op het gebied van maatschappelijk rendement, draagvlak en positieve gezondheid, moet ook de haalbaarheid en betaalbaarheid van deze initiatieven worden gezien.

Naast externe financiering en subsidiëring is van gemeente een omvangrijke bijdrage nodig in de investering van deze opgaven. De dekking voor deze investeringen is zeer uitdagend in het licht van de financiële positie van de gemeente. Dat betekent dat er richtinggevend keuzes moeten worden gemaakt. De mogelijke keuzes zijn in deze perspectiefnota aan u voorgelegd in "Paragraaf 6 Uit te werken richtingen".

Actielijn 4 Integrale veiligheid

Tubbergen is al jarenlang een van de veiligste gemeentes van ons land. Dit willen we graag zo houden. Op het gebied van veiligheid spelen uiteenlopende vraagstukken, van woonoverlast en jeugdcriminaliteit tot verkeersveiligheid, huiselijk geweld en ondermijnende criminaliteit. Dit complexe terrein kent niet alleen veel vraagstukken, partijen en instrumenten, maar ook tal van verbindingen met ander gemeentelijk en regionaal beleid. We hebben de behoefte om focus aan te brengen in dit speelveld en de speerpunten in nieuw integraal veiligheidsbeleid met een uitvoeringsprogramma vorm te geven. Daarbij zien wij als gemeente een regierol.

Wij zorgen voor afstemming met onze inwoners en (veiligheids)partners, zoals politie en het openbaar ministerie. Afhankelijk van het onderwerp worden ook andere partijen betrokken, zoals scholen, sociale (wijk)teams, ondernemers en de brandweer.

Op het vlak van veiligheid is een verschuiving gaande naar andere criminaliteitsvormen, zoals ondermijning (inclusief zorgfraude) en cybercriminaliteit. Om te zorgen dat de gemeente Tubbergen hoog blijft scoren op het gebied van veiligheid, zal ook in de aankomende periode op het thema ondermijning worden ingezet. Naast de doorontwikkeling van de lokale aanpak ondermijning is een gemeentegrensoverschrijdende aanpak nodig. Wij willen als samenleving weerbaarder worden en onze inwoners daarover informeren. Wij houden de voedingsbodemp voor ondermijnende activiteiten zo klein mogelijk.

Ons doel

Wij willen een van de veiligste gemeenten van Nederland blijven. Wij hebben vertrouwen in onze huidige aanpak en in de cultuur die onze inwoners in zich dragen. Wij willen de komende periode de nadruk leggen op een viertal overstijgende thema's, gebaseerd op de laatste burgerpeiling veiligheid (2021).

In 2026 kijken we terug op:

- Een meer integrale aanpak van veiligheidsvraagstukken.
- Een strategisch meerjarenperspectief op het thema veiligheid.
- Uitlijning van onze lokale inspanningen met regionale inspanningen.

Hoe leveren we een bijdrage aan Integrale veiligheid

We willen als gemeente als volgt werken aan een het perspectief op woningbouw:

- Strategische agenda. Wij sturen op strategisch niveau. De uitkomsten van de burgerpeiling Veiligheid zijn leidend bij het vormen van onze strategische agenda. Wij zijn koersvast in het volgen van deze agenda en gebruiken onze koers om ook deze vraagstukken op andere overlegtafels te agenderen (veiligheidspartners).
- Rollen en bevoegdheden. Wij geven inzicht in waar verantwoordelijkheden liggen. Welke bevoegdheden heeft de raad? Welke besluiten neemt de burgemeester? Wat is de verhouding tussen gemeentelijke taken, regionale taken en overstijgende verantwoordelijkheden (politie).

Actuele ontwikkelingen

Voor het thema veiligheid volgen wij (doorlopend) landelijke en regionale trends. Deze vertalen wij door naar een regionale strategie en lokale aanpak. Dit laten wij uitmonden in ons Integrale Veiligheid Plan (IVP).

Financiën Leefbare kernen

Leefbare kernen	2023	2024	2025	2026
Werkbudget € 400.000	30%	20%	30%	20%
	€ 120.000	€ 80.000	€ 120.000	€ 80.000

Actielijn 1	2023	2024	2025	2026
Inbreiding voor uitbreiding €400.000	10%	10%	40%	40%
	€ 40.000	€ 40.000	€ 160.000	€ 160.000
Stimuleringsregeling € 600.000	100%	--	--	--
	€ 600.000			

Actielijn 2	2023	2024	2025	2026
Instellen fonds arbeidsmarkt/30's € 150.000	10%	20%	20%	50%
	€ 15.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 75.000
Evaluatie centrummanagement €100.000	80%	20%	--	--
	€ 80.000	€ 20.000		
Werkbudget recreatie en toerisme € 200.000	20%	30%	10%	40%
	€ 40.000	€ 60.000	€ 20.000	€ 80.000

Actielijn 3	2023	2024	2025	2026
Werkbudget Maatschappelijk vastgoed € 75.000	70%	20%	10%	.-
	€ 52.500	€ 15.000	€ 7.500	.-
Toekomstbestendig maatschappelijk vastgoed € 280.000	100%	.-	.-	.-
	€ 280.000	.-	.-	.-

De werkbudgetten worden ingezet om (externe) advieskosten te dekken en (participatie)processen in de kernen te faciliteren. Daarnaast wordt het werkbudget ingezet voor bekostiging van evenementen, bijeenkomsten (en alle bijkomende kosten die daarbij horen). Het werkbudget is in eerste aanleg niet bedoeld als uitvoeringsgeld om projecten zelf te bekostigen. Binnen het programma Leefbare kernen zijn daarvoor specifieke budgetten benoemd (zoals hiervoor aangegeven).

Programma Buitengebied in Balans

Inleiding Buitengebied in Balans

Buitengebied in Balans gaat in essentie over de economische ontwikkelingen in het buitengebied, in samenhang met de leefbaarheid. Tubbergen zet de komende jaren in op een realistische balans tussen een duurzame, toekomstgerichte agrarische sector, de kwaliteit van natuur, landschap en biodiversiteit en economische potenties van de toeristische sector. De optelsom van alle ontwikkelingen leiden de komende decennia tot een transitie van het landelijk gebied. Uiteindelijk laten we ons buitengebied er in alle opzichten sterker uit komen. We voorzien de ambitie met betrekking tot het buitengebied en de hieraan verbonden GGA-NOT (Gebiedsgerichte Aanpak Noordoost-Twente) van een dynamische agenda. Dit doen we in een samenspel met onze inwoners, onze partners en de gebruikers. Frequent leiden nieuwe inzichten en regelgeving tot aanvullingen en wijzigingen op deze agenda. Indien nodig worden deze ook financieel vertaald.

We realiseren ons dat de transitie van het buitengebied vele jaren, en dus meerdere raadsperioden, in beslag zal nemen. In de huidige vier jaar zal vooral de veranderrichting worden bepaald en een start worden gemaakt met de concrete Uitvoeringsagenda. We vertalen onze ambities naar twee thema's:

- De agrarische sector
- Landschap en natuur

Actielijn 1 Agrarische sector: Perspectief bieden aan de agrarische sector

De landbouw is een belangrijke economische drager in onze gemeente en verdient een langjarig toekomstperspectief. Wij willen de agrariërs in Tubbergen half staan. Dit doen we door als gebiedspartner de komende jaren een substantiële bijdrage te leveren voor de agrarische sector. Met in het bijzonder aandacht voor een economisch perspectief voor het buitengebied en de leefbaarheid in het algemeen. We betrekken hierbij ook de opgaven voor water, stikstof en klimaat.

De toekomst van de agrarische sector en daarmee het landelijk gebied en de leefbaarheid wordt voor een aanzienlijk deel gestuurd en bepaald door Europese wet- en regelgeving. Op rijksniveau is dit uitgewerkt in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Dit is door de provincie vertaald in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG, besluitvorming Q3 2023). Het kabinet investeert fors in de opgaven voor water, natuur en klimaat en in de verduurzaming van de landbouw.

De keuzes en investeringen in de landbouw worden gekoppeld aan verduurzaming, kringlooplandbouw, nieuwe verdienmodellen en verbetering van de positie van de agrarisch ondernemer in de keten. Dit wordt per deelgebied verder uitgewerkt middels de Gebiedsgericht aanpak. Tubbergen maakt deel uit van de Gebiedsgerichte Aanpak Noordoost-Twente (GGA-NOT). Waar nodig dragen we financieel bij aan processen en projecten. We willen als gemeente proactief zijn. Opgaven zelf oppakken, met de blik op de toekomst. Samen werken aan een leefbaar, gezond, duurzaam en toekomstbestendig Tubbergen waar het goed vertoeven is.

Ons doel

We gaan als gebiedspartner een substantiële en zichtbare bijdrage leveren aan het bieden van een economisch perspectief voor de agrarische sector in het bijzonder en het buitengebied in zijn algemeenheid. Vanuit onze grondhouding om uit te gaan van de kracht in de samenleving, daar waar het kan samen te werken en daar waar de gemeente een verantwoordelijkheid heeft deze te nemen, staan wij in de gebiedsprocessen naast onze agrariërs. We leveren hierbij maatwerk en zijn hierbij realistisch en duidelijk.

In 2026 hebben we de verkregen inzichten en de uitgewerkte plannen vanuit het NPLG omgezet in operationeel beleid gericht op de transitie van de agrarische sector. En in 2026 zijn er in deelgebieden zichtbare stappen gezet met betrekking tot zowel het perspectief voor de landbouw als de natuur-, klimaat-, en waterdoelen.

Hoe leveren we een bijdrage aan een toekomstbestendige agrarische sector

We willen als gemeente als volgt werken aan een toekomstbestendige agrarische sector:

- a. Aan het stuur zitten. We spannen ons maximaal in om daar waar mogelijk mee te sturen aan beleidskeuzes en uitvoeringsagenda's. We zitten expliciet aan het stuur en bedienen de knoppen om invulling te geven aan de brede opgaven die er spelen in het buitengebied. We nemen deel aan elke relevante 'tafel' waar we de belangen van onze inwoners kunnen behartigen. Daar waar relevant zetten we actief in op lobby.
- b. De keukentafel. De keukentafel is voor ons de plek waar we het maatwerk willen leveren voor gezinsbedrijven. We zien hier een belangrijke faciliterende en stimulerende rol voor onze agroconsulent, de ervencoach, het onderwijs en andere erfbetreders. Aan de keukentafel gaat het ook over de sociaal maatschappelijke kant: de mentale gezondheid en ondersteuning van de agrariërs die in een moeilijke situatie terecht zijn gekomen. We zetten als gemeente extra in op een 'ervencoaches-plus' die bij de begeleiding ook dit aspect invullen.
- c. Samenlevingsgericht werken met gebieden en doelgroepen. We bouwen aan duurzame relaties in een krachtenveld waar de belangen ver uit elkaar liggen. We zoeken voortdurend de dialoog met de Tubbergse samenleving, maatschappelijke partners en alle andere belanghebbenden. In het bijzonder hebben we aandacht voor de transitiekansen en het bieden van een perspectief.
- d. Verdienmodellen ontwikkelen. De landbouw is een belangrijke economische drager in onze gemeente. Als onderdeel van het toekomstperspectief van de gezinsbedrijven willen wij op bedrijfs- en erfniveau ondernemers, indien nodig via maatwerk, zoveel mogelijk ruimte geven om eigen, nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen. We zien deze ontwikkeling voor zowel stoppende als blijvende ondernemers.

Actuele ontwikkelingen

Zoals bekend zal de transitieopgave in het landelijk gebied met name worden opgepakt door middel van de gebiedsgericht aanpak (GGA), aangestuurd door de Provincie Overijssel. Voor deze GGA zijn gebiedstafels ingericht per regio. Wij nemen deel aan de gebiedstafel Noordoost Twente (NOT), waarbij ook de belangrijkste stakeholders in het gebied zijn aangesloten zoals het Waterschap, provincie en de landbouworganisaties.

Aan de gebiedstafels worden concrete casussen en initiatieven voor de transitieopgave opgepakt en uitgewerkt. Op dit moment zijn de gebiedstafels nog in opbouw, waardoor het niet goed is in te schatten welke inzet, naast de huidige vaste deelname aan dit overleg, nodig zal zijn vanuit onze gemeente op het moment dat initiatieven binnen onze gemeente worden opgepakt.

Mogelijke kosten voor de inzet van ambtelijke ondersteuning bij deze projecten, zullen (grotendeels) worden vergoed door de Provincie vanuit de (Rijks-)middelen die beschikbaar gesteld zijn en worden voor de transitieopgave in het landelijke gebied. Mocht er desalniettemin een aanvullend beroep gedaan moeten worden op inzet die niet vanuit het programma en het beschikbaar werkbudget kan worden ingevuld, dan zal hiervoor te zijner tijd een voorstel aan de raad worden voorgelegd.

Actielijn 2 Landschap en natuur

De GGA-NOT geldt ook voor het ontwikkelen van landschap en de natuur. We willen de landschapskwaliteiten van Noordoost-Twente en dus ook van Tubbergen behouden en ontwikkelen. We maken ons sterk voor het behoud van ons veelzijdige cultuurlandschap, de natuur en de biodiversiteit. We conformeren ons aan de Europese doelen: het in goede staat van instandhouding brengen, hebben en houden van de huidige Natura 2000 gebieden. Dit doen we in afstemming met onze eigen wensen en inzichten.

Ons doel

We dragen als gebiedspartner bij aan het versterken en uitbreiden van de kwantiteit en kwaliteit van landschapsversterkende elementen. Dat doen we in het kader van en relatie tot het totale transitieproces. Met verdienmodellen voor grondeigenaren als voorwaarde biedt vergroting van kwaliteit en kwantiteit van natuur, landschap en biodiversiteit een bijdrage aan toekomstperspectief.

Hoe leveren we een bijdrage aan landschap en natuur

We willen als gemeente als volgt werken aan de borging van de kwaliteiten van landschap en natuur:

- a. Huidige Natura 2000. We werken samen met onze partners en belanghebbenden aan de realisatie van de huidige Natura 2000 opgaven in onze gemeente.
- b. Agrariërs onderhouden het landschap. We onderzoeken of de agrariërs een rol in het landschapsbeheer kunnen vervullen.
- c. Inpassen energieprojecten. We werken samen met diverse partijen aan hoge kwaliteit van ontwerp, aanleg en beheer van de landschappelijke inpassing van energieprojecten. Aan deze landschappelijke inpasbaarheid stellen we hoge eisen.

Actuele ontwikkelingen

Voor de uitvoering van Natura 2000, zijn middelen beschikbaar vanuit de provincie. Ook voor de inzet van ambtelijke ondersteuning is financiering geregeld vanuit de provincie. De verwachting is dat onze betrokkenheid vanuit het programma in 2024 zal afnemen, omdat de voorbereiding van projecten dan grotendeels afgerond zal zijn en onze inzet bij de uitvoering in de lijn (reguliere werkzaamheden) zal worden opgepakt. Om die reden zijn er geen financiële ontwikkelingen verwacht die aanleiding geven tot een aanvullende claim in 2024.

Financiën Buitengebied in Balans

Voor het programma Buitengebied in Balans zijn twee budgetten geraamd. De geprogrammeerde bestedingen zijn gerelateerd aan de transitieopgaven van het buitengebied. Het bestedingsritme is sterk afhankelijk van de GGA-NOT die begin 2024 op stoom gaat komen.

Actielijnen	2023	2024	2025	2026
Werkbudget 300.000	10%	20%	30%	40%
In geld	30.000	60.000	90.000	120.000
Ervencoach ++ 100.000	25%	25%	25%	25%
	25.000	25.000	25.000	25.000

De activiteiten voor 2023 zullen vooral in het teken staan van de voorbereidingen voor het opstellen van uitvoeringsagenda's. Er zal veel gepraat worden aan allerlei grotere en kleinere tafels om randvoorwaarden en eisen te formuleren die voor alle stakeholders het fundament vormen voor de beoogde transitie. Uiteindelijk draait het in de kern om het bieden van een perspectief.

Bij de betreffende jaarbegroting wordt een korte beschrijving gegeven van de inspanningen die dat betreffende jaar worden opgestart of doorgezet.

Programma Leefomgeving van de toekomst

Inleiding Leefomgeving van de toekomst

Wij willen een leefomgeving die ook voor onze komende generaties duurzaam, veilig en gezond is. De bodem, het water en de lucht, de natuur, gebouwen en wegen en paden zijn allemaal onderdeel van onze leefomgeving. Door klimaatverandering komt onze leefomgeving onder druk te staan. We zullen ons moeten aanpassen aan veranderende weersomstandigheden zoals hitte, droogte en het vaker voorkomen van hevige neerslag. Ook willen we anders omgaan met energie en grondstoffen. Aan de hand van de energietransitie - waaronder ook de warmtetransitie valt- en de circulaire economie willen we het verbruik van grondstoffen terugdringen en het hergebruik van grondstoffen stimuleren. Het moet anders. Hoe dat moet, onderzoeken we vooral proactief en samen; de gemeente met haar inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Als Noordoost-Twentse gemeenten bundelen we de krachten in het samenwerkingsverband de Energie van Noordoost Twente.

Wij haken aan bij de landelijke doelstelling dat in 2030 55% minder CO² uitstoot moet zijn en 50% van de energie duurzaam moet zijn opgewekt. Dat is ambitieus en hiervoor moeten de komende jaren de nodige inspanningen geleverd worden.

Trias Energetica: eerst besparen, dan opwekken

We hanteren in alle inspanningen het principe van de Trias Energetica:

1. *Beperken van het energieverbruik door verspilling tegen te gaan.*

Energie die niet verbruikt wordt, hoeft ook niet opgewekt te worden. We zetten daarom maximaal in op besparen. Door onze eigen gebouwen te verduurzamen, maar ook door inwoners en bedrijven te faciliteren en te stimuleren in het nemen van energiebesparende maatregelen en het ondersteunen van initiatieven.

2. *Gebruik maken van energie uit duurzame bronnen (zoals zon, wind, water).*

We beperken we ons tot de opgave die minimaal noodzakelijk is vanuit de RES, met een maximale inzet op zon op dak. We zetten in op een sterke lobby om ruimte te creëren voor alternatieven voor windenergie binnen de opgave van de Regionale Energie Strategie (RES). We faciliteren en stimuleren we gebouw eigenaren om hun warmtevraag duurzaam op te wekken, bijvoorbeeld aan de hand van (hybride) warmtepompen. Voor de productie van warmte willen we ook gebruik maken van het potentieel aan biogas en/of groengas in Tubbergen. De ontwikkelingen binnen het thema duurzaamheid gaan razendsnel. Nieuwe technieken, zoals bijvoorbeeld waterstof of geothermie zijn in opkomst. We volgen de ontwikkelingen en zullen inspringen en bijsturen op kansen die zich via nieuwe ontwikkelingen en technieken (bijvoorbeeld waterstof of geothermie) voordoen.

3. *Zo efficiënt mogelijk gebruik van (fossiele) energiebronnen om in de resterende energiebehoefte te voorzien;*

Sommige woningen zijn lastiger te verduurzamen dan anderen. Ook zullen er bedrijven blijven die behoefte hebben aan gas voor hun productieprocessen. Biogas en/of groengas kunnen oplossingen bieden voor deze gebouwen. Echter moeten we er rekening mee houden dat we nog lange tijd fossiele energiebronnen nodig hebben; deze zullen dan zo efficiënt mogelijk worden ingezet.

Samen aan de slag

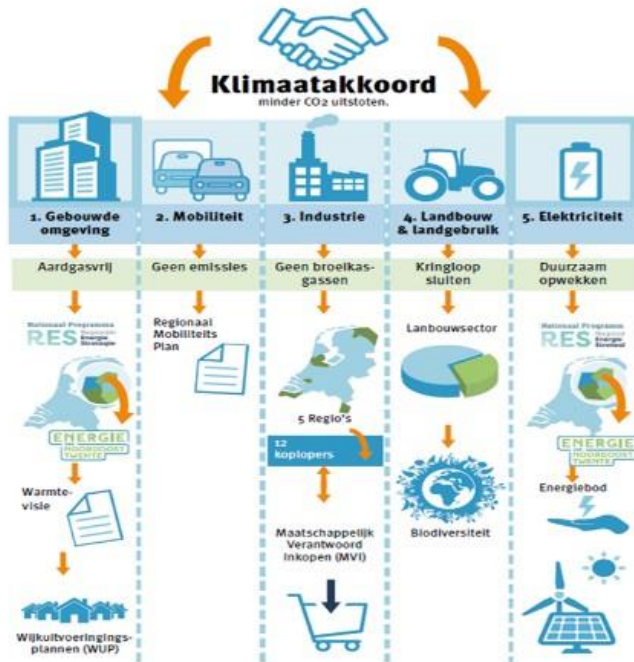
De energietransitie is een forse opgave waar we gezamenlijk – inwoners, ondernemers én overheid - voor aan de lat staan. We nemen hierbij als gemeente een proactieve houding in en nemen inwoners en ondernemers mee in de opgave die er ligt. We faciliteren en ondersteunen initiatieven die een bijdrage leveren aan het verduurzamen van de gemeente. Hierbij bewaken we de integraliteit en houden we ook de samenhang met andere beleidsterreinen (landelijk gebied, sociaal domein, volkshuisvesting) in beeld en benutten kansen die zich voordoen.

Energie van Noordoost Twente

We staan als Noordoost-Twentse gemeenten allemaal voor dezelfde (forse) opgave in de energietransitie. Door krachtenbundeling, kennisdeling en coördinatie in de opgaven waar we gezamenlijk voor staan, bereiken we meer dan iedere gemeente voor zich zou doen. Een aantal jaren geleden is hiervoor het samenwerkingsverband Energie van Noordoost Twente opgestart. Deze samenwerking bouwen we de komende periode verder uit.

Klimaatvisie

De leefomgeving van de toekomst gaat verder dan alleen de energietransitie. Met de ondertekening van het klimaatakkoord hebben we ons gecommiteerd aan de bredere opgave om uiteindelijk in 2050 klimaatneutraal te zijn. Naast elektriciteit en warmte gaat het om thema's als klimaatadaptatie, circulaire economie, infrastructuur en mobiliteit, natuur en landschap en de landbouw. Daartoe gaan we de heldere keuzes maken: wat zijn we verplicht om te doen, waar ligt onze extra ambitie, wat is onze rol? Daarbij kijken we vanuit een integrale visie en context en leggen waar mogelijk verbindingen met thema's en vraagstukken in de andere programma's.

Actielijnen

Het programma Leefomgeving van de Toekomst kent een dynamische agenda. Jaarlijks leiden nieuwe inzichten tot aanvullingen en wijzigingen. De uitkomsten uit de visie en uitvoeringsagenda kunnen leiden tot aanpassing en aanvulling van de actielijnen. Binnen het programma worden drie actielijnen geformuleerd.

- Verduurzamen - Op weg naar energieneutraal en aardgasvrij wonen & werken
- Opwek - Duurzame energievoorziening
- Mobiliteit & (maatschappelijk verantwoord) Inkopen

Actielijn 1 Verduurzamen - Op weg naar energieneutraal en aardgasvrij wonen en werken

In 2030 zijn twee miljoen Nederlandse woningen van het aardgas af. In 2050 verwarmt, kookt of doucht geen enkel huishouden meer met aardgas. We stappen over op duurzame warmte. Dit is afgesproken in het Nederlandse Klimaatakkoord. Ook bedrijven maken deze ommezwaai, met als doel dat Nederland in 2050 klimaatneutraal is. Gemeenten in Nederland, zo ook de gemeente Tubbergen, hebben een grote rol in de overstap naar duurzame warmte. Om de opgave te laten slagen, werken we samen met inwoners aan haalbare en betaalbare oplossingen. We zetten daarbij ook maximaal in op het nemen van energiebesparende maatregelen.

Ons doel

In 2050 wonen en werken we energieneutraal en aardgasvrij. Wij ondersteunen inwoners en bedrijven pro-actief in het proces om woningen en gebouwen meer te verduurzamen.

Hoe leveren we een bijdrage aan Verduurzamen – Op weg naar aardgasvrij wonen en werken

We nemen inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij projecten en inspanningen in deze actielijn mee aan de hand van een zogeheten 'inwonerreis'; waarbij de eerste inzet is op bewustwording en informatievoorziening, daarna op advies en afweging om vervolgens tot uitvoering over te gaan.

a. Bewustwording en informatievoorziening. Creëren van verdergaand bewustzijn, urgentiebesef en draagvlak onder onze inwoners en ondernemers voor de warmtetransitie door gerichte communicatie voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Het energieloket is de basis van onze informatievoorziening. Daarnaast werken we actief samen met lokale groepen (zoals energiecoöperaties) om de kennis actiever en vooral persoonlijker bij de inwoners en ondernemers onder de aandacht te brengen.

b. Advies en afweging. Er komt veel op onze inwoners, ondernemers en instellingen af. De stap om daadwerkelijk te verduurzamen is voor velen ingewikkeld: welke keuzes kun/moet je maken, wat kost het en wat levert het op? We willen inwoners en ondernemers adviseren en ontzorgen in het proces naar haalbare en betaalbare oplossingen in het verduurzamen van hun woning. We leveren daarvoor een ondersteuningsstructuur (gereedschapskist met verschillende instrumenten en werkwijze), passend bij de eigen specifieke woning en situatie. De instrumenten kunnen op wijkniveau worden ingezet en gemeente breed. Speciale aandacht is er voor het terugdringen van energiearmoede en het nemen van maatregelen voor de doelgroep die dit het meeste treft.

c. Uitvoering – wijkuitvoeringsplannen. We zetten samen met inwoners en ondernemers het proces in de wijken voort om bestaande woningen/gebouwen van het aardgas af te halen en waar nodig intensiveren we dit. Daarbij kijken we hoe we slim een wijk- of kerngerichte aanpak kunnen combineren met individueel gerichte maatregelen voor alle woningeigenaren in de gemeente.

d. Herijken ambitie en -rolbepaling. Op basis van de opgedane ervaringen in de afgelopen jaren in de wijkuitvoeringsplannen herijken we de warmtevisie en aanpak om bestaande woningen/gebouwen van het aardgas af te halen.

Actielijn 2 Opwek - Duurzame energievoorziening

Wij haken aan bij de landelijke doelstelling dat in 2050 100% van de energie duurzaam is opgewekt en committeren ons aan de uitgangspunten en opgave vanuit de RES. We gaan verder invulling en uitwerking geven aan de RES Twente 2.0 waarin we de noodzakelijke mix van wind en zon voor onze gemeente verder definiëren. Daarbij beperken we ons tot de opgave die minimaal noodzakelijk is, met een maximale inzet op zon op dak.

De doelstellingen zijn ambitieus, er moeten de komende jaren de nodige inspanningen geleverd worden. Hier willen we samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisatie invulling aan geven. We bundelen de krachten in het samenwerkingsverband Energie van Noordoost Twente en de regio Twente.

Ons doel

We moeten meer energie duurzaam opwekken. In 2030 moet 50% van de energievoorziening duurzaam zijn opgewekt (en in 2050 volledig). Hier willen we samen met inwoners, bedrijven en organisaties invulling aan geven.

Hoe leveren we een bijdrage aan Opwek - Duurzame energievoorziening

- a. Maatschappelijke acceptatie. Creëren van verdergaand bewustzijn onder onze inwoners over de opgave in de energietransitie. Dit doen we door inwoners meer eigenaar te laten zijn van zowel het probleem als de oplossing. Eigenaarschap van inwoners bereik je niet vanzelf. Goede voorlichting (vergroten van kennis, delen van kennis, voorbeelden en ervaringen), betrekken van inwoners bij processen en projecten en het creëren van handvatten om gedrag te veranderen en inwoners te ontzorgen, zijn noodzakelijk.
- b. Vaststellen beleid en regelingen. Vaststellen van benodigd beleid ten behoeve van (grootschalige) duurzame opwek, waaronder het wind- en zonneveldenbeleid conform de routekaart wind en zon. Het belang en de gezondheid voor onze inwoners blijft hierbij centraal staan. Uitkomsten uit het onderzoek van het RIVM en andere deskundigen maken deel uit van de routekaart. We stellen windbeleid vast, omdat we het belangrijk vinden om zelf de regie te kunnen blijven voeren. We koppelen draagvlak aan de afstand tot windmolens. Naarmate inwoners dichterbij de windmolen wonen, weegt hun stem zwaarder in onze afweging draagvlak versus algemeen belang. We verkennen we de mogelijkheden voor het ondersteunen van initiatieven voor duurzame opwek aan de hand van (stimulerings)regelingen.
- c. Lokale initiatieven in the lead. Het thema duurzaamheid staat steeds meer op de agenda in de verschillende kernen en het bedrijfsleven. Werkgroepen zijn in opkomst en coöperaties die in kansen denken. We faciliteren en ondersteunen kansrijke lokale duurzame initiatieven. Daarbij blijven we de regie voeren binnen participatieprocessen. Het Regionaal Energiebedrijf is in samenwerking met lokale coöperaties de motor van ontwikkeling van lokale projecten en initiatieven. Lasten lokaal, dan ook lusten lokaal is een belangrijk uitgangspunt, we streven naar een maximale participatiegraad van inwoners/omgeving binnen eventuele toekomstige projecten (minimaal 50%, bij voorkeur 100%). We kiezen voor een coördinator duurzaamheid die in gesprek gaat met inwoners, werkgroepen, initiatiefnemers en dorpsraden over de projecten en initiatieven.
- d. Regionale en grensoverschrijdende samenwerking. We staan als (NOT-)gemeenten allemaal voor dezelfde forse opgave. Vanuit de krachtenbundeling, kennisdeling en coördinatie in de opgaven waar we gezamenlijk voor staan, bereiken we meer dan iedere gemeente voor zich zou doen. Vanuit het samenwerkingsverband bundelen we de krachten richting de opgaven vanuit de regio Twente. We geven invulling aan de Regionale Energie Strategie 2.0, inclusief de vaststelling van de noodzakelijke en gewenste energiemix van wind en zon. We zetten in op een sterke lobby om ruimte te creëren voor alternatieven voor windenergie binnen de opgave van de Regionale Energie Strategie (RES). We zetten in op nieuwe technieken en ontwikkelingen. Voldoende netcapaciteit is een belangrijke randvoorwaarde om projecten te realiseren. Tubbergen loopt echter tegen de grenzen aan. We gaan in samenwerking met andere gemeenten en de RES Twente in gesprek met de netbeheerder voor mogelijke oplossingen.
- e. Opwek van warmte. We sluiten aan bij de oprichting van een beheersentiteit en zetten in op aansluiting en uitbreiding van de biogashub's in onze gemeente. Door medeaandeelhouder te zijn van de op te richten beheersentiteit ontstaan mogelijk revenuen die ook ingezet kunnen worden voor een andere (duurzame) inspanningen. Daarnaast volgen we de ontwikkelingen rondom nieuwe technieken als geothermie en waterstof en zullen inspringen en bijsturen op kansen die zich via nieuwe ontwikkelingen en technieken voordoen.

Actielijn 3 Duurzame Mobiliteit

Ons doel

Beter Organiseren van slimme, duurzame en zorgeloze mobiliteit zonder emissies.

Hoe leveren we een bijdrage aan Duurzame mobiliteit & (maatschappelijk verantwoord) Inkopen

a. Voorbeeldfunctie. Als gemeente horen we het goede voorbeeld te geven door onze eigen voorzieningen en faciliteiten te verduurzamen. Onder meer stellen we een duurzaam mobiliteitsplan met een route voor het verduurzamen van ons eigen vervoer.

b. Laadinfrastructuur. In lijn met de visie op de laadinfrastructuur wordt uitbreiding van het aantal laadpalen gestimuleerd op de plekken waar dat gewenst is of waar rijders van elektrische auto's wonen of werken.

Financiën Leefomgeving van de toekomst

Programma Leefomgeving van de toekomst	2023	2024	2025	2026
Projectgelden	250.000	250.000	250.000	250.000
Specificatie:				
Actielijn 1	150.000	150.000	150.000	150.000
Actielijn 2	100.000	100.000	100.000	100.000
Actielijn 3	NB	NB	NB	NB
Werkbudget	50.000	50.000	50.000	50.000
Uitvoeringskosten	200.000 (I) 99.000 (S)	200.000 (I) 99.000 (S)	200.000 (I) 99.000 (S)	200.000 (I) 99.000 (S)

Projectgelden

Voor uitvoering van de inspanningen is € 1 miljoen aan incidentele middelen beschikbaar. Vanuit de op te stellen visie en de daarin te maken keuzes zal een voorstel komen voor het daadwerkelijk benodigde uitvoeringsbudget.

Uitvoeringskosten

Er is een onderzoek gedaan naar de uitvoeringslasten van het klimaatakkoord, vertaald in een rapport 'uitvoeringslasten klimaatakkoord'. Deze geeft een helder beeld van de taken voor gemeenten voor de komende periode tot en met 2030. Op basis van de nog op te stellen klimaatvisie en de daarin gestelde ambities en te maken keuzes zullen de financiële en personele consequenties beter in beeld zijn. In de begroting 2024 kan dit leiden tot significantie mutaties. De kaders en middelen die vanuit het Rijk gesteld zijn worden hierin meegenomen. In het regeerakkoord zijn reeds substantiële bedragen opgenomen voor uitvoering van het klimaatakkoord, variërend van 300 miljoen in 2023 tot 800 miljoen in 2025. Daadwerkelijke toewijzing per gemeente moet nog volgen.

Actuele ontwikkelingen

Klimaatvisie

De huidige ambities ten aanzien van duurzaamheid en klimaat zijn vertaald naar een programma Leefomgeving van de Toekomst in de begroting 2023 inclusief financiële consequenties. Daarmee is reeds een belangrijk inhoudelijk en financieel kader geboden voor de komende periode. In de begroting 2023 is ook opgenomen dat we werken aan een klimaatvisie, waarin heldere worden gemaakt ten aanzien van de opgaven en ambities die we hebben ten aanzien van de uitvoering van het Klimaatakkoord. Vanuit het Klimaatakkoord liggen de opgaven in de volgende sectoren:

- Gebouwde Omgeving
- Elektriciteit

- Industrie
- Landbouw en Landgebruik
- Mobiliteit

Per sector wordt in beeld gebracht: wat zijn we verplicht om te doen, waar ligt onze extra ambitie, wat is onze rol, wat is de rol van stakeholders? Daarbij kijken we vanuit een integrale visie en context en leggen waar mogelijk verbindingen met thema's en vraagstukken in de andere programma's. De klimaatvisie met uitvoeringsagenda is naar verwachting in het najaar 2023 gereed. Op basis van de gestelde ambities en te maken keuzes zullen de financiële en personele consequenties beter in beeld zijn en vertaald worden naar de begroting 2024. De reeds beschikbare gelden vanuit de begroting alsmede de middelen die vanuit het Rijk beschikbaar gesteld zijn vanuit de CDOKE (zie onderstaand), worden hierbij meegenomen. De klimaatvisie wordt via een apart raadsbesluit voorgelegd aan de gemeenteraad.

Middelen Regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

Er zijn eind april 2023 voor de periode 2023-2025 extra financiële middelen van het Rijk beschikbaar voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Deze specifieke uitkering (Brede doeluitkering BDU) is bedoeld voor het binnenhalen van nieuwe collega's of externe deskundigen met kennis van klimaat en energie de sectoren vanuit het Klimaatakkoord zoals bovenstaand beschreven, met uitzondering van Landbouw en Landgebruik. Het budget voor Tubbergen per jaar is als volgt:

Jaar	2023	2024	2025
Budget	€382.188	€385.655	€389.122

Ontwikkeling Samenwerking Energie van Noordoost Twente

Voor een deel van de opgaven in de energietransitie, in de sectoren elektriciteit en gebouwde omgeving, werken we sinds een aantal jaren samen met de gemeenten Dinkelland, Losser en Oldenzaal in de Energie van Noordoost Twente. Mede op basis van de toegenomen taken en opgaven vanuit het Klimaatakkoord alsmede de ambities van de gemeenten, wordt bekeken op welke wijze de samenwerking wordt voortgezet, op welke taken de Energie van Noordoost Twente wordt ingezet en wat daarvoor nodig is aan capaciteit en middelen. Deze worden in relatie gebracht tot de consequenties die voortkomen uit de klimaatvisie en vertaald in de begroting 2024.

Circulaire economie

Het onderwerp Circulaire Economie vormt één van de pijlers van de vrijwillige Twentse milieusamenwerking en is als zodanig vastgelegd in het samenwerkingsprogramma Milieu, Duurzaamheid en Afval (MDA) 2023 en in de gezamenlijke bestuursopdracht MDA 2020-2025. Op 13 April 2023 is door het PHO-MDA besloten dat de sinds 2019 bestaande werkgroep Circulaire Economie doorgroeit naar een Ambtelijk Overleg en dat de 'Startnotitie Circulaire Economie Twentse gemeenten' wordt vastgesteld. De Startnotitie vormt het beginpunt van het vervolgtraject met als beoogd resultaat een Koersdocument en Uitvoeringsplan. In het Koersdocument zal richting worden gegeven, doelen worden gesteld en meer focus worden gebracht. De gemeente Tubbergen heeft nog geen concrete ambities vastgesteld ten aanzien van de Circulaire Economie. Het koersdocument zal een basis vormen om deze ambities verder te concretiseren. Op basis van de nog vast te stellen ambities en keuzes zullen de financiële en personele consequenties beter in beeld zijn en vertaald worden naar de begroting 2024.

Programma Positieve Gezondheid

Inleiding Positieve Gezondheid

Gezond zijn is veel meer dan niet ziek zijn. Gezondheid gaat over sociale, mentale, financiële en fysieke gezondheid. Met deze brede kijk op gezondheid, dragen onderwijs, sport, cultuur, huisvesting, bestaanszekerheid en leefomgeving ook bij aan de gezondheid van onze inwoners. Het is de kunst de factoren die gezondheid negatief kunnen beïnvloeden, zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken en de factoren die een positieve inslag hebben te stimuleren en ondersteunen. Dit doen wij samen met onze inwoners, partners en gebruikers. Met deze bredere benadering willen wij bijdragen aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan en mee te kunnen doen in de eigen omgeving. En om zo veel mogelijk eigen regie te voeren: van jong tot oud, van welvarend tot arm, van vitaal tot hulpbehoevend. Zo houden we inwoners zo lang mogelijk gezond en de zorg bereikbaar en betaalbaar.

We vertalen onze ambities naar drie actielijnen;

- Zorg dichtbij en op orde
- Gezond in je hoofd en in je vel
- Iedereen kan en mag meedoen

Doel

Onze inwoners zijn in 2026 minimaal even gezond als in 2021 (fysiek, mentaal, sociaal en economisch).

Actielijn 1 Zorg dichtbij en op orde

Als het gaat om het zorglandschap volgen wij in principe de regio bij regionale en bovenlokale vormen van zorg. Hierbij zullen wij scherp toezien op kwalitatieve zorgaanbieders die vooraf goed worden gecontroleerd op fraude en blijven hierop monitoren.

Daar waar onze invloed het grootst is, zetten we op in. Dat is de lokale zorg. Onze ambitie is om de zelfredzaamheid en de eigen regie van de inwoner te ondersteunen. Daar waar nodig door proactiever, preventief en zo vroeg mogelijk met onze partners en inwoners te werken aan gezondheid. Wat een inwoner wél kan, staat hierbij voorop.

Wij starten een heroriëntatie op onze lokale zorg en ondersteuningslandschap om onder meer de verbinding tussen Schakel en de samenleving te verbeteren. We gaan onderzoeken of een zogenaamde dorpsondersteuner hierbij kan helpen. Lokaal richten wij ons op het verbeteren van korte lijnen door middel van een gebiedsgerichte aanpak van de zorg en ondersteuning (van de algemene voorzieningen). Wij sluiten aan en ondersteunen initiatieven uit de dorpen. We richten een leefbaarheidsfonds in voor initiatieven uit de dorpen die een bijdrage leveren aan het bevorderen van de gezondheid (in brede zin). Doel is: menselijker zorg, efficiënter, effectiever en dichtbij.

Verder investeren we in de Praktijkondersteuner GGZ-jeugd, de coördinator externe verwijzer en de Wijk GGD om zorg betaalbaar en bereikbaar te houden.

We ondersteunen mantelzorgers zo goed mogelijk. Daarom gaan we ons huidige mantelzorgbeleid evalueren en waar nodig bijstellen. Doel is om de druk op mantelzorgers te verlagen.

Ons doel

We spannen ons in om de zorg en ondersteuning beter in te richten vanuit het perspectief van inwoner(s), met eigen regie van de inwoner voorop, dichtbij en met de menselijke maat als uitgangspunt.

Hoe leveren we een bijdrage aan het op orde komen van de zorg voor onze inwoners

- Heroriëntatie zorg en ondersteuningslandschap. Wij starten een heroriëntatie op onze lokale zorg en ondersteuningslandschap om onder meer de ondersteuning dichtbij/gebiedsgericht te organiseren en de verbinding tussen Schakel en de samenleving te verbeteren. We gaan onderzoeken of een zogenaamde dorpsondersteuner hierbij kan helpen.

- Preventief. We werken preventief en zo vroeg mogelijk in meer samenwerking met onze partners en inwoners aan de zorg en ondersteuning voor onze inwoners.
- Ondersteunen initiatieven. We ondersteunen initiatieven die een bijdrage leveren aan het bevorderen van de gezondheid (in brede zin).
- Samenlevingsgericht. We werken samenlevingsgericht. We benutten onze ogen en oren in de wijk beter door proactief in gesprek te gaan met onze uitvoerende partners en inwoners. We delen in deze gesprekken trends en ontwikkelingen, we zijn alert op de samenhang der dingen en toetsen deze aan ons beleid.
- Mantelzorgers. We gaan mantelzorgers op basis van hun behoefte zo goed mogelijk ondersteunen.

Actielijn 2 Gezond in je hoofd en in je vel

We zetten in op een gezondere leefstijl voor onze jeugd en inwoners. Dit doen wij, samen met onze inwoners, organisaties en ondernemers door de leefomgeving gezonder te maken op het gebied van voeding, bewegen en ontspanning. Wij zien een forse opgave als het gaat om overgewicht en alcohol. We zetten samen met onze partners in op onder meer het IJslands model (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving). We gaan sport, bewegen en deelname aan cultuuractiviteiten stimuleren door bij te dragen aan een goede infrastructuur qua voorzieningen, beweegmogelijkheden in de openbare ruimte en vitale verenigingen. De eigen kracht van de samenleving staat hierbij voorop en willen we benutten. Tevens reiken we de helpende hand door passende ondersteuning te bieden daar waar nodig. Wij ontwikkelen sport- en cultuurbeleid, omdat wij sport, bewegen en cultuur als een belangrijk middel zien voor het bevorderen van de gezondheid van onze inwoners. Het eerder ingezette beleid continueren we vooralsnog. Dit geldt eveneens voor het evenementenbeleid. Het belang van tradities, evenementen, materieel en immaterieel erfgoed wordt onderschreven. Ze dragen bij aan de binding in de samenleving. We onderstrepen het belang hiervan voor de gemeente Tubbergen.

Ons doel

We leveren een bijdrage aan het bevorderen van een gezondere leefstijl en gezondere leefomgeving voor onze inwoners in 2026 in samenwerking met onze inwoners en partners. Onze speciale aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen, waarbij de accenten liggen op terugdringen van overgewicht, overmatig alcoholgebruik en mentale gezondheid.

Hoe leveren wij een bijdrage aan Gezond in je hoofd en in je vel

- Van inzicht naar strategische sport- en cultuuragenda. We hebben zicht op de meest kwetsbare doelgroepen, trends en ontwikkelingen. Deze vormen de basis voor de strategische agenda voor sport en cultuur.
- Stimuleren gezonde leefstijl en omgeving. We gaan aan de slag samen met inwoners, organisaties en ondernemers met het stimuleren van de gezonde leefstijl en gezonde leefomgeving. Het accent ligt op sport, cultuur, jongeren en overgewicht en overmatig alcoholgebruik.
- Passende ondersteuning en goede infrastructuur. We brengen het aanbod in beeld en ontwikkelen, op basis van behoefte, samen met onze partners meer/vitalere verenigingen, (collectieve) voorzieningen, ondersteuning en/of interventies.

Actielijn 3 Iedereen kan en mag meedoen

Voor een inclusievere samenleving doen wij een beroep op de verantwoordelijkheid van de inwoner zelf en de kracht van de samenleving. De kracht van de samenleving is groot en heeft veel waarde. Wij willen voorwaardenscheppend zijn, ontmoeting faciliteren, preventief en proactief te werk gaan.

Een toegankelijke en inclusieve samenleving betekent dat iedereen zo zelfstandig en gelijkwaardig mogelijk mee kan doen aan de samenleving. Elke inwoner moet de mogelijkheid hebben mee te kunnen en mogen doen en zich naar eigen vermogen te ontwikkelen. Wij zien vooral een opgave op het gebied van armoede om proactiever en zo vroeg mogelijk met onze partners armoede onder de inwoners te voorkomen.

Ons doel

We spannen ons in voor een inclusievere samenleving waarin iedereen zo zelfstandig en gelijkwaardig mee kan en mag doen aan de maatschappij, waarbij de kracht van de samenleving wordt benut en een beroep wordt gedaan op de verantwoordelijkheid van de inwoner zelf. Onze speciale aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen, waarbij het accent ligt op inwoners in armoede.

Hoe leveren wij een bijdrage aan het uitgangspunt iedereen kan en mag meedoen

- Van inzicht naar strategische inclusie agenda. We hebben zicht op verschillende vormen van eenzaamheid en armoede per kern of doelgroep. We hebben hierbij aandacht voor de identiteit en cultuur van de betreffende kern. Dit inzicht en de huidige verkenningrapporten Inclusie vormen de basis van waaruit wij een Inclusie agenda gaan opstellen, met accenten op eenzaamheid en armoede.
- Faciliteren van ontmoeting. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een inclusievere samenleving en ontmoeting tussen en door inwoners.
- Proactief en preventief. We gaan proactief in gesprek met onze partners en inwoners over bestaande activiteiten en voorzieningen over trends en ontwikkelingen binnen het sociale domein. We stimuleren hen waar mogelijk initiatief te nemen om het aanbod af te stemmen op nieuwe (kwetsbare) doelgroepen, waarbij bestaande faciliteiten beter worden benut en waar nodig nieuwe activiteiten en voorzieningen worden toegevoegd.

Financiën Positieve Gezondheid

Programma Positieve Gezondheid	2023	2024	2025	2026
Werkbudget (totaal €200.000)	25%	25%	25%	25%
	50.000	50.000	50.000	50.000
Projectbudget Inclusie	12.500	12.500	12.500	12.500
Mantelzorg	0	0	0	0
Sportnota	12.500	12.500	0	0
Cultuurnota	12.500	12.500	0	0
Leefbaarheidsfonds	150.000	0	0	0
Opstellen plan van aanpak Gebiedsgerichte aanpak Zorglandschap	12.500	12.500	0	0
Totaal	237.500	87.500	62.500	62.500

Werkbudget Positieve Gezondheid

Het werkbudget dat beschikbaar is gesteld voor de ambitie Iedereen Gezond van € 200.000 wordt in eerste instantie evenredig verdeeld over de vier jaren.

Projectbudget Inclusie

Het projectbudget inclusie van €50.000 wordt evenredig verdeeld over de vier jaren en toegevoegd aan het werkbudget Positieve Gezondheid.

Mantelzorg

Vanuit het Rijk heeft de gemeente Tubbergen een decentralisatie-uitkering ontvangen van € 50.000 in 2022. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve coalitieakkoord en kan worden ingezet voor het programma Positieve Gezondheid.

Sportnota & Cultuurnota

Voor zowel de sportnota als de cultuurnota is een bedrag van €25.000 beschikbaar gesteld. In eerste instantie wordt dit evenredig verdeeld over de eerste twee jaren.

Leefbaarheidsfonds

Voor het leefbaarheidsfonds wordt een bedrag van € 150.000 beschikbaar gesteld in het jaar 2023. Jaarlijks zullen we voorstellen het restant over te hevelen naar het volgende jaar. Afhankelijk van het aantal initiatieven en de omvang van de initiatieven is lastig in te schatten in welk jaar welk bedrag benodigd zal zijn.

Opstellen plan van aanpak Gebiedsgerichte aanpak Zorglandschap

Voor het opstellen van een plan van aanpak om te komen tot een gebiedsgericht aanpak zorglandschap is een bedrag van €25.000 beschikbaar gesteld. In eerste instantie wordt dit evenredig verdeeld over de eerste twee jaren.

De structurele middelen voor het structureel verankeren van de sportconsulent, Wijk GGD, coördinator externe verwijzer en praktijkondersteuner huisarts jeugd zijn geborgd binnen het programma Sociaal domein.

Actuele ontwikkelingen

De zorgkosten nemen toe, meer inwoners maken gebruik van geïndiceerde zorg. Voor de gezondheid van onze inwoners en om de zorg betaalbaar en bereikbaar te houden voor diegene die het echt nodig hebben, zien we een toenemend belang van de inzet op preventie. Landelijk zien we dit onder andere terug in :

- de hervormingsagenda Jeugd
- de brede spuk/ gezond en actief leven akkoord
- het integraal zorgakkoord
- nationaal preventie en sportakkoord.

Op regionaal niveau wordt hier op ingespeeld door te komen met een regionale visie op volksgezondheid, met uitvoeringsdocument met concrete doelen voor GGD Twente onder deze visie voor de komende vier jaar. Tevens wordt gewerkt aan de inkoop van zowel de jeugdzorg als de Wmo. Dat is voor ons als gemeente een moment om te kijken hoe wij ons zorgaanbod willen inregelen, betaalbaar en bereikbaar willen houden. Waarbij het belang van preventie, het voorkomen van een hogere zorgvraag een belangrijk item is.

In opvolging aan deze ontwikkelingen willen we lokaal inzetten, op daar waar onze invloed het grootst is, het versterken van de lokale preventie en zorgstructuur. In de huidige preventie en zorgstructuur missen we met name op tactisch en uitvoerend niveau menskracht (zoals een buurtsportcoach, OKO consulent, dorpsondersteuner) die aan de slag gaan op het gebied van preventie. Tevens missen we, of zien we bij onder andere pilots op scholen, het belang van lichte vormen van zorg zoals schoolmaatschappelijk werk op de school, een voorliggende dagbesteding, lichte ondersteuning voor opvoed en opgroei problemen. Dit vraagt om extra middelen om vanuit een gezamenlijke visie de lokale preventie en zorgstructuur dichtbij, vanuit een menselijke maat in te richten.

Programma Toekomstbestendige gemeente Tubbergen en ambtelijke organisatie Noaberkracht

Inleiding

We zijn als gemeente open, betrouwbaar, duidelijk en transparant en (digitale) gegevens van onze inwoners zijn bij ons in goede handen. We nodigen inwoners vooral uit om mee te doen. Vanuit het uitgangspunt van een participatieve lokale democratie zetten we in op passende en vernieuwende manieren van samenwerking en besluitvorming. Daarbij past een proactieve gemeentelijke informatievoorziening naar onze inwoners.

Actielijn 1 Samenlevingsgerichte bestuursstijl

We willen onze opgaven samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aanpakken. Dit doen we door onze inwoners centraal te stellen bij alles wat we doen. We hanteren een meedenkende houding en leveren maatwerk. Bij iedere vraag of nieuwe uitdaging denken we na hoe we onze inwoners betrekken bij het bouwen aan de gemeente Tubbergen. Dit doen we vanuit open en betrokken insteek. En we zijn realistisch en duidelijk. Daar waar het kan, werken we samen en daar waar de gemeente een verantwoordelijkheid heeft, nemen we deze. We hanteren hierbij het motto: 'Ja, mits...' We gaan in ons werk uit van de zelfredzaamheid, de professionaliteit en de kracht van onze eigen inwoners. We zijn als gemeente proactief. Opgaven zelf oppakken, met de blik op de toekomst. Samen werken aan een leefbaar, gezond, duurzaam en toekomstbestendig Tubbergen waar het goed vertoeven is.

Dit doen we door de komende vier jaar verder in te zetten op samenlevingsgericht werken. Telkens vanuit maatwerk en de juiste balans. De gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de gemeenteraad en de organisatie Noaberkracht staan hierbij midden in de samenleving. We willen initiatieven uit onze kernen faciliteren en investeren waar nodig. De huidige aanpak met het Maatschappelijk Akkoord Tubbergen en MijnDorp2030 gaan we herijken. Het opdrachtgeverschap ligt hiervoor bij de voltallige gemeenteraad. Indien nodig willen we inwoners breed in de samenleving betrekken bij grote keuzes die de samenleving raken.

Kernagenda's

In de kernagenda's zijn per kern de ambities en vraagstukken terug te vinden waar we als gemeente en inwoners gezamenlijk aan werken. De inhoud van deze kernagenda's is terug te vinden in de begrotingsapp: Kernagenda's. Afhankelijk van de uitkomsten van de herijking van het Maatschappelijk Akkoord en het proces MijnDorp2030 worden de kernagenda's in de komende periode aangepast.

Participatiebeleid

Participatie is niet meer weg te denken in onze manier van werken. Ook landelijk is er steeds meer aandacht voor participatie. Er is een wetsvoorstel in de maak: 'Versterking participatie op decentraal niveau'. Deze wet heeft als doel dat voor zowel de inwoners als voor gemeenten duidelijk is (1) binnen welke kaders inwoners in het beleidsproces participeren en (2) op welke wijze zij in een verschillende fase van het beleidsproces betrokken worden. In een participatieverordening maakt elke gemeenteraad deze zaken expliciet voor zijn gemeente. Het voorstel verplicht tot een uitbreiding/verbreding van de in de Gemeentewet (artikel 150) voorgeschreven inspraakverordening naar een participatieverordening. Het belang van participatie wordt groter door maatschappelijke ontwikkelingen zoals de Omgevingswet, de Regionale Energie Strategie (RES) en uitdagingen in het sociaal domein. Gemeenten hebben in principe vrijheid om te beslissen op welke wijze zij inwoners bij de verschillende beleidsfasen betrekken en hoe ze hun visie op participatie vertalen in de participatieverordening. Het is dan ook eerst van belang dat we als gemeenten bepalen hoe we participatie verder vorm willen geven. Daarvoor stellen we participatiebeleid op. Vervolgens kunnen we de stap zetten naar juridische formuleringen in een participatieverordening.

Samenlevingsgericht werken - Organisatieontwikkeling

Zorgvuldige communicatie, en meer contact met onze inwoners en partners om samenlevingsgericht te kunnen werken, vraagt naast tijd van ambtenaren, ook vaardigheden. Daarin willen we investeren. We investeren in structurele ambtelijke capaciteit om het samenlevingsgericht werken te borgen en van nieuwe impulsen te voorzien.

Ons doel

In de gemeente Tubbergen werken we samenlevingsgericht. Samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties kijken we naar wat we samen kunnen doen om onze kernen op de lange termijn leefbaar te houden. We zijn als gemeente open, betrouwbaar, duidelijk en transparant en (digitale) gegevens van onze inwoners zijn bij ons in goede handen.

Hoe leveren we een bijdrage aan samenlevingsgerichte bestuursstijl

- MijnDorp2030. Vanuit het proces MijnDorp2030 zetten we meer in op participatie vanuit de kernen zelf en we stimuleren onze inwoners om mee te denken. We bieden ondersteuning om processen en projecten op gang te helpen of verder te brengen. We bezoeken al onze kernen als college en zijn vanuit de functie van “kernwethouder” zichtbaar en aanspreekbaar.
- Opstellen en uitvoeren participatiebeleid. Gemeenten hebben in principe vrijheid om te beslissen op welke wijze zij inwoners bij de verschillende beleidsfasen betrekken en hoe ze hun visie op participatie vertalen in de participatieverordening. Het is dan ook eerst van belang dat we als gemeenten bepalen hoe we participatie verder vorm willen geven. Daarvoor stellen we participatiebeleid op. Vervolgens kunnen we de stap zetten naar juridische formuleringen in een participatieverordening. Vanuit het participatiebeleid verkennen we ook in hoeverre het uitdaagrecht kan worden ingevoerd. Dit biedt mogelijkheden voor inwoners om gemeentelijke taken over te nemen wanneer zij van mening zijn het zelf slimmer, beter, goedkoper of anders te doen. Ook verkennen we de mogelijkheden van een online participatietool om de samenwerking met onze inwoners te versterken.
- Samenlevingsgericht werken - organisatieontwikkeling. Verschillende interne programma's, zoals direct duidelijk, mediation & klachtbemiddeling en methodische werken dragen bij aan de borging van het samenlevingsgericht werken bij de ambtenaren. Structurele inzet van buurtmannen en buurtvrouwen, adviseurs samenlevingsgericht werken en het meer inzetten van communicatieadvies zorgen voor een stevige toekomstbestendige basis.

Actuele ontwikkelingen

In het coalitieakkoord en de begroting 2023 is opgenomen dat de huidige aanpak met het Maatschappelijk Akkoord Tubbergen en MijnDorp2030 herijkt wordt. Het opdrachtgeverschap ligt hiervoor bij de voltallige gemeenteraad. Indien nodig willen we inwoners breed in de samenleving betrekken bij grote keuzes die de samenleving raken. Er zijn vooralsnog geen middelen beschikbaar gesteld voor het vervolg van het proces MAT/MijnDorp voor de komende periode 2023-2026.

Er is een startnotitie in voorbereiding voor het proces van de herijking. Eerste stap is een themasessie waarin de raad bespreekt op welke wijze en onder welke uitgangspunten de gemeenteraad samen met de inwoners van de gemeente Tubbergen wil werken aan de toekomst van onze kernen en hoe dat zicht verhoudt tot de huidige werkwijze van het MAT – Mijn Dorp. Daarbij worden ook de vervolgstappen bepaald. Op basis van de uitkomsten van de herijking van het proces MAT/MijnDorp zal een voorstel moeten komen of en hoe verder te gaan met het MAT/MijnDorp inclusief financiële consequenties.

Vooruitlopend op de herijking is het advies om voor het jaar 2024 reeds 50.000 euro procesgeld op te nemen voor de continuering van processen en benodigde ondersteuning in de kernen. Dit is meegenomen bij de nader uit te werken richtingen.

Actielijn 2 Een sterk en toekomstbestendig Noaberkracht

Met Noaberkracht hebben we een sterke en krachtige organisatie staan. We zien het als onze verantwoordelijkheid om de kracht en sterkte van Noaberkracht ook voor de toekomst te verzekeren. Dat betekent ook dat we vernieuwend en creatief opereren op een veranderende arbeidsmarkt. Maatschappelijke opgaven worden groter en complexer. Ze vragen door de tijd heen om andere antwoorden, aanpakken en resultaten. Wij willen dan ook dat Noaberkracht voor onze inwoners de komende jaren op elk moment een kwalitatief hoogwaardige dienstverlening biedt. Daarmee is onze ambitie om de inwoners van Tubbergen nu en in de toekomst passende antwoorden te (blijven) geven op bestaande en nieuwe maatschappelijke vraagstukken.

Ons doel

Een sterk en toekomstbestendig Noaberkracht.

Hoe leveren we een bijdrage aan een sterk en toekomstbestendig Noaberkracht

- We zetten in op het samen met de gemeente Dinkelland versterken van de ambtelijk (strategische) capaciteit van Noaberkracht.
- We zetten in op het samen met de gemeente Dinkelland door ontwikkelen van de Noaberkracht organisatie, inclusief actieprogramma.
- We participeren actief in het verkennende onderzoek naar de ambtelijke samenwerking tussen Noaberkracht en de gemeente Oldenzaal en sturen op concrete uitkomsten.

Actuele ontwikkelingen

In de begroting 2024 van Noaberkracht zijn de volgende (actuele) ontwikkelingen beschreven

Organisatieontwikkeling

Veranderingen in de samenleving en nieuwe wet- en regelgeving dwingen af dat Noaberkracht zich als ambtelijke organisatie continue ontwikkelt. Op dit moment komt Noaberkracht op een punt dat investeringen noodzakelijk zijn voor behoud van kwaliteit en toekomstbestendigheid. Naast de ambities van beide gemeentebesturen voor de samenleving, is het dus ook noodzaak te investeren in de ambtelijke organisatie. Hiervoor is het programma organisatieontwikkeling opgesteld wat met ingang van het begrotingsjaar 2023 is opgenomen in de begroting.

Gezien het continue karakter van organisatieontwikkeling zal dit onderwerp de komende jaren als een soort van rode draad door de begroting van Noaberkracht blijven lopen. Zowel inhoudelijk als financieel.

Verkenning samenwerking Oldenzaal

In januari 2021 is het rapport van BMC "Toekomstbestendigheid Noaberkracht" opgeleverd. Een belangrijke conclusie was dat Noaberkracht voor de eerstkomende jaren toekomstbestendig is. Maar ook is de inschatting dat de toekomstbestendigheid op de (middel)lange termijn onder druk komt te staan. Op basis van het BMC rapport hebben de 3 gemeenteraden van Dinkelland, Tubbergen en Oldenzaal aan de directies de opdracht gegeven te verkennen in hoeverre ambtelijke samenwerking tussen deze 3 gemeenten een antwoord kan geven op de vraag "Hoe blijven wij toekomstbestendig?". De verkenning naar de ambtelijke samenwerking wordt in 2023 afgerond, waarna het proces verschuift van ambtelijke verkenning naar bestuurlijke besluitvorming.

Migratieketen

Door grootschalige vluchtelingenstromen wordt helder dat de inrichting van de Nederlandse infrastructuur voor vluchtelingen ontoereikend is. Gemeenten krijgen van het rijk een forse opgave in de hernieuwd vorm te geven migratieketen die landelijke, regionale en lokale kaders kent. Dit gaat een opgave van betekenis zijn voor zowel de gemeente Dinkelland als Tubbergen en daarmee voor Noaberkracht. In de begroting 2024 is rekening gehouden met (een deel) personele inzet en die volledig wordt vergoed door het Rijk.

Actielijn 3 Financieel gezond blijven

Financieel gezond blijven betekent dat ons uitgangspunt is dat we begrotingen maken die structureel in evenwicht zijn en ervoor zorgen dat de financiële middelen worden gebruikt waarvoor ze bedoeld zijn: de goede dingen doen voor onze samenleving. We zetten in op de realisatie van ambities maar houden ook balans door voorzieningen en afgesproken reserves te borgen. Daarbij sturen we op een efficiënte en effectieve P&C-cyclus en een transparante en goed controleerbare financiële gemeentelijke huishouding. De belastingen indexeren we overeenkomstig de bestendige beleidslijn jaarlijks met het consumentenprijsindexcijfer van het CBS.

Ons doel

Een structureel en materieel sluitende (meerjaren)begroting waarbij we de stijging van de lokale lasten zo beperkt mogelijk willen houden.

Hoe leveren we een bijdrage aan financieel gezond blijven

We gaan op een realistische en behoedzame manier om met de beschikbare middelen wat betekent dat:

- We structurele uitgaven dekken met structurele inkomsten.
- We (mogelijke) verliezen en tegenvallers signaleren en verwerken in onze (meerjaren)begroting zodra deze zich aandienen en dat we winsten en meevallers pas verwerken als deze daadwerkelijke zijn gerealiseerd.
- We indexeren de ozb-tarieven jaarlijks met het consumentenprijsindexcijfer van het CBS zodat er een meeropbrengst ontstaat conform dit indexcijfer.
- Voor de tarieven op het gebied van afval en riool gaan we uit van 100% kostendekkendheid.

Actuele ontwikkelingen

Nieuwe financieringssysteem

Het rijk werkt met gemeenten aan een nieuwe financieringssysteem vanaf 2026. Aangezien er nog steeds geen nieuws is over de nieuwe financieringssysteem blijft de onzekerheid bij gemeenten over het financiële meerjarige beeld. Dit maakt het opstellen van een deugdelijke meerjarenbegroting bijzonder lastig. Via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is hier aandacht voor gevraagd wat heeft geresulteerd in een toezegging van het Rijk dat de € 1 miljard vanaf 2027 structureel wordt toegevoegd aan het gemeentefonds. Inmiddels blijkt dat deze € 1 miljard inderdaad is opgenomen in de voorjaarnota 2023 van het Rijk

Financiën Toekomstbestendige gemeente Tubbergen en ambtelijke organisatie Noaberkracht

De begroting 2024 van Noaberkracht en de financiële vertaling daarvan is meerjarig meegenomen in deze perspectiefnota.

Naast de doorwerking van de nieuwe CAO ambtelijk personeel en de gevolgen van de inflatie in de vorm van prijscompensatie is in de begroting 2024 van Noaberkracht verder ingezet op de doorontwikkeling van de organisatie.

Basisbegroting

Inleiding op de basisbegroting

Vanuit wettelijk voorschrift presenteren wij, naast onze programma's, de begroting en jaarrekening naar taakveld. Ieder programma in de basisbegroting is op eenzelfde wijze opgebouwd en kent de volgende onderdelen:

- Portefeuillehouder(s)
- Algemeen: algemene omschrijving van het programma.
- Vastgestelde beleidsnota's: voor een actueel totaalbeeld van de vastgestelde beleidsnota's en verordeningen verwijzen we u naar: Overheid.nl
- Kengetallen: relevante kengetallen per programma.
- Actuele ontwikkelingen: omschrijving van de ontwikkelingen die spelen binnen het programma.
- Beleidsindicatoren: de wettelijk verplichte indicatoren volgens het BBV.
- Begroting 2023 - overzicht baten en lasten: weergaven van de baten en lasten per taakveld.
- Nieuw beleid uit het coalitieakkoord: nieuw beleid en/of in-en extensivering van bestaand beleid dat voortkomt uit het coalitieakkoord.
- Meerjarig financieel beeld - terugkijken: realisatie 2021, begroting 2022 en begroting 2023 per programma met een toelichting*.
- Meerjarig financieel beeld - vooruitkijken: begroting 2024 t/m 2026 per programma met een toelichting.

* Ondanks de geringe vergelijkbaarheid van de cijfers nemen wij conform de BBV-verplichting wel de vergelijkende realisatie cijfers 2021 en begroting 2022 op.

Programma Bestuur & middelen

Portefeuillehouders

Burgemeester & Wethouder Bekhuis

Algemeen

Het bestuur van onze gemeente wordt gevormd door de gemeenteraad en het college van Burgemeester en Wethouders. In de gemeenteraad zitten negentien inwoners uit onze gemeente. De zetelverdeling is als volgt: CDA zes zetels, Gemeentebelangen/VVD vijf zetels, Keerpunt 22 vier zetels, Lokaal Sterk drie zetels en PvdA één zetel.

Voor onze inwoners willen we goed inzichtelijk maken wat we als bestuur van de gemeente Tubbergen doen en waar we het gemeenschapsgeld voor inzetten. Onze gemeentelijke begroting moet in evenwicht zijn. Gemeenschapsgeld genereren wij via de algemene uitkering van het gemeentefonds en door het heffen van gemeentelijke belastingen. Ons uitgangspunt is dat we de lokale lasten zo laag en stabiel mogelijk willen houden. We houden oog voor een gezonde balans tussen de hoogte van de lokale lasten, onze begrotingspositie en onze investeringen.

De uitvoering van het gemeentelijke beleid wordt gedaan door onze uitvoeringsorganisatie Noaberkracht Dinkelland Tubbergen. Noaberkracht is een samenwerkingsverband met de gemeente Dinkelland. Er zijn ook maatschappelijke opgaven die om een aanpak vragen die de grenzen van individuele gemeenten overstijgt. In dat geval vinden we het belangrijk om samen te werken met de juiste partners. Op inhoudelijke thema's zullen wij de bestaande samenwerking binnen de provincie Overijssel, regio Twente, Noordoost Twente en met de gemeente Dinkelland voortzetten.

Actuele ontwikkelingen

Extra middelen via algemene uitkering voor jeugd

Op 2 juni 2021 hebben de VNG en het rijk in een bestuurlijk overleg gesproken over de uitspraak van de Commissie van Wijzen inzake het jeugddossier. Op basis van de afspraken in dit overleg stelt het rijk via de meicirculaire 2023 voor het jaar 2023 € 1,445 miljard extra ter beschikking aan gemeenten ter compensatie voor de tekorten op het gebied van jeugdhulp. Hiermee volgt het kabinet de uitspraak van de Commissie. In het overleg is ook vastgesteld dat het nieuwe kabinet een besluit dient te nemen over de structurele financiële bekostiging van gemeenten voor de komende jaren. Daarnaast hebben het Rijk, de VNG en het IPO gezamenlijk afgesproken dat alle gemeenten in de jaarschijven vanaf 2024 van de meerjarenraming 75% van de bedragen onder de Hervormingsagenda van de Commissie van Wijzen als stelpost te mogen opnemen in de begroting. Dit hebben we meegenomen bij het opstellen van deze begroting 2023. Inmiddels is er wat beweging in de omvang van de maatregelen die besparingen moeten opleveren volgens het rijk. Bij het opstellen van de begroting 2024 houden we hier uiteraard rekening mee.

Opschalingskorting

De oploop van de opschalingskorting is geschrapt voor de duur van de kabinetsperiode. Eerder was de oploop van de opschalingskorting al bevroren voor de jaren 2020 tot en met 2022. Deze stand wordt bevroren tot en met 2025. Met als gevolg dat de korting in de jaren 2023 tot en met 2025 wordt teruggeboekt, maar de reeks eindigt in een korting van € 975 miljoen cumulatief in 2026. We houden er vanuit behoedzaamheid rekening mee dat de opschalingskorting met ingang van het jaar 2026 wordt geëffectueerd.

Rechtmatigheidsverantwoording

Door een wijziging in de gemeentewet zal het college vanaf boekjaar 2023 zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven in de jaarrekening 2023, die in het voorjaar 2024 aan de raad ter vaststelling zal worden aangeboden. Momenteel verstrekt de externe accountant een controleverklaring met een oordeel inzake de getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekening van de gemeente. De externe accountant zal vanaf boekjaar 2023 alleen nog een controleverklaring afgeven met een oordeel inzake de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording door het college die in de jaarrekening 2023 wordt opgenomen). Voor de rechtmatigheidsverantwoording van het college dient de gemeenteraad de verantwoordingsgrens vast te stellen. Deze is bepaald op 3% (= wettelijk maximum). Door het uitvoeren van interne audits wordt het college in de gelegenheid gesteld om een rechtmatigheidsverantwoording te kunnen afgeven. In de begroting 2022 is destijds al extra geld beschikbaar gesteld voor het versterken van de auditfunctie.

Prijsindexatie / Inflatie

We houden in de (meerjaren)begroting rekening met een jaarlijkse stijging van de lonen de prijzen. Dit doen we door stelposten op te nemen in afwachting van de werkelijke stijgingen van zowel de lonen als de prijzen. Gezien de omvang van de stijging van de lonen en de prijzen is en blijft het afwachten of gemeenten hiervoor in voldoende mate worden gecompenseerd.

Verbonden partijen

De begrotingen 2024 van de verschillende verbonden partijen zijn ontvangen en verwerkt in de meerjarenbegroting als onderdeel van deze perspectiefnota. Conform afspraak is in de begrotingen van deze verschillende verbonden partijen rekening gehouden met de overeengekomen indexeringen voor loon- en prijs ontwikkelingen. Als hier grote voor gemeenten nadelige verschillen ontstaan moeten gemeenten uitgaven beperken. We moeten ervan uit gaan, dat GR-en zich altijd inspannen om de kosten voor gemeenten zo laag mogelijk te houden. Als gemeenten zelf onvoldoende in staat zijn om bij te sturen, ontstaat er een nieuwe situatie. Dan zullen we (wellicht) met de GR-en in contact treden om te bezien in welke mate nog extra kan worden bijgedragen. Bij het opstellen van de begroting 2024 hebben we hier een beter beeld bij en zullen we bepalen hoe hier mee om te gaan.

(Krapte op de) Arbeidsmarkt

Daarnaast merken we momenteel dat niet altijd alle projecten tijdig volgens planning kunnen worden uitgevoerd vanwege de krapte op de arbeidsmarkt, en worden we geconfronteerd met soms extreme lange levertijden van materialen e.d. Ook dit speelt door onze hele begroting heen variërend van het invullen van vacatures en het inhuren van personeel tot aan de lange levertijden van materialen e.d.

Programma Dienstverlening & burgerzaken

Portefeuillehouder

Burgemeester

Algemeen

We streven in onze dienstverlening naar een gemeente die niet afwacht, maar proactief naar de inwoner toe gaat. Een gemeente die in haar dienstverlening meedenkt met de inwoner en helder is in verwachtingen over en weer, tussen gemeente en inwoners. Dit betekent beleid zonder strikte regels maar met ruimte voor maatwerk. Niet meer werken met beperkte openingstijden, maar op afspraak werken op een locatie en tijdstip wenselijk voor de inwoner.

We zorgen ervoor dat zoveel mogelijk producten en diensten digitaal afgenomen kunnen worden. Daarnaast wordt het persoonlijk contact uiteraard geborgd. Natuurlijk kunnen inwoners en bedrijven ook telefonisch contact opnemen door te bellen naar het telefoonteam.

Naast de dienstverlening zorgen we ook voor een correcte verwerking van de persoonsgegevens van onze inwoners in de basisregistratie personen, de uitgifte van identiteitskaarten, rijbewijzen en paspoorten en de kadastrale informatie.

Actuele ontwikkelingen

Er zijn op dit moment geen specifieke (actuele) ontwikkelingen te benoemen die gevolgen hebben voor de uitvoering van het bestaande beleid binnen dit basisprogramma.

Programma Veiligheid

Portefeuillehouder

Burgemeester

Algemeen

Veilig leven is een groot goed in onze samenleving. De gemeente heeft op dit onderwerp een belangrijke wettelijke taak. Daar geven we uitvoering aan. Wij zien veiligheid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid en maken met allerlei betrokkenen in onze samenleving afspraken over hoe we de veiligheid in onze samenleving kunnen versterken. Daarbij werken we vanuit vertrouwen. Als dat vertrouwen wordt geschaad, dan treden we op.

Veiligheid is vaak het resultaat van samenwerking en van bewust handelen op basis van eigen verantwoordelijkheid. We werken dan ook aan samenwerking tussen onder meer politie, brandweer, Openbaar Ministerie, woningcorporaties en hulpverleners.

We willen een veilig en leefbare woonomgeving. Daarvoor dringen we de criminaliteit (ondermijning) terug en vergroten we het veiligheidsgevoel van onze inwoners. We hebben een adequate wijze van uitvoering van toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving waarbij we het perspectief van meerdere kanten bekijken. We willen oplossingsgericht denken en meebewegen bij (politieke) ontwikkelingen. Vanuit de rol van toezichthouder en handhaver geven wij vrijheid waar het kan en zijn we strikt waar het moet. Om zo samen met burgers en bedrijven tot een veilige en leefbare woon- en werkomgeving te komen.

Actuele ontwikkelingen

Weerbare gemeente

Gemeenten zijn niet meer weg te denken in de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Om ondermijning succesvol te kunnen aanpakken, is het van belang dat wij als gemeente weerbaar zijn tegen negatieve invloeden van buitenaf. De gemeenten Dinkelland en Tubbergen hebben door het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) een scan laten uitvoeren. De resultaten en de aanbevelingen uit deze scans worden vastgelegd in een plan van aanpak ondermijning.

Dit houdt in dat wij de komende maanden gaan inzetten op het vergroten van de bewustwording op het gebied van ondermijning. Zowel binnen als buiten onze organisatie. Voorbeelden hiervan zijn: het interne meldpunt Niet Pluis opnieuw onder de aandacht brengen en het voeren van een communicatiecampagne over Meld Misdaad Anoniem en cybercriminaliteit naar onze inwoners.

Aanpak veilig buitengebied

De gemeente Dinkelland scoort hoog op de landelijke veiligheidsmonitor. Maar toch hebben diverse partners, die werkzaam zijn in het buitengebied de afgelopen jaren signalen afgegeven dat veiligheid in het buitengebied onder druk staat. Daarom zijn wij samen met het Platform Veilig Ondernemen en onze partners in het buitengebied aan de slag gegaan om gezamenlijk en integraal een bijdragen te leveren aan (blijvende) veiligheid in ons buitengebied. De resultaten en de aanbevelingen worden in het tweede kwartaal van 2023 opgeleverd. Op basis hiervan worden acties uitgevoerd.

Programma Openbare ruimte & mobiliteit

Portefeuillehouder

Wethouder Oude Avenhuis

Algemeen

Een fijne woon- en leefomgeving met veilige wegen, ruimte om te spelen en te sporten in de buitenlucht, een plek om elkaar te ontmoeten in de kernen of rust vinden in de natuur van ons mooie buitengebied. Een duurzame inrichting van de leefomgeving waar groen en bloemen de ruimte krijgen en water gemanaged wordt. Dat is allemaal Openbare Ruimte!

De gemeente draagt zorg voor het onderhoud en beheer van de openbare ruimte op onderdelen zoals riool, wegen & verlichting, groen & spelen en verkeer. Het dagelijks onderhoud, het beheer, planmatig onderhoud en ook herinrichting en reconstructies worden gepland en uitgevoerd aan de hand van beleids- en onderhoudsplannen. In deze beleids- en onderhoudsplannen integreren we thema's als leefbaarheid, klimaatadaptatie en biodiversiteit bij het duurzaam inrichten en beheren van deze openbare ruimte. Het dagelijks groenonderhoud wordt mede met grote inzet en betrokkenheid uitgevoerd door medewerkers afstand tot de arbeidsmarkt.

Belangrijk uitgangspunt in het werk in de Openbare Ruimte is de samenwerking met onze inwoners. Ze kijken en denken mee met plannen of ze komen zelf naar ons met goede ideeën. We kijken dan graag wat mogelijk is. De gemeente werkt dus voor én met de samenleving.

Actuele ontwikkelingen

(Onderhoud) wegen

in de begroting 2023 is rekening gehouden met de hogere lasten als gevolg van de hoge prijzen (inflatie). In totaliteit gaat het voor het jaar 2023 om een bedrag van € 1.594.000. Hiervan had een bedrag van € 742.000 betrekking op onderhoud wegen waarvan een bedrag van € 622.000 als incidenteel is aangemerkt. Dit incidentele deel heeft vooral betrekking op de extreem hoge indexcijfers voor het onderhoud van asfaltverharding. De algehele verwachting is dat deze extreem hoge indexcijfers de komende jaren weer zullen normaliseren, wat betekent dat het dekken van deze incidentele last voor het jaar 2023 via de reserves is gerechtvaardigd. In hoeverre de verwachting dat de extreem hoge indexcijfers de komende jaren weer zullen normaliseren bewaarheid wordt is afwachten. Bij het opstellen van de begroting 2024 komen we hier op terug.

Kunstwerken

De gemeente heeft geen plan voor het beheer en onderhoud van civieltechnische kunstwerken. Dit betekent dat er weinig of geen zicht is op de technische staat van de civieltechnische kunstwerken. Bovendien is er geen structureel geld gereserveerd in de gemeentebegroting voor de instandhouding, structurele inspectie en vervanging van civieltechnische kunstwerken. Eind 2022 heeft de gemeente Tubbergen opdracht gegeven voor het opstellen van een inspectierapport voor 38 kunstwerken. Het doel van dit rapport is om inzicht te krijgen in de technische staat, het benodigde onderhoud en de instandhoudingskosten van deze gemeentelijke objecten. Uit dit onderzoek is gebleken dat de algemene (technische) staat/conditie van de geïnspecteerde objecten redelijk is. De betonnen bruggen hebben de slechtste staat van onderhoud. Bij twee kunstwerken is er (mogelijk) sprake van veiligheidsrisico's, zoals het vroegtijdig bezwijken van de constructie met aansprakelijkheid tot gevolg.

Uit de inspectieresultaten blijkt ook dat er de komende vijf jaar

- Twee objecten zijn die met prioriteit vervangen moeten worden;
- Drie objecten zijn waar groot onderhoud nodig is om de functionaliteit/veiligheid te waarborgen;
- 13 Objecten zijn waar nader onderzoek wordt geadviseerd;
 - Technisch onderzoek inclusief metingen bij tien kunstwerken;
 - Constructieve (her)berekeningen bij drie kunstwerken.

De resultaten van de nader uit te voeren onderzoeken zullen ongeveer medio 2024 bekend zijn. Op basis daarvan kan medio 2024 een totaal voorstel worden opgesteld. Naar aanleiding hiervan wordt voor de komende jaren een beheer- en onderhoudsplan opgesteld voor civieltechnische kunstwerken met daaraan gekoppeld een operationeel programma. Dit plan inclusief een financiële paragraaf wordt voorgelegd aan college en raad. Vooruitlopend hierop wordt in deze perspectiefnota al wel voorgesteld incidentele middelen beschikbaar te stellen om de noodzakelijke vervangingen en het achterstallige (groot) onderhoud uit te kunnen voeren.

Toekomstbestendigheid huisvesting buitendienst

In het bedrijfsplan 'Samenspel' (vastgesteld juli 2022) is aangegeven dat door de integratie van SPD en Soweco ruimte te kort ontstaat op de gemeentewerf in Ootmarsum. Omdat we ook op andere locaties van de buitendienst (Denekamp en Weerselo) problemen en uitdagingen in de huisvesting ervaren, is er een inventarisatie gestart om vanuit meerdere aspecten de toekomstbestendigheid van alle locaties van de buitendienst te beoordelen. Naast de benodigde ruimte zullen ook de aspecten duurzaamheid (voor gebouwen en materieel), veiligheid en sociale aspecten (rondom doelgroep SPN) uitgewerkt worden. In de loop van het jaar 2023 verwachten we meer duidelijkheid te geven over benodigde aanpassingen en verbouwingen en de gevolgen daarvan voor de begroting 2024 e.v.

Water/riool

Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2019-2024

Het huidige GRP Tubbergen heeft een looptijd t/m eind 2024. Dat betekent dat er in 2023 gestart wordt met het opstellen van een nieuw GRP (*nieuwe naam Programma Water & Riolerings*), om zodoende het nieuwe beleidsplan voor de riolering in het 2e-3e kwartaal 2024 gereed te hebben. In verband daarmee kunnen de nieuwe investeringen worden opgenomen in de begroting meerjaren begroting 2025. Het beleid t.a.v. het thema Klimaat en Water zal daarin nadrukkelijk aan de orde komen.

Programma Economie

Portefeuillehouder

Wethouder Bekhuis

Algemeen

Aan de hand van de speerpunten detailhandel (vitale winkelgebieden in kernen), bedrijventerreinen en dienstverlening creëert de gemeente een zo optimaal mogelijk ondernemersklimaat. Wij willen daarbij ruimte blijven bieden voor (bijzondere) initiatieven van ondernemers, zodat optimaal kan worden ingespeeld op sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen en economische trends.

De bedrijfsconsulent (ondersteund door een ondernemersserviceteam) vormt hierbij als eerste aanspreekpunt voor ondernemers de schakel tussen de gemeente en het bedrijfsleven en probeert de ondernemers zoveel mogelijk te faciliteren. Daarnaast wordt er actief ingezet op de (her)ontwikkeling, realisatie en uitgifte van bedrijfspaviljoens en bedrijfsruimte, de uitvoering van de detailhandelsagenda/retaildeal en regionale samenwerking (met name in de vorm van regionale acquisitie).

Actuele ontwikkelingen

Er zijn op dit moment geen specifieke (actuele) ontwikkelingen te benoemen die gevolgen hebben voor de uitvoering van het bestaande beleid binnen dit basisprogramma.

Programma Onderwijs

Portefeuillehouder

Wethouder Berning-Everlo

Algemeen

Alle kinderen en jongeren in de gemeente Tubbergen verdienen het om op te groeien in een kansrijke omgeving met kwalitatief goed onderwijs. In de gemeente Tubbergen hebben we ca. 1.800 leerlingen in het basisonderwijs en in totaal negen basisscholen. In iedere kern is een basisschool aanwezig, dit vinden we als gemeente erg belangrijk. Naast deze basisscholen telt onze gemeente één school voor voortgezet onderwijs in het dorp Tubbergen.

Binnen het programma Onderwijs zoeken we de samenwerking met o.a. schoolbestuurders en kinderopvangaanbieders. We bevorderen de ontwikkelingskansen van kinderen en volwassenen in onze gemeente door te investeren in het bestrijden van onderwijsachterstanden en het aanbieden van voor- en vroegschoolse educatie in samenwerking met plaatselijke kinderdagverblijven, het basisonderwijs en de GGD/JGZ (jeugdgezondheidszorg). We hechten veel belang aan een goede verbinding tussen gemeentelijke jeugdhulp en het onderwijs, waardoor vroegtijdig gesignaleerd wordt en hulp of ondersteuning zo vroeg mogelijk kan worden ingezet. Daarnaast willen we het thuiszitten zoveel mogelijk voorkomen, de RMC-functie en Bureau leerplicht spelen hierin een belangrijke rol. Het niveau van absoluut en relatief verzuim ligt in Tubbergen onder het landelijk gemiddelde, evenals het percentage voortijdige schoolverlaters. Door de inzet van RMC en een adequate uitvoering van de Leerplichtwet, willen we voorkomen dat jeugdigen thuis komen te zitten en/of zonder diploma vroegtijdig het onderwijs verlaten.

Actuele ontwikkelingen

Nationaal Programma Onderwijs (NPO)

Op 1 augustus 2023 eindigt het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) voor gemeenten. Met het NPO heeft de rijksoverheid een specifieke uitkering aan de gemeente verstrekt om sociaal emotionele en onderwijsachterstanden veroorzaakt door de coronaperiode weg te werken.

Programma Sport & accommodaties

Portefeuillehouder

Wethouder Berning-Everlo

Algemeen

Het programma Sport en accommodaties gaat over het stimuleren en faciliteren van sport en beweging. We willen sporten en bewegen voor al onze inwoners, van jong tot oud, mogelijk maken en hen motiveren te gaan sporten.

Sportvoorzieningen dragen bij aan een gezonde leefstijl en bieden kansen om te participeren in de samenleving.

De gemeente Tubbergen is trots op al haar sportende inwoners. Zowel in de breedte als aan de top wordt sport op hoog niveau beoefend in onze gemeente. Met het jaarlijkse Sportgala, worden onze sporters uitbundig in het zonnetje gezet.

In de gemeente Tubbergen zijn buurtsportcoaches actief die in dienst zijn bij derden en bijdragen aan de doelen binnen het programma Sport en accommodaties.

Actuele ontwikkelingen

Nieuwe specifieke uitkering

Vanuit het Rijk is aangekondigd dat er een bundeling plaats gaat vinden van de middelen die gemeenten ontvangen ten behoeve van het bevorderen van de gezondheid, sport- en beweegstimulering, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis. Dit omvat ook de middelen voor de buurtsportcoaches en het uitvoeringsbudget voor het lokaal sportakkoord. De definitieve regeling behorende bij deze nieuwe specifieke uitkering is inmiddels binnen en zal worden betrokken bij het opstellen van de begroting 2024.

Programma Cultuur & recreatie

Portefeuillehouder

Wethouder Berning-Everlo

Algemeen

De gemeente Tubbergen onderscheidt zich door haar rijkheid aan natuurgebieden, recreatie en glaskunst. In Tubbergen is van alles te zien en te beleven, van het prachtige coulisselandschap tot eeuwenoude wind- en watermolens. We vinden het belangrijk om toeristisch Tubbergen op de kaart te zetten. In 2017 is Stichting Toeristisch Glinsterend Tubbergen opgericht als opvolger van de VVV. Deze stichting richt zich op de marketing van het toerisme in Tubbergen voor en door ondernemers uit de gemeente. De stichting werkt hierbij nauw samen met TwenteMarketing.

Bezoekers van de gemeente Tubbergen zijn erg positief en waarderen hun verblijf in onze gemeente gemiddeld met een 8. De meeste toeristen die Tubbergen aandoen zijn 55 jaar of ouder en komen naar onze gemeente voor de natuur en de mogelijkheid om te fietsen.

Op Beleef Tubbergen is meer informatie te vinden over wat er zoal te zien en te doen is in onze gemeente!

De gemeente vindt het belangrijk dat ook de jeugd kennis maakt met cultuur en investeert daarom in bibliotheekwerk, cultuureducatie en muziekonderwijs.

Actuele ontwikkelingen

Er zijn op dit moment geen specifieke (actuele) ontwikkelingen te benoemen die gevolgen hebben voor de uitvoering van het bestaande beleid binnen dit basisprogramma.

Programma Sociaal domein

Portefeuillehouder

Wethouder Berning-Everlo

Algemeen

Iedere inwoner moet in staat zijn om zo lang en zo veel mogelijk zelfredzaam te zijn. We hechten veel waarde aan het welzijn van onze inwoners. Daarnaast moeten inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun leven kunnen voeren en mee kunnen doen in de samenleving. Waar dat kan op eigen kracht, of anders met hulp van mensen uit hun sociale netwerk. Inwoners die hiertoe niet (volledig) in staat zijn, bieden we ondersteuning om hun zelfregie en participatie te bevorderen. De ondersteuning is bij voorkeur zo licht en zo dichtbij mogelijk en preventief als het kan. Team Ondersteuning & Zorg is ervoor om inwoners hierbij te helpen.

In de gemeente Tubbergen werken we samen met verschillende organisaties om de zorg voor onze inwoners zo optimaal mogelijk in te richten. Dit zijn bijvoorbeeld organisaties die re-integratietrajecten begeleiden en organisaties die vrij toegankelijke voorzieningen aanbieden, maar ook Veilig Thuis voor inwoners die te maken hebben met huiselijk geweld. We zetten in op vroegsignalering en het preventief aanpakken van problemen. Daarnaast kennen we verschillende regelingen voor inwoners met (tijdelijke) financiële problemen, bijvoorbeeld bijstand voor zelfstandige ondernemers en kindpakketten.

We vinden het belangrijk dat onze inwoners de weg naar ondersteuning en hulpverlening gemakkelijk weten te vinden. Daarom werken we binnen het sociaal domein samen binnen Schakel. Schakel is de toegang van het sociaal domein, waarbinnen alle organisaties samenwerken en daardoor passende hulp- en ondersteuning kunnen bieden aan de inwoners.

Actuele ontwikkelingen

Jeugd

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en staatssecretaris Maarten van Ooijen (VWS) – namens het kabinet – hebben een principeakkoord bereikt over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd. Hervormingen in de jeugdzorg zijn hard nodig om jeugdigen en gezinnen die dat nodig hebben, zo snel mogelijk passende zorg te bieden. Tegelijkertijd moet het hele jeugdzorgstelsel financieel houdbaar worden. De genoemde bezuinigingen waarover onderhandeld is, zijn niet weg, maar worden opgeschoven in de tijd. Zo zijn er geen harde afspraken gemaakt over de financiën vanaf 2026, waardoor we als gemeente alsnog geconfronteerd gaan worden met financiële onzekerheid. Op inhoud is er nog veel onduidelijk over de uitvoering en monitoring van de Hervormingsagenda in de praktijk.

Tevens speelt regionaal de nieuwe inkoop van jeugdhulp (2025). Dat is voor ons als gemeente een moment om te kijken hoe wij ons zorgaanbod willen inregelen, betaalbaar en bereikbaar willen houden. De verwachting is dat door o.a. inflatie en de financiële positie van zorgaanbieders de jeugdzorgkosten gaan stijgen.

Tot slot zien we dat steeds meer kinderen gebruik maken van geïndiceerde jeugdhulp. Tegelijkertijd wordt de problematiek van deze kinderen ook complexer. Daarnaast zien we dat we lichte opvoed/opgroeioproblemen op dit moment onvoldoende in de lokale preventieve zorgstructuur kunnen bedienen.

Deze ontwikkelingen vragen om een transformatie. Daarbij zetten we in, op daar waar onze invloed het grootst is. Dat is het versterken van de lokale preventie en zorgstructuur (o.a. zorg intensief integraal samenwerken, PGJ, NPO, ambitie project versterken jeugdpreventie).

Participatie en inburgering

Minimabeleid

Door de economische ontwikkelingen zoals de inflatie en de hoge energiekosten wordt er steeds meer een beroep gedaan op de minimaregelingen.

Inburgering

Er is een landelijke toename van het aantal vreemdelingen in ons land. Hiermee wordt ook onze lokale opgave voor de opvang van onder andere statushouders groter. Aandacht wordt dan ook gevraagd voor de uitdagingen die dit voor ons als lokale gemeente en regievoerder op het inburgeringstraject met zich mee zal brengen.

Wmo

Er is een toename van het aantal ouderen in onze gemeente. We zien dat het aantal Wmo maatwerkarrangementen toeneemt. Wmo-aanbieders hebben moeite om voldoende personeel te vinden en de continuïteit van hun dienstverlening te waarborgen. Dit speelt met name bij de huishoudelijke ondersteuning. Daarnaast zien we als gevolg van loonstijgingen bij alle aanbieders de tarieven ook stijgen.

Huisvesting van verschillende doelgroepen is een groeiend probleem. Zo ook voor de inwoner die belang heeft bij een aanpassing van een woning als wel een aangepaste woning nodig heeft. Ouderen blijven daarnaast steeds langer zelfstandig wonen.

Inkoop

Regionaal speelt de nieuwe inkoop van huishoudelijke ondersteuning (2024), begeleiding en dagbesteding (2025). Dat is voor ons als gemeente een moment om te kijken hoe wij ons zorgaanbod preventief willen inregelen, betaalbaar en bereikbaar willen houden.

Publieke Gezondheid

In 2023 worden er binnen Publieke Gezondheid twee grote regionale beleidsdocumenten opgesteld die per 2024 in zullen gaan. Deze documenten sluiten aan op de landelijke beleidsdocumenten binnen publieke gezondheid en zullen sturend zijn voor de uitvoering van de GGD Twente. De nieuwe visie op de publieke gezondheid in Twente en het bijbehorende uitvoeringsdocument waarin concrete doelen vast komen te liggen waar de Twentse gemeenten gezamenlijk en individueel mee aan de slag zullen gaan. In de visie komt in ieder geval aandacht voor 1) mentale gezondheid; 2) gezonde leefomgeving; 3) beschermen en vaccineren; 4) leefstijl. Hierin wordt met een brede blik naar gezondheid gekeken en zullen meerdere beleidsterreinen, binnen het sociale en fysieke domein betrokken worden.

Lokaal zijn we aan de slag met het opstellen van een gezondheidsnota waarin we de landelijke en regionale doelen vertalen en op basis van de lokale cijfers kijken waarop we kunnen en willen inzetten in de komende vier jaar. Samen met de sport en cultuurvisie zullen we bekijken op welke manier we door middel van preventieve interventies in kunnen zetten op de gezondheidsthema's die aandacht vragen. Hierbij zullen wij ook mee moeten draaien met de verschuiving die plaatsvindt van zorg naar preventie in de landelijke akkoorden zoals het integraal zorgakkoord, het gezond en actief leven akkoord en het nationaal sport en preventie akkoord.

Sociaal domein overstijgend

Er is krapte op de arbeidsmarkt, zo ook op het gebied van hulp en ondersteuning. Dat merken we in de hele linie van het zorglandschap. Op verschillende vlakken komen we voor een grotere vraag te staan om meer kinderen en gezinnen (statushouders) hulp, ondersteuning en/of onderwijs te bieden terwijl er nu al te weinig krachten zijn en wachttijden oplopen.

Ook zien we dat meerdere gezinnen, organisaties, verenigingen het financieel, door de hoge energie- en inflatiekosten, moeilijker gekregen. Zo spelen er meer vraagstukken die landelijk, door de hele maatschappij gevoeld worden. Stress, zorgen en onrust hebben invloed op het mentale welbevinden van onze inwoners en hun veerkracht. Kleine tegenslagen kunnen daardoor als zwaar ervaren worden en hebben invloed op de eigen kracht.

Programma Milieu

Portefeuillehouder

Wethouder Oude Avenhuis

Algemeen

Het uitgangspunt van de gemeente Tubbergen is dat we in 2030 leven in een afvalloze en duurzame samenleving. Afval bestaat dan niet meer, we zamelen alleen nog maar waardevolle grondstoffen in. Een meewerkende houding van onze inwoners en bedrijven is hierbij van groot belang.

Afval wordt in de gemeente Tubbergen opgehaald door ROVA, daarnaast zijn er twee afval brengpunten waar inwoners hun afval kunnen brengen. Kringloopbedrijf De Beurs komt herbruikbare goederen gratis bij onze inwoners ophalen en nemen het overige grof huishoudelijk afval tegen een kostendekkend tarief mee.

Actuele ontwikkelingen

Inzameling oud papier en karton

Door de nationale en internationale ontwikkelingen rond oud papier en karton, kent de marktprijs een behoorlijke fluctuatie. De marktprijs OPK ligt op dit moment rond de € 70 per ton. Bij een dergelijke marktprijs hebben de verenigingen/scholen recht op de toegezegde garantieprijs van € 60 per ton waarop de containerkosten in mindering worden gebracht. Het contract met Remondis is met twee jaar verlengd tot 1 januari 2025 met een optie voor nog twee jaar.

Introductie Boxenmodel ROVA

Met ingang van 1 januari 2023 heeft ROVA het boxenmodel ingevoerd. Dit is het financiële afrekenmodel tussen ROVA en haar gemeenten. Via dit model worden de verschillende typen dienstverlening verantwoord en in rekening gebracht. Het bestaande boxenmodel wordt al gebruikt sinds begin jaren 2000. Sindsdien is veel veranderd, denk aan gewijzigde en toegevoegde dienstverleningen, efficiencykortingen en aangepaste tarieven. Dit zorgt in het huidige boxenmodel voor onduidelijkheid. Om die reden is tussen ROVA en de aandeelhoudende gemeenten de nadrukkelijke wens geuit om het model te herzien.

Het nieuwe boxenmodel heeft de volgende doelen:

- Primair: meer transparantie en eenvoud in bevoorschotting en afrekening
- Daarnaast: waar mogelijk harmoniseren en uniformeren van tarieven

Het gebruik van het nieuwe boxenmodel zorgt voor:

- Meer inzicht voor gemeenten in dienstverlening: wat krijg je en wat betaal je ervoor?
- Heldere en eenduidig omschreven producten en diensten (standaardisering)

Over het algemeen verandert het totale kostenniveau van ROVA en het ROVA-resultaat niet door de herziening. Op basis van het nieuwe boxenmodel zijn er een aantal aandeelhoudende gemeenten die voordeel hebben bij het nieuwe boxenmodel. Er zijn er echter die hier ook nadeel van ondervinden, zoals Dinkelland/Tubbergen. Deze gemeenten hebben echter de afgelopen jaren financieel voordeel ondervonden van de oude afrekensystematiek. Het betreft in financiële zin een andere verdeling van kosten. Hierbij gaan we uit van een collectief basismodel, gebaseerd op gemiddelde kosten. Ook de kosten van Kennis- en Adviesdiensten, Klantcontactcentrum diensten en de resultaatbijdrage zijn standaard onderdeel van het basispakket (collectiviteit).

Wat niet verandert

Net als eerder worden generieke kostenstijgingen via de ROVA-index jaarlijks verwerkt in de tarieven en ook de verwerkingskosten worden 1-op-1 op nacalculatiebasis afgerekend. Hierin zit geen winst-risico-opslag verrekend. Het boxenmodel blijft een uitwerking van de DVO en is uiteindelijk een afspraak tussen ROVA en de individuele gemeenten. De directie van ROVA bewaakt de collectiviteit. Het model is flexibel doordat wijzigingen in areaal of product wijzigingen eenvoudig kunnen worden verwerkt.

Wat wel verandert

De gemeenten Dinkelland en Tubbergen vielen nog onder de oude afrekensystematiek en hebben daar financieel voordeel uit ontvangen. Daardoor werden we tussentijds wel geconfronteerd met bijstellingen van de kostenopbouw van ROVA. Door de invoering van het nieuwe boxenmodel is dit minder aan de orde.

Op basis van het nieuwe boxenmodel heeft dit financieel voor de gemeente Tubbergen tot gevolg dat de bijdrage aan ROVA stijgt met € 224.895,06. Per huishouden betekent dit een verhoging van € 27,00 van het vastrecht. Dit zal worden betrokken bij het bepalen van het tarief Afvalstoffenheffing als onderdeel van het opstellen van de begroting 2024.

Programma Volkshuisvesting & ruimtelijke ordening

Portefeuillehouder

Wethouder Bekhuis

Algemeen

Als gemeente is van het van groot belang dat de fysieke leefomgeving zodanig is ingericht dat een goed woon en leefklimaat is gegarandeerd. Het woningaanbod moet zowel een kwantitatieve en kwalitatieve behoefte van de samenleving. Er moet echter ook ruimte zijn voor bedrijvigheid. Een integrale blik op de fysieke leefomgeving is hiervoor een vereiste.

Actuele ontwikkelingen

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking, er kan nog niet gewerkt worden met wijzigingen van omgevingsplannen omdat de digitale ontsluiting nog niet gereed is. Initiatieven kunnen momenteel enkel middels een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) gefaciliteerd worden. Dit zal de voorlopige werkwijze worden. Momenteel is nog niet duidelijk wanneer we kunnen werken met wijziging van omgevingsplannen.

Prognose grondbedrijf 2023

Deze prognose grondbedrijf 2023 geeft een beeld van de kwantitatieve woningbouwopgave die voortvloeit uit het woonbeleid en de programmering van woningbouwaantallen (kavels) over een langere termijn over de verschillende kernen. Hierbij is er een onderscheid in de plannen die door derden worden ontwikkeld en door de gemeente. De plannen die door de gemeente worden ontwikkeld, zijn ondergebracht in het gemeentelijk grondbedrijf.

Doel van het grondbedrijf

Het grondbedrijf ontwikkelt op een actieve wijze de doelstellingen vanuit het woningbouwbeleid. Dit vindt plaats door het actief aankopen van percelen grond, de bestemming hiervan te wijzigen in bouwgrond, deze gronden bouw- en woonrijp te maken en de bouwkavels te verkopen aan particulieren. Hierbij wordt een interne doelstelling nagestreefd van de uitgifte van gemiddeld 50 bouwkavels per jaar over een langjarige periode. Los van het grondbedrijf, ontwikkelen ook derden woningen in de gemeente. Deze aantallen woningen zijn ook opgenomen in deze prognose.

Woonvisie: woningbouwprogramma gemeente Tubbergen 2020 -2025

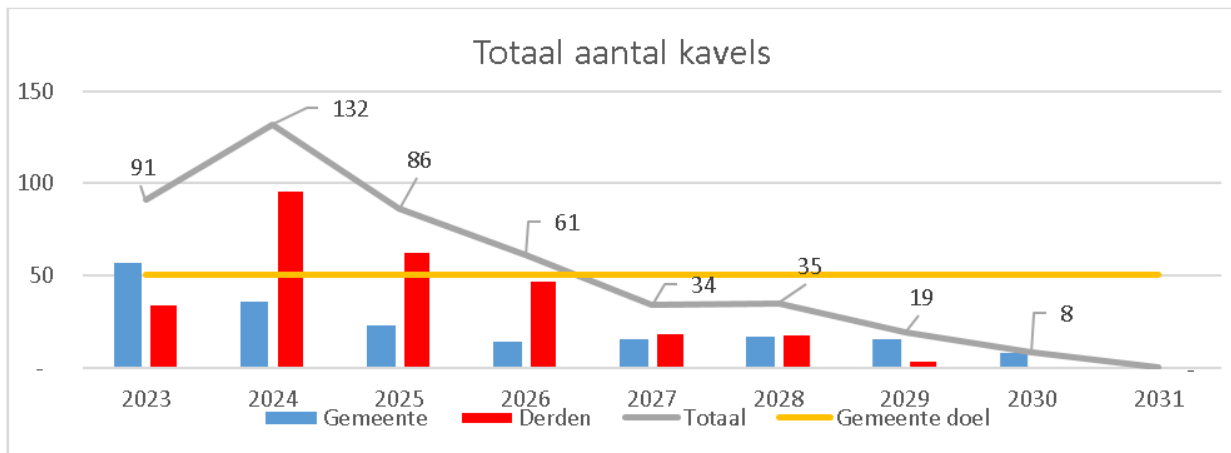
Tabel 1.1: Gemeente Tubbergen: Woningbouwopgave naar deelgebied (2020-2030)

	100% (behoefte)	130% (plannen)
Grote kernen (Albergen, Geesteren, Tubbergen)	350	460
Overige woonkernen	210	270
Rood voor rood	40	50
Knelpuntenpot	40	50
Totaal	640	830

Bron: Gemeente Tubbergen (2021)

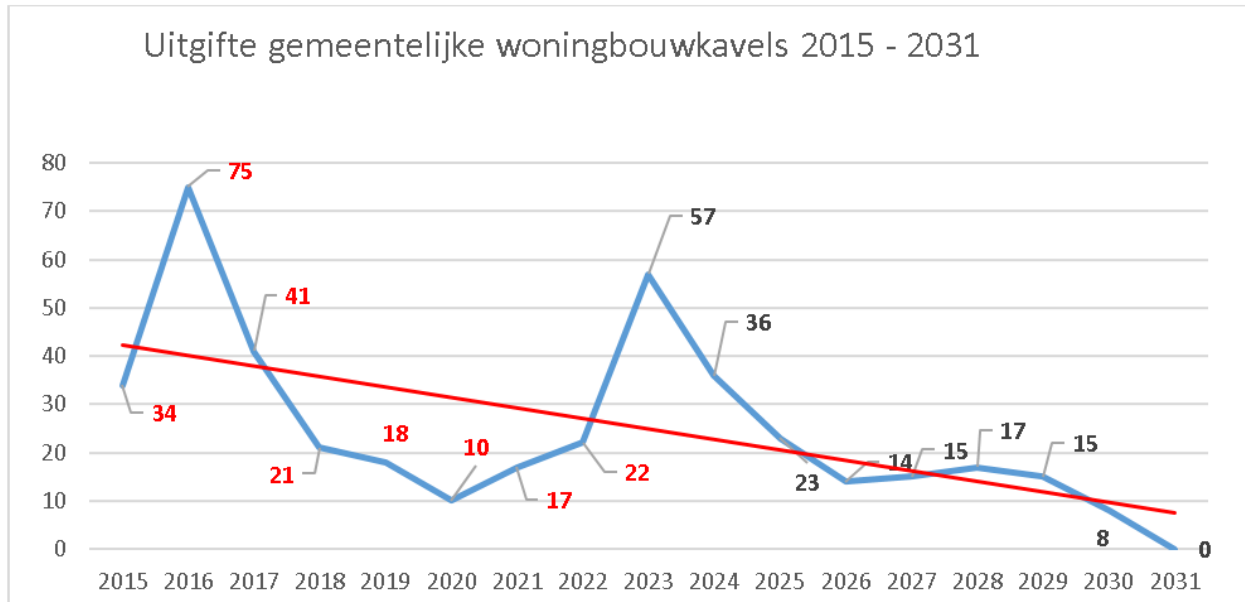
Het woonbeleid van de gemeente is vastgelegd in de Woonvisie 2021+. Op basis van de Woonvisie is een uitvoeringsprogramma gemaakt. Het uitvoeringsprogramma beschrijft hoeveel woningen, en van welk type, in alle kernen van de gemeente moeten worden gebouwd. Een groot deel van deze woningbouw komt terecht in de drie grote kernen, de verzorgingskernen Tubbergen, Albergen en Geesteren.

Prognose kaveluitgifte 2023 – 2030 / gemeente en derden

Toelichting: de gemeente streeft, op basis van het woonbeleid, naar het toevoegen van ongeveer 100 kavels/woningen per jaar, door zowel de gemeente als door derden. De gemeente beoogt om hiervan zelf 50 kavels per jaar uit te geven, gemiddeld over een langere periode. De gemeente heeft weinig invloed op de plannen van derden. Om in de verschillende kernen niet al te afhankelijk te zijn van derden, dient de gemeente zelf ook een deel van de woningbouwproductie te realiseren. Voordeel hiervan is dat we zelf beter op aantallen, woningbouwtypologieën en doelgroepen kunnen sturen en op de planning van het realiseren van woningbouw. De verwachte aantallen zijn afhankelijk van de ruimtelijke procedures en de omstandigheden op de woningbouwmarkt. Voor de periode vanaf 2027 zijn door de gemeente en door derden reeds trajecten ingezet voor verwerving van gronden om te kunnen ontwikkelen tot woningbouw.

Gerealiseerde kaveluitgifte 2015 - 2031

In de periode 2015 – 2020 heeft de gemeente zelf ongeveer 30 kavels gemiddeld per jaar uitgegeven. De piek in 2023 heeft te maken met de gelijktijdig geplande uitgiftes Weemselerveld, Dannenkamp, De Wirnte en De Scholt.

Overzicht aantallen kavels vanaf 2023

Woningbouw	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	controle
<u>Vastgestelde plannen:</u>										
Peddemors		3								3
De Scholt 3	7	5								12
De Wirnte	6	3								9
Weemselerveld fase 4	20	10	10	5						45
Dannenkamp 5	12		8							20
Plan Kampboer	8									8
Schoollocatie Manderveen	4	3								7
Bessentuin fase 3		4	2	2	2					10
<u>Toekomstige plannen:</u>										
Rotonde Reutum		3	3	2						8
Uitbreiding Vasse					3	7	5	3		18
Uitbreiding Geesteren										
Dannenkamp 5 fase 2					5	5	5	5		20
Schoollocatie Fleringen										
Schoollocatie Langeveen										
Totaal aantal kavels/woningen	57	31	23	9	10	12	10	8	-	160

Financiële resultaten grondexploitaties

Het proces van de ontwikkeling van gemeentelijke woningbouwplannen brengen voor de gemeente kosten (grondverwervingen, het wijzigen van de bestemming, bouw- en woonrijp maken, ambtelijke uren en rente) en opbrengsten (bouwkavelverkoop) met zich mee. Deze kosten en opbrengsten worden per woningbouwplan in een grondexploitatie verantwoord. De laatste jaren komen de resultaten van de grondexploitaties steeds meer onder druk te staan.

Door de hoge inflatie zijn de kosten van bouw- en woonrijp maken in 2022 met 15 % gestegen, is de rekenrente met 1,0% gestegen en zal nog verder doorstijgen, loonstijgingen waardoor de plankosten toenemen en de extra onderzoeken (o.a. stikstof) tbv bestemmingsplannen. Daarnaast zijn de grondprijzen de laatste jaren niet verhoogd. Gevolg hiervan is dat de eindresultaten van de grondexploitaties teruglopen. Dit risico speelt niet alleen bij de gemeentelijke grondexploitaties maar ook bij plannen van derden. Bij overwegingen om de grondprijskortingen op de bouwkavels te handhaven en/of verder uit te breiden, moet rekening worden gehouden dat de gemeentelijke grondexploitaties niet meer financieel sluitend zullen zijn.